

IN GODS HEILIGDOM

Hugo Bouter e.a.

In Gods heiligdom

Studies over de betekenis van de tabernakel- en tempeldienst

*In dankbare herinnering aan hen die ons zijn voorgegaan
en die ons hebben gediend met hun onderwijs over de waarheid van het huis van God,
zoals we dat vinden in het Oude en Nieuwe Testament*

In Gods heiligdom,
Studies over de betekenis van de tabernakel- en tempeldienst

Auteur: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Copyright © OudeSporen online uitgeverij
Eerste editie 2017
Distributie: CBC 't Gulden Boek, Houten

ISBN/EAN 978-94-91797-17-0 (Eboek)
ISBN/EAN 978-94-91797-13-2
NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*‘Want één dag in Uw voorhoven
is beter dan duizend elders.’*

Psalm 84:11a

Inhoud

Woord vooraf	13
1. Een altaar van aarde of van steen	15
Tot God gebracht	
Ik heb van de hemel met u gesproken	
Een altaar van aarde	
Een altaar van steen	
2. Het altaar als asielpaats	21
Exodus	
Numeri	
Deuteronomium	
3. De altaardienst bij de berg Sinai	27
Israël stond van verre	
De bijzondere positie van de middelaar	
Lessen voor ons als christenen	
4. De heffing voor de bouw van de tabernakel	35
(1) De heffing	
(2) Het doel	
(3) Vrijwillig geven	
(4) Het voorbeeld op de berg	
(5) De betekenis van de materialen	
5. De functie van de ark van het verbond	41
De betekenis van de ark	
6. De ark van het verbond als type van Christus	45
De woning van God	
De ark en het verzoendeksel	
Het transport van de ark	

7. De plaats van de Sjechina te midden van Gods volk	51
Over de relatie tussen Jahweh, de middelaar Mozes, en het volk Israël	
8. De priesterkleding	55
De kleding van Aäron	
Korte uitleg	
De kleding van de zonen van Aäron	
9. De voortdurende eredienst in het heiligdom	61
Inleiding	
1. Het voedsel op de tafel van de toonbroden	
2. De zorg voor de kandelaar	
3. Het borstschild van de beslissing op Aärons hart	
4. De Urim en de Tummim in het borstschild	
5. De plaat aan de voorkant van de tulband op het hoofd van Aäron	
6. Het dagelijks brandoffer op het koperen altaar	
7. Het welriekend reukwerk dat dagelijks werd ontstoken op het gouden altaar	
10. De betekenis van het blauwpurper of hemelsblauw	79
Een hemelse Heer en Hogepriester	
11. De pilaren, planken en voetstukken van de tabernakel.	83
Vaststaan in de Heer	
De les van het koper en het zilver in de voorhof	
12. De heffing voor de getelden	87
Geteld en betaald	
13. Het wasvat en de altaardienst	89
De noodzaak van het wasvat	
De omgang om het brandofferaltaar	

14. Het heilig reukwerk	95
Voorschriften voor de priesters	
De bestanddelen van het reukwerk	
15. Ware toewijding	99
Een belangrijke vraag	
Een belangrijke opdracht	
16. Zo voltooide Mozes het werk	103
Het werk is volbracht	
Op de eerste dag van de eerste maand	
Mozes als bouwer van Gods huis	
Paulus als een wijs bouwmeester	
17. Globale indeling van de levitische offers	109
Twee groepen van twee offers	
Het verband met de psalmen en de evangeliën	
18. De taken van de Levieten bij het transport van de tabernakel	113
Gods tent in de woestijn	
De draagstokken	
19. De tempeldienaren	119
Slaven voor het heiligdom	
Volgelingen van de Triomfator	
Jozua en de Gibeonieten	
David en Salomo	
20. Het paleis- en tempelcomplex van koning Salomo	127
De bouw van het paleis van Salomo	
Het interieur van de tempel	
De inwijding van de tempel	

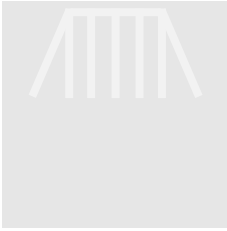
21. Tempeltaferelen in het Lucasevangelie	137
Lucas' bijdragen aan het Nieuwe Testament	
Jeruzalem en de tempel	
De symbolische betekenis van de tempel	
Een priesterlijk volk	
Samenvatting	
22. Het tabernakel- of tempelplan in het evangelie naar Johannes	143
Wat is het tabernakel- of tempelplan?	
De tempel in het evangelie naar Johannes	
Het heilige en het allerheiligste	
23. Ware aanbidding	149
De plaats van aanbidding	
Aanbidding in geest en waarheid	
24. Ik ben de Deur	153
De goede Herder en de grote Herder van de schapen	
Drie ingangen, drie gordijnen	
25. Het kruis en het brandofferaltaar	157
26. Ingaan in het heiligdom	159
Laten wij...	
Priesters, altaar en tempel	
De nieuwe en levende weg	
Vrijmoedigheid om in te gaan	
Onze dienst in het heiligdom	
De genadetroon	
Christus, de grote Priester over het huis van God	
Het reukofferaltaar	
De kandelaar	
De tafel van de toonbroden	

27. De tempel in de hemel 169

Acht verschillen met het aardse heiligdom

Drie tempels in het laatste bijbelboek

In Gods heiligdom

Woord vooraf

In deze verzamelbundel treft u 27 kortere en langere studies aan over de betekenis van de tabernakel en de tempel, de altaardienst e.d. voor ons als christenen in het licht van het Nieuwe Testament. De tentwoning van God onder het oude verbond is in het Engels wel aangeduid als ‘God’s house of shadows’. Het gaat immers steeds om zinnebeelden en schaduwen van de hemelse dingen, zoals Hebréeën 8:5 het uitdrukt, die van belang zijn voor ons eigen gedrag in het huis van God in de huidige bedeling (vgl. 1 Tim. 3:15).

De studies en overdenkingen zijn geschreven tijdens een lange periode van ca. 40 jaar, waarin ik werkzaam ben geweest als auteur en uitgever, en ze zijn deels ook ontleend aan andere bronnen. Dit betreft echter materiaal dat door mij vertaald en bewerkt is en dat al eerder via de internetsite www.oudesparen.nl is gepubliceerd. Zo is hoofdstuk 9 ontleend aan artikelen van mijn broer Alfred Bouter in Canada, en hoofdstuk 20 aan materiaal van Trans World Radio.

Ik hoop hiermee de interesse van de lezer te mogen wekken voor een onderwerp dat mijzelf van jongs af aan heeft geboeid – o.a. dankzij het werk van de evangelist Jan Rouw – en dat naar mijn overtuiging belangrijk is voor ons geestelijk leven, zowel in persoonlijk als gemeenschappelijk opzicht. In de hoop dat God dit werk zal zegenen, vertrouw ik het nu toe aan de openbaarheid.

Gouda, februari 2017

H. Bouter

In Gods heiligdom

1. Een altaar van aarde of van steen

*'Een altaar van aarde zult u voor Mij maken en daarop offeren uw
brandoffers en uw vredeoffers'.*

Exodus 20:22-26

Tot God gebracht

In de derde maand na de uittocht uit Egypte kwamen de Israëlieten bij de berg Sinai en sloegen zij hun tentenkamp op tegenover de berg. Bijna een jaar lang zouden ze daar blijven om Gods wetten te vernemen, te leren hoe ze Hem moesten dienen en een heiligdom – een tentwoning – voor Hem te bouwen (Ex. 19:1; Num. 10:11). Het verlost volk werd door God aangenomen als Zijn eigen volk, een heilige natie, een koninkrijk van priesters. God Zélf had het met Zijn sterke hand uitgeleid uit het diensthuis en het tot Zich gebracht – dwars door de Rode Zee en door de woestijn. Dat was Góds werk geweest, Zijn verlossend handelen. Hij had de Israëlieten 'op arendsvleugelen gedragen' en tot Zich gebracht (Ex. 19:4). God wilde Zijn volk dicht bij Zich hebben, opdat Hij Zichzelf aan hen zou kunnen openbaren en Hij in hun midden zou kunnen wonen.

Al deze dingen behelzen duidelijke lessen voor onszelf als kinderen van God. Wij kunnen parallellen trekken tussen Israël en de Gemeente, tussen het oude en het nieuwtestamentische volk van God. In diverse plaatsen in het Nieuwe Testament klinken de zoëven genoemde gedachten door, en soms zijn de bewoordingen identiek. Zo zegt Petrus dat wij op grond

van het lijden en sterven van Christus tot God zijn gebracht: ‘Want ook Christus heeft eenmaal voor de zonden geleden, de Rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons *tot God* zou brengen’ (1 Petr. 3:18).

Dat is kenmerkend voor onze positie als gelovigen. Wij waren vroeger ver van God verwijderd; wij waren beladen met zonden en ongerechtigheden. Wij stonden als zondaars op een onmetelijke afstand van God. Doordat wij vijanden van God waren, stonden wij ook met de rug naar Hem toe. Er was geen contact, geen gemeenschap met God mogelijk vanwege die onoverbrugbare kloof tussen God en ons. Bovendien bevonden wij ons in de macht van de boze, Gods tegenstander. Wij waren slaven van de zonde en van Satan, de overste van deze wereld. Hoe konden wij worden verlost? Hoe kon God ons *tot Zich* brengen? Wij weten het antwoord: het was alleen mogelijk op grond van de dood van een Ander, onze Heer Jezus Christus. Zijn verzoenend sterven heeft de afstand tussen God en mensen overbrugd, zodat er nu een nauwe band is tussen God en hen die Hij heeft aangenomen als Zijn kinderen.

Evenals Israël vormen wij een volk dat Hem ten *eigendom* is (vgl. Ex. 19:5). Wij zijn ‘een eigen volk’ (Tit. 2:14), ‘een volk tot een eigendom’ (1 Petr. 2:9). God heeft Zich de Gemeente verworven door het bloed van Zijn eigen Zoon (Hand. 20:28). Wij zijn nabij gekomen door het bloed van Christus (Ef. 2:13). Als een volk van koningen en priesters dienen wij Hem in Zijn tegenwoordigheid. Dat is onze nieuwe, verheven positie. Wat voor Israël gold (‘u zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk’), geldt ook voor ons als een koninklijk priesterdom (Ex. 19:6; Petr. 2:5-9; Openb. 1:5-6). God woont door Zijn Geest te midden van de Gemeente, die Hem dient en eert hier op aarde. Wij aanbidden de Vader in geest en in waarheid (Joh. 4:21-24; Ef. 2:18vv.).

Ik heb van de hemel met u gesproken

Natuurlijk zijn er ook grote verschillen tussen de positie van Israël en die van de Gemeente. Israël is het *aardse* volk van God, de Gemeente het *hemelse* volk, de bruid van het Lam. De brief aan de Hebreeën belicht deze verschillen. Hebreeën 12 stelt dat wij niet zoals Israël genaderd zijn tot de

berg *Sinai*, maar tot de berg *Sion*, de berg van de genade. De openbaring die gepaard ging met de verschijning van de HERE bij het geven van de decaloog (de tien geboden) was indrukwekkend en vreesaanjagend (Ex. 20:18-20). Het volk bleef van verre staan, en God woonde in *donkerheid* toen Hij neerdaalde op de berg Sinai; en dat bleef zo in de oude bedeling (Ex. 20:21; vgl. 1 Kon. 8:12). Zijn ware wezen bleef *verborgen* tot de komst van Christus in het vlees. De Zoon heeft de Vader verklaard, en de volheid van Gods genade en waarheid is onthuld in de Zoon van Zijn liefde.

Als christenen leven wij nu niet onder het regime van de wet, maar onder dat van de genade (Rom. 6:14). Gods openbaring aan het volk Israël was weliswaar van hemelse oorsprong, maar Hij gaf Zijn aanwijzingen op de berg, d.i. 'op aarde' (Hebr. 12:25). Hij spreekt nu echter werkelijk met de Zijnen 'van de hemel', d.i. *vanuit* de hemel. Wij hebben een hemelse roeping en wij zijn verbonden met een hemelse Christus (Hebr. 3:1), een Heer die is gaan zitten aan de rechterhand van de Majesteit in de hoge (Hebr. 1:3; 8:1; 10:12; 12:2). Er is nu *geen* bedekking meer, *geen* rokende wolk, *geen* donderslagen en bliksemstralen. Wij aanschouwen de heerlijkheid van de Heer met onbedekt gezicht (2 Kor. 3:18). Het hemelse heiligdom staat voor ons open en wij hebben vrijmoedigheid om in te gaan door het bloed van Jezus (Hebr. 8:2; 10:19).

Een altaar van aarde

De onzichtbare God mocht op geen enkele manier worden afgebeeld (Ex. 20:4-5), zelfs niet door middel van kostbare materialen zoals zilver en goud. Dat zou namelijk leiden tot *afgoderij*, zoals uit de geschiedenis van Israël ook gebleken is (vgl. het gouden kalf in Ex. 32 en het zilveren godsbeeld van Micha in Richt. 17). Het voorschrift met betrekking tot de altaarbouw knoopte aan bij het tweede gebod dat God had gegeven: '(...) u zult naast Mij geen goden maken; noch van zilver noch van goud zult u ze u maken' (Ex. 20:23; vgl. 20:4-5). Maar hoe kon God dan wel worden gediend? Bij het aardse volk van God en bij een aardse eredienst paste 'een altaar van aarde', dat spreekt van eenvoud en nederigheid. Het Latijnse woord voor nederigheid (*humilitas*) is afgeleid van het woord voor aarde

of grond (humus). Het altaar is de plek van ontmoeting tussen God en Zijn volk en wij moeten in de juiste houding, een gezindheid van *ootmoed* tot Hem naderen. Vandaar dit voorschrift voor een altaar van *aarde* om daarop brandoffers en vredeoffers te brengen, kleinvee en runderen (Ex. 20:24a). Het bloed van de offeranden moest aan de voet van het altaar worden uitgegoten.

Wij hebben als christenen ook een altaar, maar dat bevindt zich buiten de joodse legerplaats, het judaïsme als godsdienstig stelsel (Hebr. 13:10). Ons altaar is een Persóón, onze Heer Jezus Christus, door Wie wij slachtoffers van lof aan God mogen opofferen (Hebr. 13:15). Wanneer wij het altaar van *aarde* zien als een type van Hem, dan mogen wij denken aan Zijn nederige *mensheid*. Hij was 'de vrucht der aarde' (Jes. 4:2 SV); en Hij had gestalte noch luister dat wij Hem zouden hebben aangezien (Jes. 53:2). Het altaar van aarde stamt vermoedelijk uit de tijd van de aartsvaders, die op hun pleisterplaatsen telkens altaren bouwden. Abraham, Isaak, en Jakob waren altaarbouwers.

Hier in Exodus 20 heeft het 'altaar van aarde' betrekking op de tijd dat het volk nog rondtrok in de woestijn en naar behoefte op bepaalde plaatsen altaren oprichtte. Bij de invoering van de tabernakeldienst vinden wij nieuwe voorschriften, en wel ten aanzien van het koperen brandofferaltaar in de voorhof en het gouden reukofferaltaar in het heiligdom (Ex. 27:1-8; 30:1-6). Het *koper* wijst typologisch gezien op Christus' kracht om het vuur van het oordeel te verdragen, het *goud* op Zijn Godheid en hemelse heerlijkheid.

Een voorbeeld van een altaar van aarde vinden wij ook in de geschiedenis van Naäman in 2 Koningen 5. Na zijn genezing nam de legeroverste van de koning van Aram 'een last aarde' mee uit het land Israël, omdat hij voortaan de waarachtige en levende God wilde dienen en geen brandoffer of slachtoffer meer wilde brengen aan andere goden (2 Kon. 5:17). Bij dit altaar van aarde kon hij steeds de naam van de God van Israël aanroepen.

Zoals gezegd, is het altaar de plaats van de ontmoeting met God. Dat wordt hier ook duidelijk gemaakt: 'Op elke plaats waar Ik Mijn naam doe gedenken, zal Ik tot u komen en u zegenen' (Ex. 20:24b). Jahweh

1. Een altaar van aarde of van steen

kies Zelf de plaats uit, waar Hij gediend wil worden. Zijn naam en de gedachtenis daaraan zouden op die plek centraal staan. God kwam tot hen om (1) in hun midden geëerd en gediend te worden, en (2) hen te zegenen. De ontmoeting met Hem had zegenrijke gevolgen. Zijn *zegen* stond in verbinding met Zijn *naam*, die op de Israëlieten werd gelegd (vgl. Num. 6:22-27). Buiten Hem is er ook voor ons géén zegen te vinden!

Een altaar van steen

Naast een altaar van *aarde* was er een tweede soort toegestaan, nl. een altaar van *ongehouwen steen*: 'Indien u echter een altaar van stenen voor Mij maakt, dan zult u het niet mogen bouwen van gehouwen steen; wanneer u dat met uw houweel bewerkt, ontwijdt u het' (Ex. 20:25). Onze eigen inspanningen maken ons niet aangenaam voor God; op die grondslag kunnen wij niet tot God naderen. Dat blijkt hier bij de altaardienst. De eredienst staat in het teken van eenvoud en mag niet het stempel van ménsenwerk dragen.

Restanten van een altaar op de berg Ebal

In de geschiedenis van Israël is enkele malen sprake van zo'n altaar van onbehouwen stenen. Bij de intocht in Kanaän bouwde Jozua volgens het voorschrift van Mozes een altaar van stenen, die niet met ijzer waren bewerkt (Deut. 27:4-8; Joz. 8:30-32). Merkwaardig is dat dit gebeurde op de berg Ebal, de berg van de vloek. Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de wet door voor ons een vloek te worden (Gal. 3:13). Zijn offer op het 'kruisaltaar' opende voor ons de weg tot zegen! In Richteren 6 en 13 is sprake van *rotsaltaren*. Later in de tijd van de koningen was het de profeet Elia, die op de berg Karmel *twaalf stenen* nam naar het getal van de stammen van Israël en met die (onbehouwen) stenen een altaar bouwde in de naam van de HERE (1 Kon. 18:31-32).

Iets vergelijkbaars gebeurde bij de tempelbouw. Het tempelhuis werd opgetrokken van steen, zonder dat er een hamer of beitel of enig ijzeren gereedschap werd gehoord (1 Kon. 6:7). Anders zou het huis zijn ontwijd. Zo bouwt God nu Zijn huis van levende stenen, die alleen *Zijn* werk zijn (vgl. 1 Petr. 2:4-5). Wij zijn *Gods* maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die *God* tevoren heeft bereid (Ef. 2:10; Fil. 3:3,9).

Ten slotte was er het voorschrift dat men niet langs een trap naar Gods altaar mocht opklimmen, 'opdat daarop uw schaamte niet zichtbaar wordt' (Ex. 20:26). Dit was bedoeld als waarschuwing tegen de onzedelijke praktijken waarmee de dienst van de afgoden gepaard ging; dit mocht in de dienst van Jahweh niet voorkomen. Maar nog steeds is zelfverheerlijking en zelfverhoging niet op zijn plaats in onze eredienst. Laten wij dus God dienen op een Hem *welbehaaglijke* wijze met eerbied en ontzag, want onze God is een verterend vuur (Hebr. 12:28-29).

2. Het altaar als asielpplaats

Wie iemand zo treft, dat hij sterft, zal zeker ter dood gebracht worden. Maar voor het geval, dat hij het er niet op toegede, doch dat God het zijn hand deed overkomen, zal Ik u een plaats aanwijzen, waarheen hij kan vluchten. Doch wanneer iemand misdadig handelt tegen zijn naaste en hem met list doodt, dan zult u hem van Mijn altaar weghalen, opdat hij sterft.

Exodus 21:12-14

Exodus

De eerste vermelding van een vrijplaats voor de doodslager treffen wij al vrij vroeg in de Schrift aan. Ze maakt deel uit van de wetgeving op de Sinai. Hier wordt nog niet gesproken over een bepaald aantal steden die als vrijplaats zouden dienen in Israëls toekomstige erfdeel, maar wordt alleen *het altaar* genoemd als toevluchtsoord voor de doodslager. Het voorschrift van Exodus 21 is in algemene bewoordingen gesteld ('een plaats'); en uit het verband blijkt dat we daarbij aan het brandofferaltaar moeten denken. Dat bevond zich in de voorhof van de tabernakel, de plaats waar God woonde bij Zijn volk.

Maar deze algemene beschrijving liet dus wel de mogelijkheid open voor een latere uitbreiding tot meerdere vrijplaatsen. Die uitbreiding zou ook noodzakelijk worden als het volk eenmaal in het land zou wonen, omdat de afstand tot het altaar van het centrale heiligdom te Jeruzalem dan in veel gevallen te groot zou zijn. De weg die de doodslager zou moeten afleggen om te ontkomen aan de wraak van de bloedwreker, zou te lang zijn om niet in direct levensgevaar te komen (Deut. 19:6).

Het is treffend dat de doodslager een schuilplaats kon vinden bij het altaar, de plaats waar voortdurend offers werden gebracht voor de zonden van het volk. Het was de plaats waar om zo te zeggen het doodvonnis over schuldige zondaars werd voltrokken aan *plaatsvervangende* offeranden. De vier horens van het altaar, het brandofferaltaar in de voorhof van de tabernakel, spraken van de kracht van de verzoening die hier tot stand werd gebracht. Het genadeaanbod strekte zich uit in alle windrichtingen, en dat is nog steeds het geval met de blijde boodschap van Gods genade voor schuldige zondaars! Dit was dus met recht de plaats waar men veilig was voor het oordeel. Het was de plaats bij Gods woning, waar men kon pleiten op een volbracht verzoeningswerk. Aan de plaats bij het altaar werden bij Israëls aankomst in het Beloofde Land nog zes plaatsen (zes vrijsteden) toegevoegd, zodat we op een totaal van zeven wijkplaatsen komen waarheen de doodslager zijn toevlucht kon nemen.

Dat het altaar te Jeruzalem ook werkelijk benut is als vrijplaats blijkt alleen uit enkele gevallen die in 1 Koningen 1 en 2 worden genoemd. Nadat Adonia een vergeefse greep naar de macht had gedaan, vluchtte hij naar Gods heiligdom en greep de horens van het altaar. Voorlopig ging hij vrijuit, maar later werd hij toch ter dood gebracht, omdat hij opnieuw een complot tegen de wettige koning (Salomo) had gesmeed. Daarop vluchtte Joab, één van de samenzweerders, ook naar de tent des Heren. De tempel was toen nog niet gebouwd, maar David had een tent gespannen voor de ark en daar bevond zich ook het brandofferaltaar. Joab klemde zich vast aan de horens van het altaar, maar het was tevergeefs. Hij werd ter plaatse gedood vanwege het onschuldige bloed dat hij in het verleden had vergoten. Hij was een moordenaar, omdat hij met voorbedachten rade twee legeroversten (Abner en Amasa) om het leven had gebracht.

Terloops wijs ik erop dat het bij Adonia niet om een gebruikelijke kwestie van doodslag ging, maar om een opstand tegen de wettige koning. Toch vluchtte hij naar het altaar, precies zoals een doodslager dat zou doen. Hieruit kunnen wij opmaken dat de aantasting van het *gezag* van de door God gegeven koning gelijk stond aan een aanslag op zijn *persoon*! Dit is van

belang voor de typologische uitleg van het onderwerp in verband met de Gemeente van God in onze tijd¹.

In 1 Koningen 2 is er eigenlijk ook nog een derde geval, waarbij Jeruzalem zélf als vrijstad fungeerde. Simi, die een blaam geworpen had op de gezalfde koning (David), was veilig zolang hij binnen de stadsmuren bleef. Maar zodra hij daarbuiten kwam, was hij een kind des doods.

Numeri

Aan het einde van het boek Numeri, dat de woestijnreis beschrijft, vinden wij uitvoerige aanwijzingen met betrekking tot de vrijsteden. Dit gebeurt met het oog op de intocht in het land Kanaän. De tocht door de woestijn, met Gods heiligdom in het midden, was bijna achter de rug. Nu dienden de Israëlieten zich voor te bereiden op de inbezitneming van het Beloofde Land.

Numeri 35 spreekt eerst in het algemeen over de steden die de Israëlieten ter bewoning aan de Levieten moesten geven. De stam van Levi ontving geen erfdeel in het land; de *HERE* Zelf was immers hun deel. Maar zij werden over het hele land verspreid om overal Gods wet aan het volk te kunnen onderwijzen. De Levieten kregen in totaal achtenveertig steden toegewezen, nl. de zes vrijsteden plus nog tweeënveertig andere steden, samen met de daarbij behorende weidegronden (Num. 35:1-8). Dit beperkte landbezit was blijkbaar voldoende om te voorzien in hun behoeften; het herinnerde de Levieten eraan, dat hun eigenlijke erfdeel alle aardse bezittingen te boven ging. De grootte van de weidegronden lijkt op het eerste gezicht wat onduidelijk. In vers 4 is eerst sprake van duizend ellen, maar in vers 5 van tweeduizend ellen. De verklaring is mogelijk deze: in het eerste geval gaat het om de lengte gerekend vanaf de stadsmuur, in het tweede om de *totale* lengte van de weidegronden aan elke zijde van de stad (waarbij de lengte van de stad zelf niet is meegerekend).

1 Hiervoor verwijs ik graag naar mijn boek *‘Veilig in de Vrijstad, de betekenis van de vrijsteden in Israël voor de Gemeente van God’*.

Het vervolg van Numeri 35 bevat nadere voorschriften met betrekking tot de zes vrijsteden. Ze worden gesplitst in tweemaal drie, namelijk drie steden in het Overjordaanse en drie in Kanaän zelf: 'En de HERE sprak tot Mozes: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u over de Jordaan trekt naar het land Kanaän, dan zult u enige steden uitkiezen, die u tot vrijsteden zullen zijn, opdat daarheen de doodslager kan vluchten, die onopzettelijk iemand gedood heeft. En die steden zullen u tot een wijkplaats zijn tegen de bloedwreker, opdat de doodslager niet sterft, voordat hij voor de vergadering heeft terechtgestaan. En de steden die u aanwijzen zult, zullen voor u zes vrijsteden zijn. Drie steden zult u aanwijzen aan de overzijde van de Jordaan en drie steden zult u aanwijzen in het land Kanaän' (Num. 35:9-14).

Na een uitvoerige behandeling van het verschil tussen doodslag mét en zonder voorbedachten rade (het eerste is móórd), vinden wij hier nog een interessante bepaling in verband met de verblijfsduur van de doodslager in de vrijstad. Als gebleken is dat hij zonder opzet iemand had gedood, dan moest hij in de vrijstad blijven wonen 'tot de dood van de hogepriester, die men met de heilige olie gezalfd heeft (...) en na de dood van de hogepriester zal de doodslager naar het land van zijn bezitting mogen terugkeren' (Num. 35:25, 28). Na de wisseling van het hogepriesterschap kreeg de doodslager dus pas volledig gratie en mocht hij teruggaan naar zijn eigen erfdeel. Tot zolang gaf Gods genade hem een plaats in de vrijstad, zodat hij niet hoefde te vrezen voor zijn leven. Dit voorschrift is van belang voor de typologische en profetische betekenis van de vrijsteden. Wanneer Christus als de Hogepriester naar de orde van Melchisedek uit de hemel verschijnt, is er een definitief herstel van het volk Israël en van het land dat hun is toegezegd.

Deuteronomium

In Deuteronomium 4 worden de drie vrijsteden in het Overjordaanse voor het eerst met name genoemd: *'Toen zonderde Mozes drie steden af aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, opdat een doodslager, die zijn naaste onvoorbedacht gedood had, zonder dat hij tevoren haat tegen hem koesterde,*

daarheen zou vluchten, zodat hij, wanneer hij naar een dezer steden was gevlucht, in het leven kon blijven (Deut. 4:41-43).

Het gaat om de volgende steden:

1. Beser in de woestijn, in het gebied der hoogvlakte, voor de Rubenieten,
2. Ramot in Gilead, voor de Gadieten, en
3. Golan in Basan, voor de Manassieten.

In Deuteronomium 19 is sprake van de drie vrijsteden in het land zélf (Kedes, Sichem en Hebron). Hier zegt Mozes dat het grondgebied in drieën moest worden gedeeld, opdat de doodslager zo snel mogelijk één van deze steden zou kunnen bereiken en niet voortijdig door de bloedwreker (Hebr. go'el, d.i. lossen) zou worden omgebracht. In de vrijstad was hij voorlopig veilig, totdat zijn zaak was onderzocht. Wanneer bleek dat hij zijn naaste niet met boze opzet had gedood, dan mocht hij in de vrijstad blijven. Had hij hem echter met voorbedachten rade gedood, dan was het een geval van moord en moest hij hiervoor boeten met zijn eigen leven.

In dit laatste hoofdstuk vinden wij nog een belangwekkend voorschrift, waaraan voor zover bekend nooit gevolg gegeven is: 'En wanneer de HERE, uw God, uw gebied vergroot zal hebben, zoals Hij uw vaders gezwoeren heeft, en u het gehele land gegeven zal hebben, waarvan Hij gezegd heeft, dat Hij het uw vaders zou geven, dan zult u – wanneer u heel dit gebod, dat ik u heden opleg, naarstig onderhoudt door de HERE, uw God, lief te hebben en altijd in Zijn wegen te wandelen – *nog drie steden* aan deze drie toevoegen, opdat geen onschuldig bloed vergoten wordt in het land dat de HERE, uw God, u als erfdeel geven zal, en opdat geen bloedschuld op u komt' (Deut. 19:8-10).

Bij deze gebiedsuitbreiding in noordelijke en zuidelijke richting zou men op een totaal van zes asielsteden komen ten westen van de Jordaan. De uitbreiding die hier wordt genoemd, berustte op Gods beloften aan de aartsvaders. Aan Abraham was beloofd dat het land zich zou uitstrekken 'van de rivier van Egypte tot de grote rivier, de rivier de Eufraat' (Gen. 15:18).

Deze omvang heeft het land slechts ten tijde van Salomo, de vredevorst, gehad (1 Kon. 4:21). De definitieve vervulling van deze belofte wacht nog tot de komst van de ware Vredevorst, Wiens heerschappij zich zal uitstrekken 'van zee tot zee, en van de Rivier tot de einden der aarde' (Zach. 9:9-10).

3. De altaardienst bij de berg Sinai

‘Tot Mozes zei Hij: klim op tot de HERE, u en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël en buigt u van verre neer. Maar Mozes alleen zal tot de HERE naderen, zij echter zullen niet naderen, en het volk zal niet met hem opklimmen (...). Vroeg in de morgen bouwde hij een altaar onder aan de berg, met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël’.

Exodus 24:1-4

Israël stond van verre

Bij de verbondssluiting in Exodus 24 lezen wij over de oudsten van het volk, die met Mozes opklommen, dat zij de God van Israël zagen (Ex. 24:10). In het volgende vers lezen wij de opmerkelijke woorden: ‘Zij aanschouwden God en zij aten en dronken’ (Ex. 24:11). Het eten en drinken van de vredeoffermaaltijd vond plaats in Gods tegenwoordigheid, voor Zijn aangezicht. God ontmoette Zijn volk later telkens bij de tabernakel, Zijn tentwoning in de woestijn. Evenzo hebben wij als christenen op onze pelgrimsreis door deze wereld telkens opnieuw een persoonlijke ontmoeting met God, terwijl wij genieten van de maaltijd die Hij voor ons heeft bereid. Er zijn naast de overeenkomsten echter ook grote karakteristieke verschillen tussen de oudtestamentische vredeoffermaaltijd en de nieuwtestamentische Avondmaalsviering, de maaltijd van de Heer.

Op de berg Sinai toonde God Zich in Zijn majesteit aan Zijn volk, dat Hij door Zijn machtige arm had verlost uit het land Egypte en op arendsvleugels gedragen en tot Zich had gebracht (Ex. 19:4). De verschijning van de heerlijkheid van God ging gepaard met donderslagen, bliksemstralen, zeer sterk bazuingeschal, rook en vuur (Ex. 19:16-20; 20:18; 24:17). Daarom konden de Israëlieten niet dicht bij God komen. Zij durfden dat niet en het was hun bovendien verboden de berg te beklimmen. Daarom bleven zij al bevend onder aan de berg ‘van verre staan’ (Ex. 19:12v.; 20:18,21; 24:2).

Hoewel het volk dus – in uiterlijke en nationale zin – verlost en tot God gebracht was, kon het slechts in zeer beperkte mate een positie van nabijheid bij God innemen. De bediening van de wet ging weliswaar gepaard met de openbaring van Gods heerlijkheid (zie 2 Kor. 3), maar het was naar haar aard toch een bediening van *dood* en van *oordeel*. Het volk Israël, dat zichzelf bij de Sinai onder de wet plaatste en zichzelf verplichtte om alles te doen wat de Eeuwige gebod, kwam onder de vloek van de wet, onder het doodsoordeel. Wij zien dan ook dat de mens onder het oude verbond niet vrij tot God kon naderen; de toegang was afgesloten. God woonde in donkerheid, verborgen in het heiligdom. Zijn Vaderhart bleef onbekend tot de komst van Zijn Zoon Jezus Christus, die de Vader aan ons heeft verklaard in de volheid van Zijn genade en liefde en waarheid (Joh. 1:14,18). Slechts door de komst van Christus en Zijn volbrachte werk op het kruis van Golgota is het mogelijk geworden met een rein en vrij geweten tot God te naderen, Hem als Vader te aanbidden en met vrijmoedigheid door het voorhangsel heen binnen te treden in het heilige der heiligen (Joh. 4:23-24; Hebr. 10:19vv.).

De bijzondere positie van de middelaar

Hoewel het in Gods hart was om de Israëlieten te zegenen en hen als een koninkrijk van priesters en een heilig volk in Zijn nabijheid te hebben, konden zij die positie dus maar zeer ten dele innemen. Het volk als geheel stond van verre. Sommigen van hen mochten dichterbij God komen dan de anderen. Er was een aparte klasse van priesters die tot de Eeuwige

3. De altaardienst bij de berg Sinai

naderden, maar zelfs zij mochten in Exodus 19 de berg Sinai niet beklimmen. In Exodus 24 wordt er een uitzondering gemaakt voor de priester Aäron en zijn beide zonen Nadab en Abihu, die later om het leven kwamen toen zij vreemd vuur voor het aangezicht van God brachten (Lev. 10). Zij mochten met Mozes en zeventig van de oudsten van Israëel opklimmen tot de *HERE* (Ex. 24:1,9). Maar volgens het voorschrift dat eraan werd toegevoegd, moesten zij zich van verre voor Hem neerbuigen.

De berg Sinai

In feite mocht alleen Mozes echt tot God naderen, tot Hem opklimmen en met Hem spreken (Ex. 24:2,12). Wij lezen zelfs dat Mozes, na zes dagen wachten, de wolk waarin God woonde inging (Ex. 24:18). Het is frappant dat dit ook in het Nieuwe Testament zijn positie is bij de verheerlijking op de berg. Wij lezen daar namelijk: ‘(...) toen zij de wolk ingingen’ (Luc. 9:34). Mozes mocht als enige heel dicht bij God komen en in Zijn tegenwoordigheid verkeren. Zelfs na de afgoderij rondom het gouden kalf was dit het geval. Wanneer Mozes de tent van ontmoeting inging buiten de legerplaats, daalde de wolkkolom neer en bleef staan aan de ingang van de tent. En de Eeuwige sprak dan met Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend (Ex. 33:11). Zo was het later ook in de tabernakel. De wolk rustte daarop, en zodra Mozes de tent binnenging om met God te spreken, hoorde hij Gods stem die tot hem sprak van boven het verzoendeksel (Num. 7:89; 12:5vv.).

Daarom zien wij in Mozes een mooi type van de christelijke positie. Christenen zijn op grond van het volbrachte werk van Christus werkelijk tot God gebracht (1 Petr. 3:18). God heeft ons geroepen tot Zijn wonderbaar licht, en Hij spreekt tot ons door Zijn Woord en Zijn Geest. Wij mogen contact met Hem hebben en als een heilig priesterdom tot Hem naderen (1 Petr. 2:5,9). Méér nog dan Mozes mogen wij de lichtglans van Gods heerlijkheid, die nu ten volle geopenbaard is in het aangezicht van Jezus Christus, weerkaatsen en weerspiegelen (Ex. 34:29vv.; 2 Kor. 3:12vv.; 4:6).

Zo zien wij in Exodus 24 dus drie verschillende niveaus waarop mensen zich in relatie tot God bevinden, drie kenmerkende posities:

(1) Het volk stond op een afstand van God onder aan de berg (vs. 4), waar de verbondssluiting plaatsvond. Deze positie is typerend voor Israël in zijn geheel als geplaatst onder de wet. Als zodanig stond het van verre en lag het onder de vloek, het oordeel van de dood; het leerde God kennen als een verterend vuur (vs. 17).

(2) Een select gezelschap van vertegenwoordigers van Israël klom op tot God (vs. 9). Op een wat hoger niveau aangekomen aanschouwden zij God op Zijn troon (vgl. Ezech. 1:26), en hielden maaltijd voor Zijn aangezicht. Deze positie kon alleen worden ingenomen door een uitverkoren deel van de natie, dat God hoofdzakelijk kende als de rechtvaardige Koning.

(3) Mozes klom nog hoger op tot God, samen met zijn dienaar Jozua, en ging als enige op de top van de berg de wolk van Gods tegenwoordigheid binnen (vs. 12vv.; vgl. Ex. 32:17). Alleen de middelaar van het volk verwierf dus meer intieme kennis van God. Dit laatste benadert het dichtst de positie van de christen zoals die onder de genade geldt. Het contrast van dit hoofdstuk met de christelijke positie is overigens wel duidelijk. De gelovige staat nu niet meer op een (grotere of kleinere) afstand van God, maar hij is nabij gekomen door het bloed van Christus. Hij kent Hem niet slechts als de Allerhoogste op Zijn troon, maar hij heeft de toegang tot de Vader en mag rusten aan het Vaderhart (Ef. 1:3vv.; 2:13vv.).

Lessen voor ons als christenen

Toch zien wij in de gebeurtenissen van dit hoofdstuk wel *beelden* van onze voorrechten als christenen. In de eerste plaats zien wij dat God in relatie trad met Zijn volk. Hij maakte hun Zijn gedachten bekend en sloot een verbond met hen, dat door bloed bekrachtigd werd. Evenzo zijn wij tot God gebracht door de dood van Christus, door het bloed van het nieuwe verbond. Dit brengt ons niet onder de vloek van de wet, maar het is de grondslag van geheel nieuwe betrekkingen met God. Bij de Avondmaalsviering, het hart van de christelijke eredienst, worden wij telkens weer daarbij bepaald (1 Kor. 11:23-26).

Hier in Exodus 24 vond aan de voet van de berg overigens óók een eredienst plaats, rondom een altaar dat was gebouwd met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël. Hierop werden brandoffers en vredeoffers geofferd (Ex. 24:4-5). De parallel met onze eredienst is duidelijk aanwezig, en wel om de volgende redenen: (1) als christenen hebben wij ook een 'altaar', dat het middelpunt is van het héle volk van God, namelijk de Persoon van Christus; (2) door Hem mogen wij geestelijke offeranden, lett. 'slachtoffers van lof' opofferen aan God (Hebr. 13:10,15).

De overeenkomst wordt nog iets duidelijker in de verzen 10 en 11, waar de vooraanstaanden van Israël een ontmoeting met God hadden en aten en dronken voor Zijn aangezicht. Wij kunnen dit zeker in verbinding brengen met de Avondmaalsviering en de christelijke eredienst. Het is een groot voorrecht tot God te mogen naderen en een gemeenschapsmaaltijd te hebben in Zijn tegenwoordigheid. Evenals de oudsten van Israël zullen wij met gepaste eerbied dichterbij komen en ons diep voor Hem neerbuigen. Zij aanschouwden God, zij ontmoetten Hem en bleven in leven. Zij konden voor Hem bestaan en in rust en vrede maaltijd houden. Zij aten, vermoedelijk van het vlees van de vredeoffers, en zij dronken van de wijn van de bijbehorende plengoffers (Ex. 24:5).

Is dit geen prachtig beeld van de Avondmaalsviering, waarbij wij eten en drinken in de tegenwoordigheid van onze God en Vader en onze Heer en Heiland? Wij mogen vol eerbied naderen en bij de tekenen van brood en

wijn denken aan de waarde van het Offer en de Persoon van Christus. Zo vindt er een gemeenschapsmaaltijd met een verheven karakter plaats. Wij zijn gasten aan de maaltijd die door onze hemelse Gastheer is aangericht, en Hij maakt Zichzelf aan ons bekend 'in het breken van het brood' (Luc. 24:35). In vrede en rust en met harten vol aanbidding verkeren wij in Zijn nabijheid. Is het geen bijzonder voorrecht om op deze wijze 'voor het aangezicht van God maaltijd te houden' (Ex. 18:12)? Ik citeer dit vers omdat het zinspeelt op een soortgelijke vredeoffermaaltijd. Bij de maaltijd in Exodus 24 zagen en aanschouwden de oudsten van het volk de God van Israël. Evenzo mogen wij God ontmoeten in onze eredienst, wanneer wij samenkomen rondom onze Heer en Heiland en onder de indruk komen van Gods heerlijkheid, die Hij nu ten volle heeft onthuld in Zijn geliefde Zoon.

De oudsten aanschouwden God op Zijn troon. Eigenlijk zagen zij niet veel meer dan (het fundament van) de troon zelf van hemelsblauwe lazuursteen. De profeet Ezechiël gaat verder en beschrijft de Gedaante op de troon (zie Ezech. 1:26vv). Kortom, de oudsten van Israël zagen God als de God van de hemel, in alle klaarheid en helderheid (Ex. 24:10). Dit herinnert aan de woorden van Johannes: 'God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis' (1 Joh. 1:5). De oudsten van Israël hadden te maken met God in Zijn rechtvaardige en heilige regering ten aanzien van Zijn volk. Hoewel zij telkens ook Gods goedheid en genade konden opmerken in Zijn wegen met Zijn volk, moesten de woorden 'God is liefde' voor hen nog verborgen blijven (1 Joh. 4:8,16). God kon Zichzelf pas volkomen openbaren in Zijn Zoon. Wij staan als christenen nu *oog in oog* met de heerlijkheid van God, zoals die te zien is in het aangezicht, d.i. in de *Persoon* van Christus (2 Kor. 3:18; 4:6).

Mozes zelf mocht nog dichterbij komen en van aangezicht tot aangezicht met God spreken. Numeri 12:8 zegt van deze bijzondere relatie: 'Van mond tot mond spreek Ik met hem, duidelijk en niet in raadselen, maar hij aanschouwt de gestalte van de HERE'. Maar hoe bevoorrecht Mozes ook was, zelfs voor hem bleef God tot op zekere hoogte nog verborgen. Want het aanschouwen van de gestalte des Heren hield niet in dat hij Hem bij wijze van spreken recht in de ogen kon zien. Dit blijkt uit de

bekende passage in Exodus 33, waarin Mozes vroeg de heerlijkheid des Heren te mogen zien. Het antwoord op die vraag luidde: ‘U zult Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven’ (Ex. 33:20). Vervolgens werd het hem echter toegestaan de HERE van achteren te zien, nádat Hij voorbijgegaan was.

De positie van Mozes als middelaar van het oude verbond, kwam qua intimiteit in het heiligdom en vertrouwelijke omgang met God wel heel dicht bij de christelijke positie. God kan slechts gekend en gezien worden in de mate waarin het Hem behaagt Zichzelf aan ons te openbaren. Het is een onuitsprekelijk voorrecht dat God nu in Christus *is* binnengetreden in deze wereld en in genade aan ons *is* voorbijgegaan. Wij mogen nu *wél* Zijn aangezicht zien, echter uitsluitend in Christus – in *Wie* Gods volheid lichamenlijk woont (Kol. 1:19; 2:9). Want het blijft waar dat God als de enige Heerser een ontoegankelijk licht bewoont en dat geen mens Hem gezien heeft of zien kan (1 Tim. 6:15-16).

Voor ons als christenen geldt echter: ‘Maar wij zien Jezus’ (Hebr. 2:9). Dat kenmerkt onze positie en geeft duidelijk aan wat onze voorrechten zijn. En in Christus zien wij ook de Vader, vol van genade en waarheid (Joh. 1:18; 14:6vv.).

In Gods heiligdom

4. De heffing voor de bouw van de tabernakel

‘De HERE sprak tot Mozes: Zeg tot de Israëlieten, dat zij voor Mij een heffing inzamelen; van iedere man, wiens hart hem dringt, zult u voor Mij een heffing inzamelen.’

Exodus 25:1-9; 35:4-29

(1) De heffing

De heffing voor de tabernakel was een heffer, een soort vrijwillige ‘belasting’ voor alle Israëlieten om de bouw van Gods tent in de woestijn mogelijk te kunnen maken (vgl. Ex. 35:4-29; 39:32-43; Lev. 7:14,32).

(2) Het doel

Het grote doel van de bouw van het draagbare heiligdom komt tot uitdrukking in de woorden ‘voor Mij’, d.i. voor de HERE Zelf (Ex. 25:2). In vers 8 lezen wij: ‘zij zullen *Mij* een heiligdom maken’. God wil wonen bij de mensen, maar Hij kan alleen wonen bij een verlost volk (Ex. 19:4-5; 1 Petr. 2:3-5; 3:18). Ik zal in hun midden *wonen* en *wandelen*. Dat is steeds het grote doel van God met de mensen, zoals wij achtereenvolgens zien in de geschiedenis van Israël en in die van de Gemeente (vgl. Ex. 29:45-46; Deut. 12-16; Matt. 18:20; 2 Kor. 6:14-18). Op de nieuwe aarde zal het voornemen van God om te wonen bij de mensen, definitief in vervulling gaan (Openb. 21:3).

(3) Vrijwillig geven

Het geven van onze offers aan God dient plaats te hebben met een *gewillig* hart (Ex. 25:2). Vgl. Paulus' opwekking tot offervaardigheid; het hoogste motief hiertoe is wat God Zelf heeft gedaan in de gave van Zijn Zoon: 'God zij dank voor *Zijn* onuitsprekelijke gave' (2 Kor. 8 en 9). Wij kunnen niets betalen voor onze redding, maar wij kunnen wel onze dankbaarheid tonen door Hem de plaats te geven die Hem toekomt.

(4) Het voorbeeld op de berg

De tabernakel werd gemaakt volgens het voorbeeld dat aan Mozes werd getoond op de berg, om zo te zeggen volgens het *hemels* model (vs. 9). Vgl. Ex. 25:40 en Hebrëeën 8:5. De tabernakel is een drievoudig *type*, een beeld van:

1. Gods woning in de schepping. De voorhof is de heilige plaats op aarde, waar God Zijn volk ontmoet. Het heilige is een beeld van de hemelse gewesten. Het heilige der heiligen is een beeld van de hemel der hemelen (1 Kon. 8:27), de *derde* hemel (2 Kor. 12:2).
2. Het stoffelijke lichaam van Christus Zelf als Gods 'tempelhuis' op aarde (vgl. Joh. 2:19-22).
3. de Gemeente van de levende God, het huis van God op aarde in de tijd van Christus' verwerping: zij is de getuige, pilaar en grondslag van de waarheid (1 Tim. 3:15).

(5) De betekenis van de materialen

Edele metalen

Het *goud* – speciaal het louter goud – spreekt van de goddelijke heerlijkheid, of de goddelijke natuur van Christus. Het *silver* is de prijs van de verzoening (Ex. 30:16). Het *koper* is een beeld van goddelijke gerechtigheid, die het oordeel kan doorstaan (vgl. Num. 16:36-40).

Stoffen

Het eerste dekkleed over het huis van God in de woestijn bestond uit tien kleden van fijn linnen, blauwpurper, roodpurper en scharlaken, met kunstig geweven cherubfiguren (Ex. 26:1). Het *blauwpurper* of *hemelsblauw* spreekt van Christus, de Mens uit de hemel (Johannes). Het *roodpurper* getuigt van de universele heerlijkheid van de Zoon des mensen, de Heer der heren en de Koning der koningen (Lucas). Het *scharlaken* symboliseert de heerlijkheid van Christus speciaal als de Koning van Israël (Matteüs). In dit evangelie draagt Hij een scharlaken koningsmantel (Matt. 27:28). Het *fijne linnen* stelt Hem voor als de reine en rechtvaardige Dienstknecht (Marcus). Vergelijk het 'fijne linnen', de gerechtigheden van de heiligen (Openb. 19:8). De tentkleden van *geitenhaar*, die de kleurrijke tabernakel bedekten (Ex. 26:7), tonen ons Christus als de grote Profet, die leefde in volmaakte afzondering van het kwaad. Hij was gescheiden van elke zonde (vgl. Zach. 13:4).

Huiden en hout

De roodgeverfde *ramsvellen* spreken van Zijn toewijding tot in de dood. De ram was het inwijdingsoffer voor de priesters (Ex. 29:26). Dit was al het derde dekkleed over het huis, en daaroverheen kwam nog het kleed van tachasvellen (Ex. 26:14). De *tachasvellen* (of: dassenvellen) waren bestendig tegen de invloed van weer en wind (vgl. Jes. 53:2; Ef. 4:14). Het *acaciahout* is het symbool van de mensheid van Christus, maar ook van onszelf als nieuwe mensen in Hem; het hout is de vrucht van de aarde (Jes. 4:2; 11:1; 53:2).

Accacia in de Negev woestijn

Olie en specerijen

De *olie* voor het licht in de zevenarmige kandelaar is een beeld van de Heilige Geest en Zijn werking om het licht van God te verspreiden in het heiligdom. De *specerijen* voor de zalfolie (om de priesters, de tabernakel

etc. te kunnen zalven) spreken van de persoonlijke heerlijkheden van Christus, die werkzaam zijn in de Gemeente door de zalving met de Geest. De specerijen voor het welriekend reukwerk duiden ook hierop; dit dient voor de instandhouding van de 'reukofferdienst', de dienst van de gebeden en de aanbidding.

Edelstenen

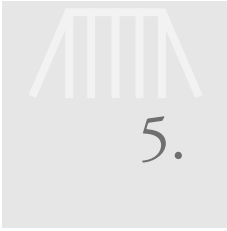
Er waren kostbare chrysopraasstenen en vulstenen nodig voor de efod en voor het borstschild (vgl. Ex. 28:9-21). Twee chrysopraasstenen op de schouders van de hogepriester, met de tweemaal zes namen van de twaalf stammen. Het borstschild met de viermaal drie namen van de twaalf stammen. Er waren vier rijen, elk van drie edelstenen en in elke steen was de naam van een stam gegraveerd:

- (1) rode jaspis, chrysoliet (geel van kleur), en malachiet (groen);
- (2) hematiet (donkerrood), lazuursteen (helderblauw), en prasem (groene jaspis);
- (3) barnsteen (goudgeel), agaath (diverse kleuren), en amethyst (lila);
- (4) turkoois (blauw), chrysopraas (blauwachtig groen), en nefriet (groen).

Geestelijke betekenis: Christus draagt ons op Zijn sterke schouders en op Zijn liefdevolle hart. Wij zijn kostbare edelstenen. Gods veelkleurige heerlijkheid wordt nu reeds gezien in de verlost, die aangenaam gemaakt zijn in Christus, en ze zal straks in volmaaktheid door ons worden weerspiegeld (vgl. Openb. 21:18vv.). Gods glorie wordt gezien in de schepping, de verlossing en de voleinding.

Chrysopraas

5. De functie van de ark van het verbond

‘Zij moeten dan een ark van acaciahout maken (...) En Ik zal dáár met u samenkomen en van het verzoendeksel af, tussen de beide cherubs op de ark der getuigenis, over alles met u spreken wat Ik u voor de Israëlieten gebieden zal.’

Exodus 25:10-22; 37:1-9; 40:20-21

De betekenis van de ark

De ark was *de troon van God*. De ark was het éérste en voornaamste voorwerp van de tentwoning dat in het boek Exodus wordt beschreven, nog vóórdát de woning zelf aan de orde wordt gesteld. De ark was een houten kist van *acaciahout*, van binnen en van buiten overtrokken *met louter goud*. De maten waren 2 1/2 el lang, 1 1/2 el breed, en 1 1/2 el hoog. Het brandofferaltaar had dubbele maten in vergelijking hiermee en het was vierkant: 5 bij 5 el, en 3 el hoog. Het koperen netwerk van het brandofferaltaar (een soort rooster) op halve hoogte (Ex. 27:5), dat spreekt van de effectiviteit van het offer, bevond zich dus op dezelfde hoogte als het verzoendeksel!

De ark diende als *bewaarplaats* voor de twee stenen tafels met de Tien Woorden, de ‘getuigenis’ genoemd (Ex. 25:16, 21), of de ‘tafelen der getuigenis’ (Ex. 32:15-16). De wet getuigde van Gods rechtvaardige eisen ten aanzien van de mens, die als zondaar totaal onbekwaam was om door zijn eigen inspanningen daaraan te beantwoorden. Een andere benaming

was 'de tafelen van het verbond' (Deut. 9:9vv.). Wanneer heeft Mozes ze in de ark gelegd (vgl. Ex. 40:20 en Deut. 10:1-5)? De ark zelf wordt zowel de 'ark der getuigenis' als de 'ark des verbonds' genoemd ².

Op de typologische toepassing wordt gezinspeeld in Psalm 40:9 en Hebreëen 10:5-7. 'Uw wet is in Mijn binnenste': alleen Christus, de Heilige en Rechtvaardige, kon aan de rechtvaardige eis van de wet voldoen. Door Zijn dood heeft Hij plaatsvervangend voor zondaars de vloek van de wet gedragen, die immers de dood van de zondaar eiste. Hij is God en Mens in één Persoon (vgl. het goud + het hout van de ark). Zie echter ook Romeinen 8:4 en 2 Korintiërs 3: de wet, ja, Christus Zélf, wordt in de huidige bedeling in het hart van de gelovige geschreven. Nu dus geen stenen tafelen meer, maar vlezen tafelen van het hart. Onder het nieuwe verbond straks ook voor Israël (Jer. 31 en Hebr. 8).

Bij de inwijding van de tempel van Salomo wordt opgemerkt dat er niets in de ark was dan alleen de twee stenen tafelen die Mozes op Horeb erin gelegd had (1 Kon. 8:9). In het komende Vrederijk is de wet nog steeds het richtsnoer voor Gods volk. Maar er is dan geen verborgen manna meer, en evenmin de staf van Aäron die gebloeid had – voorwerpen die eveneens vóór of in de ark waren gelegd tijdens de woestijnreis (Ex. 16:33-34; Num. 17:10; Hebr. 9:4). Dat wil zeggen: in de toekomstige eeuw is er géén geloofskennis meer van een hemelse Christus, die verborgen is in het heiligdom, zoals in de huidige bedeling het geval is.

Een gouden *omlijsting* of krans op de ark (Ex. 25:11, kennelijk om het verzoendeksel te omsluiten en te beveiligen. En bovendien *vier ringen* aan beide zijwanden, en *twee draagstokken* die niet mochten worden verwijderd tijdens de woestijnreis (Ex. 25:12-15). Bij de plaatsing in de tempel werden de draagbomen uitgeschoven, maar niet verwijderd (1 Kon. 8:8). De rustplaats was toen eindelijk bereikt.

² Voor een meer uitvoerige studie van de constructie en de omzwervingen van de Ark in de geschiedenis van het volk Israël verwijs ik naar mijn boek *'De reis van de Ark van het verbond'*. Aanbevelenswaardig is ook het boek *'Jezus vinden in de Tabernakel'*, door Kris Tavernier.

Getuigenis (d.i. de wet) en *verzoendeksel* worden in Exodus 25:16-17 aan elkaar gekoppeld. De wet maakt *zonde* openbaar en daarmee ook de noodzaak van *verzoening*. De eisen van de wet werden 'bedekt' door het gouden verzoendeksel en het daarop gesprengde bloed (Lev. 16 en Hebr. 9 en 10). Het verzoendeksel bedekte de ark volledig. In de beschrijving valt alle nadruk op de twee cherubs van goud (Ex. 25:18-20), die in Hebreeën 9:5 'cherubs der heerlijkheid' worden genoemd (zie ook de cherubs in Openbaring 4). Deze wezens vormden één geheel met het verzoendeksel en waren geplaatst op de beide uiteinden daarvan. Ze bedekten het verzoendeksel met hun vleugels en keken ook naar het verzoendeksel (vgl. 1 Petr. 1:12 '(...) dingen waarin engelen begerig zijn een blik te werpen').

De ark diende als *ontmoetingsplaats* voor Mozes, de wetgever, met de HERE God (Ex. 25:22). Voor ons als christenen is er nu de hemelse 'genadetroon', met vrije toegang voor de ware aanbidders die in geest en waarheid tot God mogen naderen (Rom. 3:25; Hebr. 4:16; 9:5; 10:19vv.).

In Gods heiligdom

6. De ark van het verbond als type van Christus

*'Zij moeten dan een ark van acaciahout maken (...).
U zult die overtrekken met louter goud'.*

Exodus 25:10-22 e.a.p.

De woning van God

De tabernakel en de voorwerpen daarin waren zinnebeelden en schaduwen van de hemelse dingen (Hebr. 8:5; 9:23). De tabernakel was de woning van God, en sprak dus allereerst van de hemel zelf waar God troont. Hij woont in de hoge en in het heilige. Hij ziet uit de hemel en uit Zijn heilige woning; de hemel is Zijn troon (Jes. 57:15; 63:15; 66:1). Zoals de hogepriester op de Grote Verzoendag het heiligdom binnenging, zo is Christus nu ingegaan in de hemel zélf (Hebr. 9:24). In deze gedachtengang symboliseert de *voorhof* een heilige plaats op aarde, waar het volk van God samenkomt om God te ontmoeten, het *heilige* de hemelse gewesten, en het *allerheiligste* de hemel der hemelen oftewel de derde hemel.

Maar in de tweede plaats gaat het erom dat Christus Zélf de 'woning' van God is. Immers, het behaagde de hele Volheid in Hem woning te maken (Kol. 1:19; 2:9). Christus kon dan ook een vergelijking maken tussen het tempelhuis en de 'tempel van Zijn lichaam' (Joh. 2:19-21). God woonde in Hem en Hij openbaarde Zichzelf in Christus aan de mensen. Wie tot Christus komt, kan door Hem tot God naderen. Van diverse onderdelen van de oudtestamentische woning van God getuigt het Nieuwe Testament

dan ook duidelijk dat ze heenwezen naar Christus. Volgens Hebreëen 10:20 spreekt het *voorhangsel* in het heiligdom van het *vlees* van Christus, Zijn menselijk lichaam. En Romeinen 3:25 zegt dat Christus gesteld is tot een *genadetroom* (lett.: ‘verzoendeksel’; zo wordt het Gr. woord dan ook weergegeven in Hebr. 9:5).

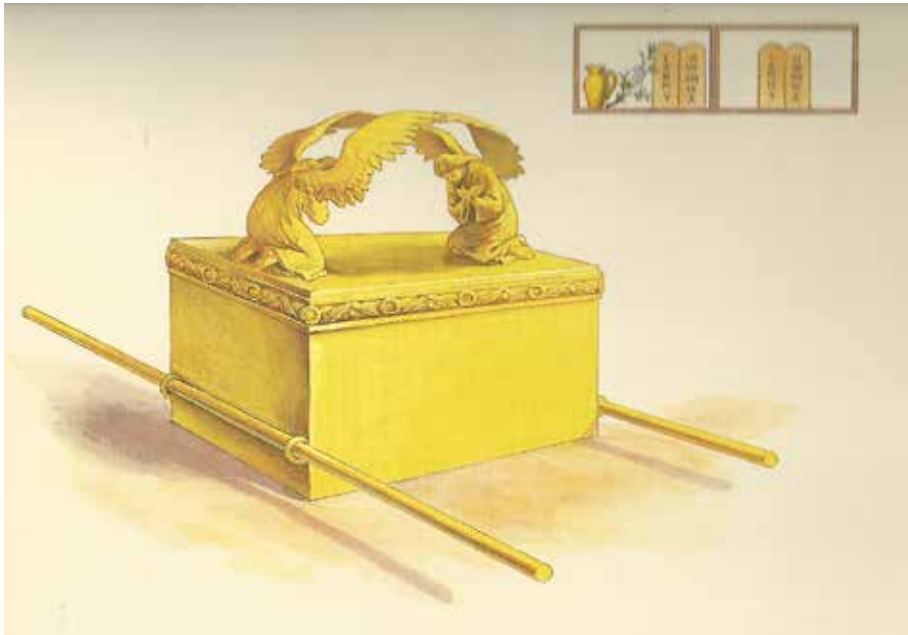
Deze laatste schriftplaatsen brengen ons bij het voornaamste thema van deze korte studie, nl. dat wij de ark moeten zien als een type van *Christus*. Terloops willen wij nog erop wijzen dat er nu ook een derde huis van God is: de Gemeente van de levende God, die een woonplaats is van God in de Geest (Ef. 2:20-22; 1 Tim. 3:15; Hebr. 3:6). In Gods huis neemt de ‘ark’, d.i. Christus, de centrale plaats in. God woont in Christus te midden van Zijn kinderen, die leven onder de genadige regering van de Zoon van Gods liefde, die eens voor altijd het verlossingswerk heeft volbracht (vgl. Kol. 1:12-22).

De ark en het verzoendeksel

Maar nu de typologische betekenis van de ark zelf. De troonzetel van de God van Israël bestond uit twee soorten materiaal, te weten *hout* en *goud*. Het acacia- of sittimhout wordt in de Septuaginta steeds vertaald met de term ‘onvergankelijk hout’. Dit hout wijst ons op de unieke en onvergankelijke mensheid van Christus, die als een rijtje voortkwam uit de tronk van Isaï, als een wortel uit dorre aarde (Jes. 11:1; 53:2). Het kostbare zuivere goud waarmee het hout werd overtrokken, spreekt van de goddelijke heerlijkheid van Zijn Persoon. Zoals deze beide materialen verenigd waren in de ark, zo is Christus God én Mens in één Persoon. In Hem heeft God woning gemaakt hier op aarde, en in de Geest is Christus nog steeds tegenwoordig te midden van de Zijnen.

In de ark van het verbond werden de twee stenen tafels bewaard. Christus echter had de wet in Zijn hart geschreven staan. Hij kon zeggen: *Ik heb lust om Uw wil te doen, Mijn God, Uw wet is in Mijn binnenste* (Ps. 40:9). Het was Zijn voedsel de wil te doen van Hem die Hem had gezonden en Zijn werk te volbrengen (Joh. 4:34). En die wil ging nog verder dan de wet eiste, want nergens eiste de wet dat een Rechtvaardige zou sterven voor

onrechtvaardigen. Maar Christus heeft het offer van Zijn heilige en reine leven gebracht met het doel om God te verheerlijken en zondaars vrij te kopen. Daarom brengt Psalm 40 het volbrengen van de wil van God ook in verbinding met dit volmaakte offer (vgl. Ps. 40:7-9 met Hebr. 10:5-10).

De ark vormde de grondslag, de basis waarop het verzoendeksel rustte, en zo vormde het volmaakte leven van Christus de grondslag van het offer dat Hij bracht. De ark en het met bloed besprengde verzoendeksel waren niet los van elkaar te denken, en zo kunnen wij het verzoeningswerk van Christus ook niet scheiden van Zijn unieke Persoon. Het was deze bijzondere Persoon – God én Mens, maar toch één Christus – die Zichzelf ten offer gaf. Misschien wijst het feit dat het verzoendeksel van *louter goud* was erop dat Christus het verzoeningswerk volbracht in de kracht van Zijn godheid. Geen mens kon voor een mens voldoen. Christus kon echter de losprijs betalen omdat Hij niet alleen Mens, maar tevens God was.

Het verzoendeksel vormde samen met de cherubs, die aan de beide uiteinden omhoog rezen, de eigenlijke troon van God. De cherubs worden in Hebreëen 9:5 de ‘cherubs der heerlijkheid’ genoemd. Zij symboliseren

de goddelijke macht die aan Christus is gegeven en die Hij nu aanwendt voor Zijn genadige regering. Alle heerlijkheid staat Hem ten dienste. Hij die gestorven is, is ook de opgewekte en verheerlijkte Heer, die alle macht in hemel en op aarde bezit (Matt. 28:18). Het is een geweldige zekerheid te weten dat deze goddelijke bestuursmacht gegrond is op Zijn volbrachte verzoeningswerk – zoals de cherubs rustten op het verzoendeksel.

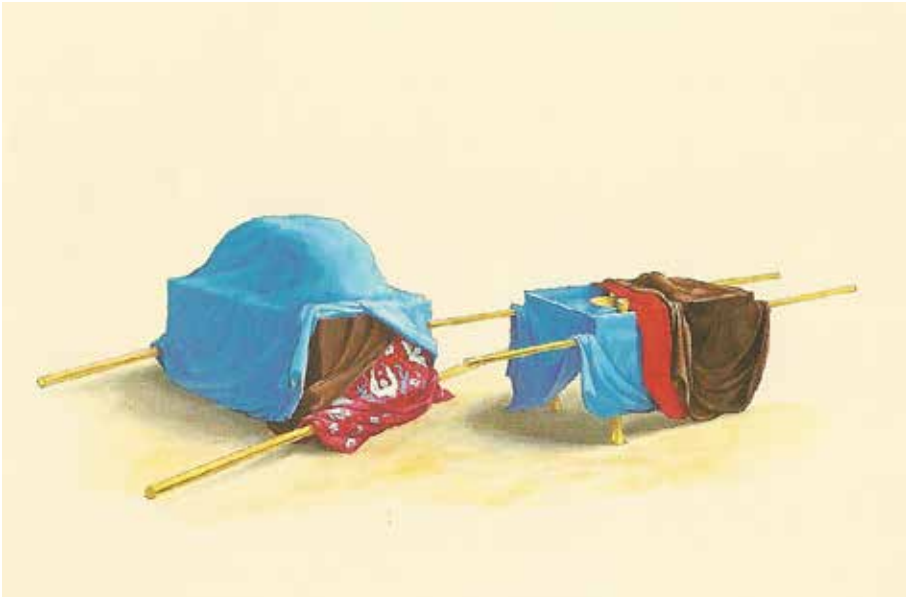
Daarom is Gods troon te midden van Zijn volk een *genadetroom*, en is Zijn regering een *genadige* regering. God woont nu in Christus te midden van Zijn verlore volk, en Zijn heerschappij in hun midden staat in het teken van de *genade*. Evenals de ark het middelpunt van het volk Israël was en de stammen zich daaromheen legerden – eerst de stam van Levi, de priesters en de Levieten, en dan de overige stammen – zo is Christus nu het ware Middelpunt van hen die Hem toebehoren. Zij zijn tot Zijn naam vergaderd, en daar is Hij in het midden van hen (Matt. 18:20). Maar dit houdt ook in dat Christus alle gezag bezit te midden van de Zijnen, en dat wij Hem erkennen als ons Middelpunt. Beslissingen die in Gods Gemeente worden genomen, zijn als het goed is geen menselijk gefabriceerde besluiten maar beslissingen van de Heer Zelf, besluiten ‘van Zijn troon’. Zoals God vanaf de ark Zijn wetten gaf aan het aardse volk Israël, zo heeft Hij nu door Christus Zijn wil bekendgemaakt aan Zijn hemelse volk, de Gemeente. Elke gelovige kan kennis nemen van deze geopenbaarde wil van God, als hij gelovig de Schriften leest. Erkennen wij persoonlijk en gezamenlijk dit goddelijke gezag in ons midden?

Het transport van de ark

Een tweede belangrijke zaak was dat het volk Israël een pelgrimsvolk vormde, en het heiligdom – dus ook de ark – in hun midden vervoerd moest worden op de reis door de woestijn. Hun bestemming was het land Kanaän; daar zou de ark haar definitieve rustplaats vinden. Zo is de Gemeente op reis door de wereld naar haar *hemelse* eindbestemming. Zij heeft hier op aarde geen blijvende stad, maar zij zoekt de toekomstige (Hebr. 13:14). En op haar pelgrimsreis draagt zij het getuigenis aangaande

Christus met zich mee, evenals de ark van het verbond het volk Israël vergezelde op de lange reis door de woestijn.

Bij dit punt van het dragen van de ark komt de vraag tot ons of wij Christus om zo te zeggen op de handen dragen, of wij in onze wandel op aarde Hem de eer geven die Hem toekomt. Christus is niet alleen het Middelpunt, wanneer wij als Gods volk tot Zijn naam vergaderd zijn, maar Hij gaat ook met ons mee langs alle wegen waarin God Zijn volk leidt. Hij is een trouwe Metgezel in al onze 'woestijnervaringen', alle beproevingen en verkwikkingen die Gods volk ten deel vallen. Zijn wij ons daarvan bewust en behandelen wij Hem met het nodige eerbetoon? Realiseren wij ons dat God Zelf in Christus door de Geest in ons midden is en ons begeleidt (vgl. 1 Kor. 14:25)? Daarom is de geschiedenis van de ark van God van zoveel belang voor ons. Wij vinden hierin 'beeldrijk' onderwijs ten aanzien van de handelwijze met het kostbare getuigenis dat ons is toevertrouwd over de Persoon van Christus. Het eerbetoon waarmee de priesters en de Levieten de ark behandelden, heeft ons dus zeker veel te zeggen.

In Gods heiligdom

7. De plaats van de Sjechina te midden van Gods volk

‘Zonder ophouden bleef de wolkkolom des daags en de vuurkolom des nachts aan de spits van het volk. (...) En de wolk bedekte de tent der samenkomst, en de heerlijkheid des HEREN vervulde de tabernakel’.

Exodus 13 tot 40

Over de relatie tussen Jahweh, de middelaar Mozes, en het volk Israël

In dit hoofdstuk onderzoeken wij de plaatsen in het boek Exodus, die handelen over de wolk- en vuurkolom die het volk van God begeleidde tijdens de woestijnreis. De nauwe band tussen de Sjechina, d.i. de goddelijke tegenwoordigheid, het volk en hun aanvoerder Mozes wordt hierdoor nader belicht. De telkens weer andere positie die de wolk daarbij innam, is van groot belang. Het gaat om zeven verschillende passages:

(1) Bij de uittocht ging de wolk *voor hen uit* om hen te leiden op de weg (Ex. 13:21-22). De HERE ging voor hen uit, overdag in de wolkkolom en 's nachts in de vuurkolom om hun voor te lichten. Dit spreekt van *de leiding van en de verlichting door de Geest van God* in de 'woestijn' van het leven hier op aarde (vgl. Rom. 8:14vv.).

(2) Bij de doortocht door de zee *veranderde* de plaats van de wolk. God maakte toen scheiding tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten, zodat de een de ander niet kon naderen (Ex. 14:19-20, 24-25). Dit spreekt van *bescherming en verlossing in het conflict met de vijand*, de volkomen overwinning die (nieuwtestamentisch gezien) in en

door Christus behaald is. Het heil des Heren is zeker en vast. Er is geen veroordeling meer voor hen die in Christus zijn (Rom. 8:1-2). De dood van Christus scheidt ons van de wereld waarop Gods toorn rust.

De exodus uit Egypte smeedde ook een onverbreekelijke band met Mozes, Gods knecht (Ex. 14:31), zodat de Israëlieten samen met hem de lofzang konden aanheffen aan de overzijde van de Schelfzee (Ex. 15:1vv.). De jubelzang van de bevrijding weerklinkt ook in Romeinen 8. De Heer zingt de lofzang te midden van de Zijnen. Door de Geest van het zoonschap die wij hebben ontvangen, roepen wij: 'Abba, Vader!'

(3) De praktijkervaringen in de woestijn waren niet altijd verheffend. Er ontstond al gauw gemor tegen Mozes en Aäron, in feite tegen de *HERE Zelf* (Ex. 16:2-12). Dit is een beeld van *het bedroeven en het weerstaan van de Geest* (vgl. Hand. 7:51; Ef. 1:13; 4:30). De heerlijkheid des Heren verscheen echter in de wolk *aan de rand van de woestijn*, en God opende de sluizen van de hemel: Hij gaf Zijn volk vlees en brood. Nehemia 9 refereert aan Exodus 16 en brengt de leiding van de wolk en van de Geest in verbinding met de gave van het manna, het brood uit de hemel: *'En Gij hebt hun Uw goede Geest gegeven (...) en Uw manna hebt Gij aan hun mond niet onthouden'* (Neh. 9:19-20). Er blijft gelukkig toch een sabbatsrust over voor het volk van God, zoals in Exodus 16 al wordt aangegeven.

(4) In Mozes op de berg hebben wij een bijzonder beeld van de *gemeenschap van de Heilige Geest* (Ex. 24:15-18; 2 Kor. 13:13). Want Mozes ging de wolk binnen, die de berg Sinai bedekte. Dit is een beeld van de huidige positie van de verheerlijkte Heer in de directe tegenwoordigheid van God. God heeft Hem 'in Zichzelf verheerlijkt' (Joh. 13:32). In het Nieuwe Testament is dit trouwens ook weer de positie van Mozes (Luc. 9:34 – 'toen zij de wolk ingingen'). Het spreekt tevens van de christelijke positie, want de gelovige is in de Middelaar – de geliefde Zoon – aangenaam gemaakt vóór God (Ef. 1:3-6).

(5) Na de afgoderij met het gouden kalf was de plaats van Mozes, alsmede van de wolkkolom, echter *buiten de legerplaats*. De gemeenschap van de Heilige Geest leidt tot scheiding van kwaad. Mozes nam afstand van de ongerechtigheid van het volk en spande een tent voor zich uit buiten de

legerplaats, ver van de legerplaats. Daar daalde vervolgens de wolkkolom neer, aan de ingang van de tent van ontmoeting, en daar sprak de HERE tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend. Na de verwerping van de Messias was de plaats van de gelovige Hebreëen eveneens buiten de poort van Jeruzalem, d.i. buiten de Joodse legerplaats (Ex. 33:7-11; vgl. 2 Kor. 6:14-18; Hebr. 13:13).

(6) De plaats van de ontmoeting met God, in afzondering van kwaad, is een heel bijzondere plaats – zowel op de berg als in de tent van ontmoeting. Daar toont Hij namelijk *Zijn grote heerlijkheid*. Het gelaat van Mozes straalde en weerkaatste daarom Gods glorie (het slot van Ex. 34 verwijst duidelijk naar de ontmoeting in de tent der samenkomst). De wolkkolom daalde neer en bleef staan aan de ingang van de tent. Mozes representeert hier de nieuwtestamentische gelovige, die vrije toegang heeft tot het hemelse heiligdom. Want wij allen nu, die evenals Mozes met onbedekt gezicht de heerlijkheid van de Heer mogen aanschouwen, worden naar hetzelfde beeld veranderd van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door de Heer, de Geest (Ex. 34:33-35; vgl. 2 Kor. 3:1-18).

(7) Ten slotte hebben wij aan het einde van het boek Exodus een mooi beeld van *de vervulling met de Geest*. De wolk bedekte namelijk de tent van ontmoeting en de heerlijkheid des Heren *vervulde* de tabernakel (Ex. 40:33-38; vgl. Ef. 3:16vv.; 5:18-19). De vervulling met Gods Geest is zowel gave als opdracht (vgl. Kol. 3:16). En er is zowel een *collectief* als een *persoonlijk* aspect: de Geest vervult het hele huis (de Gemeente), terwijl ook de individuele gelovige een tempel van de Geest is (1 Kor. 3:16; 6:19).

8. De priesterkleding

'Dit zijn dan de kledingstukken die zij moeten maken.'

Exodus 28:4vv.

De kleding van Aäron

De kleding van de hogepriester bestond uit zeven onderdelen, die uitvoerig worden beschreven in Exodus 28 en 39 en Leviticus 8:

1. Het onderkleed, een witte lijfrok.
2. De gordel voor het onderkleed, gemaakt van veelkleurig weefwerk, maar zonder gouddraad zoals bij de gordel voor de efod.
3. Het bovenkleed geheel van blauwpurper, met granaatappels en gouden belletjes onderaan de zomen.
4. De priesterlijke efod, kunstig vervaardigd van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd (d.i. dubbeldraads) fijn linnen. Dit was een soort vest dat werd gedragen op het bovenkleed, met kostbare chrysopraasstenen ingevat in gouden kassen op de schouderstukken ter gedachtenis voor de Israëlieten.
5. De bijbehorende gordel van de efod, gemaakt in dezelfde kleuren, om de efod goed vast te binden op het bovenkleed.
6. Het borstschild (of: de borsttas) van de beslissing met twaalf edelstenen met de namen van de zonen van Israël, bovenaan verbonden met gouden kettinkjes aan de schouderstukken van de efod en onderaan

met een blauwpurperen snoer en gouden ringen aan de gordel van de efod. In het borstschild bevonden zich de Urim en de Tummim, twee stenen om de beslissing voor de Israëlieten voortdurend op het hart van de hogepriester te laten dragen.

7. De tulband of de hoed op het hoofd van de hogepriester, met een gouden plaat aan de voorkant – de heilige diadeem of kroon – en daarop de woorden gegraveerd: ‘Aan de HERE gewijd’ (‘De HERE heilig’).

Korte uitleg

Het onderkleed was geweven van fijn linnen. Het was weefwerk, smetteloos wit. Wat een kleed, wat een weefsel! Zonder naad, uit één stuk geweven van boven naar beneden (vgl. Joh. 19:23). Het is de uitdrukking van de reinheid van de hemelse Mens, die God hier op aarde heeft verheerlijkt. Maar hoe kunnen *wij* spreken over het weefsel waarvan het gemaakt is, aangezien ons oude leven een afschuwelijk weefsel van zonde is geweest? Hoe kunnen wij spreken over dit kleed zonder gebrek, zonder naad, absoluut volmaakt, de volkomen eenheid van de Mens Christus Jezus? Deze volmaaktheid werd geaccentueerd door de gratie van Zijn Persoon, voorgesteld door het ingeweven patroon dat dit kleed versierde. Laten wij onze ogen openen voor deze heerlijkheid. Laten wij erover nadenken. Laten wij aanbidden.

Dit was pas het eerste deel van de kleding van de hogepriester. Het was op zijn lichaam vastgebonden met de gordel, gemaakt van borduurwerk. Of er nu bedoeld wordt op Zijn volmaakte mensheid, waarvan het onderkleed spreekt, of op Zijn dienstbaarheid, voorgesteld in de gordel: alles is schoonheid en een prachtig sieraad (Ex. 28:2). De grootheid van Zijn Persoon wordt gezien in al Zijn woorden en werken.

Over het onderkleed kwam het blauwe bovenkleed; blauw is de kleur van de hemel zelf. Het spreekt ons van Christus als uit de hemel gekomen. Dit kleed kon niet scheuren en de opening voor het hoofd was in het midden (Ex. 39:23). Onderaan het bovenkleed waren gouden belletjes en granaatappels bevestigd, om en om een belletje en een granaatappel. Het is al moeilijk

om te spreken over de mensheid van onze grote Priester, en het is nog moeilijker om te spreken over Zijn godheid en hemelse heerlijkheid. Toch is die geopenbaard op aarde: *“En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader) vol van genade en waarheid”* (Joh. 1:14). Deze heerlijkheid is nu verborgen in de hemel, maar wij hebben het zekere getuigenis ervan door de Heilige Geest. De Geest getuigt van Christus, onze Heer die is opgenomen in de hemel.

De gouden belletjes aan de zomen van het bovenkleed spreken van dit getuigenis. Als Aäron het heiligdom binnenging en verborgen was voor het oog van het volk, hoorde men volgens Exodus 28:35 het geluid van de belletjes. Op die manier had het volk de zekerheid dat er voor hen een levend mens in de tegenwoordigheid van God was. Deze belletjes waren van *goud*, dit spreekt van goddelijke gerechtigheid. Er staat geschreven dat als de Trooster, de Heilige Geest, gekomen zou zijn, de wereld zou worden overtuigd van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh. 16:8). Het grootste onrecht in deze wereld is gebeurd door de Rechtvaardige aan het kruis te hangen. Maar nu wordt goddelijke gerechtigheid getoond in het feit dat Hij door God is opgenomen in de heerlijkheid – daar waar het geloof Hem ziet. Daarvan spreken de gouden belletjes. Naast de belletjes waren er aan de zomen granaatappels van blauw, roodpurper en scharlaken. Zij stellen de vruchten voor van het werk van de Geest in de Zijnen. Wij weten dat onze grote Hogepriester ons representeert bij God in het heiligdom, de heerlijke plaats waar wij door genade ook mogen naderen voor Gods aangezicht.

Op het blauwe bovenkleed werd de efod vastgemaakt, het eigenlijke hogepriesterlijke gewaad. De efod was gemaakt van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en dubbeldraads fijn linnen; vervaardigd als een kunstwerk. Hierin schitteren om zo te zeggen de goddelijke gerechtigheid, de hemelse heerlijkheid, de universele heerschappij, de koninklijke waardigheid en de volmaakte mensheid van onze grote Hogepriester, die de Bedienaar van het heiligdom is (Hebr. 8:1-2). Op de schouders van Aäron waren twee kostbare stenen bevestigd, gevat in gouden kassen, waarop de namen van de twaalf zonen van Israël waren gegraveerd. Op

de borst bevond zich het borstschild (de borsttas), waarin kostbare stenen schitterden met de namen van de twaalf zonen van Israël. Zo droeg Aäron de namen van de zonen van Israël op zijn schouders én op zijn borst. Hierin was hij een type van Christus, die voortdurend het hele volk van God op Zijn hart en op Zijn schouders draagt.

Het geheel werd vastgebonden door de gordel van de efod. We moeten die niet verwarren met de gordel van het onderkleed. De gordel van de efod was van dezelfde stof en had dezelfde kleuren als de efod zélf. In het borstschild werden de Urim en de Tummim gelegd; deze namen betekenen ‘lichten’ en ‘volmaaktheden’. Dit zijn kwaliteiten die alleen te vinden zijn in de Persoon van onze hemelse Heer. Op het hoofd van Aäron bevond zich de tulband, die de gouden plaat droeg waarop de woorden waren gegraveerd: ‘Aan de HERE gewijd’. Al deze dingen, die door God aan Mozes werden bevolen in de boeken Exodus en Leviticus, spreken van de heerlijkheid van onze grote Priester, die altijd leeft om bij God voor ons te bidden en te pleiten.

De kleding van de zonen van Aäron

De heilige kleding van de priesters, die regelmatig worden aangeduid als ‘de zonen van Aäron’, bestond volgens Exodus 28:40-43; 29:8-9 en 39:27-28 uit een viertal onderdelen:

1. Een onderkleed van fijn linnen.
2. Een linnen gordel.
3. Een sierlijke hoofddoek van fijn linnen.
4. Een linnen onderbroek.

Het fijne linnen spreekt van de rechtvaardige daden van de heiligen (Openb. 19:8). Praktische gerechtigheid zou ons leven als gelovigen moeten kenmerken. De gordel is uiteraard het symbool van onze dienstbaarheid als priesters. Wij hebben een dienende taak, zowel tegenover God als tegenover de mensen (Deut. 10:8; 33:10).

De hoofdbedekking is typerend voor het Oude Testament, toen de heerlijkheid van God veelal nog bedekt was (vgl. Jes. 6:2 en 2 Kor. 3:13-18). De sierlijke hoofddoek symboliseert de eerbied die wij verschuldigd zijn in Gods huis, maar ook onze waardigheid als priesters. Dit onderdeel van de priesterkleding was speciaal tot heerlijkheid en sieraad, evenals de kleding van de hogepriester zelf (Ex. 28:2, 40). In het Nieuwe Testament is er echter geen bedekking meer, met uitzondering van de hoofdbedekking voor zusters bij het bidden en profeteren (1 Kor. 11).

De linnen onderbroeken, waarover nogal wordt uitgeweid, dienden ertoe om de schaamdelen te bedekken en op die manier immoraliteit tegen te gaan en heidense cultuspraktijken te voorkomen (vgl. Ex. 20:26). De dienst van de Heer kan niet samengaan met de dienst van de demonen, zoals het Nieuwe Testament ook bevestigt (1 Kor. 10:14-22).

*‘Triomf, als priesters naad’ren wij,
gereinigd van de zonden.’*

In Gods heiligdom

9. De voortdurende eredienst in het heiligdom

Inleiding

Het woord ‘voortdurend’ of ‘geregeld’ komt herhaaldelijk voor in de aanwijzingen die God aan Mozes gaf in verband met het vervaardigen van de tabernakel in de woestijn, Gods heiligdom te midden van het verlore volk Israël. Het wordt in totaal *acht* keer genoemd in Exodus 25-30 in verband met de volgende heilige voorwerpen in de tabernakel en met de kleding van de hogepriester:

1. het brood dat wekelijks op de tafel van de toonbroden werd gelegd in het heilige (25:30);
2. het licht dat op de zevenarmige kandelaar (menora) moest branden van de avond tot de morgen (27:20);
3. het borstschild (de borsttas) van de beslissing die Aäron op zijn hart moest dragen, wanneer hij in het heiligdom kwam (28:29-30);
4. de plaat van zuiver goud op de voorkant van de tulband die de hogepriester op zijn voorhoofd droeg (28:36-38);
5. het dagelijks of voortdurend brandoffer dat in de morgen en tegen het vallen van de avond werd gebracht op het koperen altaar in de voorhof (29:38, 42);

6. het welriekend reukwerk dat tweemaal per dag werd ontstoken op het reukofferaltaar dat vóór het voorhangsel stond (30:1-8). In dit geval wordt in de NBG-vertaling het woord 'bestendig' gebruikt: een bestendig oftewel voortdurend reukwerk (30:8; vgl. HSV).

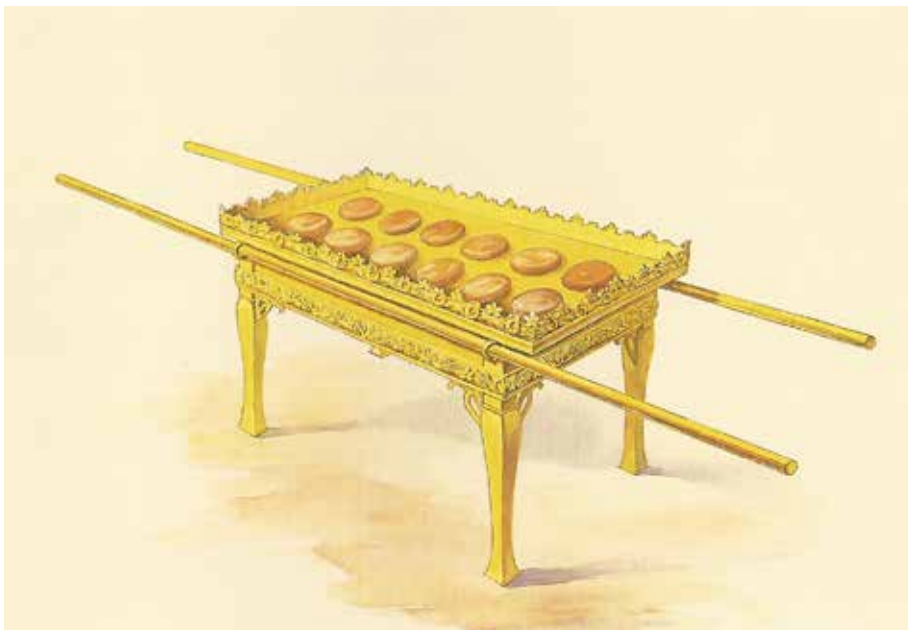
Het voornaamste doel van deze voorschriften was natuurlijk te garanderen dat de dienst aan God in het heiligdom instandgehouden zou worden. Het was een altijddurende inzet voor de Israëlieten, letterlijk een *eeuwige* verordening (Ex. 27:21; Lev. 24:3b, 9 HSV). Het was een heilige plicht voor een priesterlijk volk en een voorrecht dat voortdurend werd genoten door hen die in Zijn tegenwoordigheid konden naderen, en dit geldt in figuurlijke zin ook voor ons die door Christus tot priesters zijn gemaakt voor het aangezicht van Zijn God en Vader (Openb. 1:6).

'En u zult op de tafel geregeld toonbrood leggen voor Mijn aangezicht.'

Exodus 25:30

1. Het voedsel op de tafel van de toonbroden

De tabernakel in de woestijn werd gebouwd met het speciale doel dat God onder Zijn volk zou kunnen wonen en in hun midden zou worden verheerlijkt. De onderdelen ervan illustreren diverse aspecten van de Persoon en het werk van Christus, en van de waarheid van de Gemeente als Gods huis op aarde. Het is het verlangen van God dat deze dingen voortdurend worden gezien te midden van de Zijnen. Wat betreft de tafel van de toonbroden: de broden of koeken die erop werden gelegd, werden van fijn meel gebakken en bedekt met zuivere wierook (Lev. 24:5-7). Het meel symboliseert de volmaaktheid van Christus' mensheid als de vrucht van de aarde. De twaalf koeken vertegenwoordigen het hele volk van God, zoals God het ziet in Christus. Het leven van Christus wordt zichtbaar in de Zijnen, en zij zijn aangenaam gemaakt in Hem.

De koeken werden elke sabbatdag ververst en opnieuw in twee rijen van zes op de reine tafel geplaatst voor het aangezicht van de Here. Het weggenomen brood was voor Aäron en zijn zonen, en het moest op een heilige plaats worden gegeten. Het was een altoosdurende inzetting (Lev. 24:8-9).

Laten wij deze dingen nu toepassen op onszelf als christenen. Alle ware gelovigen zijn opnieuw geboren; ze hebben een nieuwe natuur ontvangen en zijn leden van het volk van God op aarde. Het is een vreugde voor het hart van God de heerlijkheid van Christus Zelf in Zijn kinderen hier op aarde weerspiegeld te zien door de kracht van de Heilige Geest die in ons woont. De tafel van de toonbroden is eveneens een beeld van Christus, en wel als de Onderhouder van Zijn volk. Hij draagt en schraagt de Zijnen in de tegenwoordigheid van God in het heiligdom. Wij zijn in Christus voor Gods aangezicht gebracht, en ter gedachtenis vóór Hem geplaatst. Zo doen de broden Hem denken aan de schoonheid van Christus in Zijn leven op aarde, zoals die wordt weerspiegeld in de Zijnen. God wil dat dit zo blijft totdat de Heer terugkomt. Elke sabbat werden de broden ververst, terwijl die van de afgelopen week door de priesters werden gegeten. Wat voedsel voor God Zelf is en tot Zijn welbehagen dient, is ook *voortdurend* het voedsel voor Zijn priesters. Wat een wonderbaar voorrecht!

'U zult de Israëlieten bevelen dat zij u brengen zuivere olie, uit gestoten olijven, voor het licht, om voortdurend een lamp te kunnen laten branden.'

Exodus 27:20

2. De zorg voor de kandelaar

Tijdens de reis door de woestijn moest het dienstwerk in de tabernakel doorgaan, zelfs gedurende de nacht. De hele tentwoning was een voorstelling, een schaduw van de hemelse dingen, zoals God aan Mozes had getoond op de berg (Hebr. 8:5). Wij zijn als gelovigen ook op reis door de wereld, die geestelijk gesproken een woestijn is, die ons hart niets te bieden heeft en die Christus heeft buitengeworpen. Maar zelfs in de nacht van Christus' verwerping verwacht God van Zijn volk dat de dienst in het heiligdom blijft functioneren en de priesters en de Levieten worden voorzien van alles wat hiertoe nodig is.

Zo kregen de Israëlieten het bevel om zuivere olijfolie te brengen voor het licht, om voortdurend een lamp – de kandelaar – te kunnen laten branden. De zevenarmige kandelaar is een beeld van de opgestane en verheerlijkte Heer als de Bron van licht en leven, in de volheid en de kracht van de Heilige Geest. Er worden geen maten van de kandelaar vermeld, alleen het gewicht: van één talent zuiver goud moest men hem maken (ca. 30 kg).

Als wij dit op onszelf toepassen in de huidige genadetijd, dan zien wij dat God van ons verwacht

dat wij de dingen die Hij ons heeft geschonken beschikbaar zullen stellen voor de dienst in het heiligdom. Wij hebben de Heilige Geest ontvangen, die ons de dingen van Christus, de Gezalfde, meedeelt en ons in de hele nieuwtestamentische waarheid leidt (Joh. 14:17; 16:13-15; Rom. 5:5). De Geest van de waarheid doet ook het licht van de waarheid in en door ons schijnen. De olie die uit de olijvenpers tevoorschijn was gekomen, moest zuiver en rein blijven en zo worden gebruikt 'voor het licht' (het woord 'licht' komt zeven keer voor in de Hebreeuwse tekst in Exodus). De term 'om te kunnen laten branden' is hetzelfde werkwoord dat bij het brandoffer wordt gebruikt en dan wordt weergegeven door 'in rook doen opgaan'. Dit bepaalt ons bij de Heer Jezus, die naar de hemel is opgevaren op grond van Zijn volbrachte werk op aarde. Hij is het ware brandofferaltaar, en ook het ware brandoffer dat een liefelijke reuk voor de HERE deed *opgaan* vanaf het kruis.

Het branden van de menora, de kandelaar met zijn zeven lampen, was allereerst tot Gods eer. Het is licht in Zijn tegenwoordigheid, want in Hem is in het geheel geen duisternis. Het licht was ook nodig voor de priesters, die dienst deden gedurende de nacht (Lev. 24:2-4). De laatste bedevaartspalm (pelgrims- of opgangslid) begint met de woorden: *'Komt, prijst de HERE, alle gij knechten des HEREN, die des nachts in het huis des HEREN staat'* (Ps. 134:1). Deze dienst moest voortdurend plaatsvinden, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht van de HERE (Ex. 27:21). En zo is het ook in het huis van God vandaag, namelijk de Gemeente van de levende God, die de pilaar en grondslag van de waarheid is (1 Tim. 3:15). Totdat de Heer komt en de dag aanbreekt!

‘Zo zal Aäron de namen van de zonen van Israël in het borstschild van de beslissing op zijn hart dragen, wanneer hij in het heiligdom komt, tot een voortdurende gedachtenis voor het aangezicht van de HERE’.

Exodus 28:29

3. Het borstschild van de beslissing op Aärons hart

God had tegen Faraö gezegd: *‘Israël is Mijn eerstgeboren zoon; daarom zeg Ik u: laat Mijn zoon gaan, opdat hij Mij dient’* (Ex. 4:22-23). Na de tien plagen werd Israël verlost van de slavernij in Egypte, zodat ze de HERE konden dienen. Maar na hun bevrijding en de doortocht door de Schelfzee werd het tijdens de woestijnreis steeds meer duidelijk dat zij niet in staat waren Hem te dienen. Het volk faalde jammerlijk, hoewel het drie keer had gezegd: *‘Alles wat de HERE gesproken heeft, zullen wij doen’* (Ex. 19:8; 24:3, 7). De kerkgeschiedenis toont dat ons falen als christenen eigenlijk nog groter is geweest (vgl. Openb. 2 en 3). Want wij hebben als gelovigen nu de persoonlijke inwoning van de Heilige Geest, die ons daadwerkelijk in staat stelt God te dienen. Maar de boodschap van de Heer voor de gemeente in Laodicea laat zien dat Hij in feite buiten staat en verworpen is door de belijders die leven in de eindfase van het christelijk getuigenis op aarde (Openb. 3:14-21).

Maar als wij de dingen zien in het licht van bovengenoemd vers uit Exodus 28, dan leren wij iets bijzonders. Hoe de toestand van Gods volk ook mag zijn, en hoe ernstig het falen ook is, de namen van de Israëlieten werden door de hogepriester toch constant op zijn schouders gedragen en zo voor het aangezicht van God gebracht. Want de namen van de twaalf stammen waren naar de volgorde van hun geboorte gegraveerd op twee edelstenen, die bevestigd werden op de schouderstukken van de efod (Ex. 28:11-12). Hun namen waren tevens gegraveerd op twaalf edelstenen die de hogepriester droeg in het borstschild van de beslissing op zijn hart (Ex. 28:29). Is er een plek die veiliger en intiëmer is dan op het hart van Aäron?

God wilde voortdurend aan deze namen worden herinnerd, en dat ondanks het falen van Zijn volk – hoewel dit nooit ten koste ging van Zijn

heiligheid en Zijn goddelijke rechten. De namen werden immers gedragen in het borstschild van de *beslissing*. Dit waren echter de besluiten van Zijn liefdevolle hart voor Zijn volk! Inderdaad faalde het volk telkens opnieuw, en zelfs Mozes – de meest zachtmoedige man op aarde – overtrad Gods gebod (Num. 20:12). Maar als de hogepriester het heiligdom betrad, droeg hij elke dag deze namen op zijn hart in de tegenwoordigheid van God. Het diende dan ook tot een voortdurende gedachtenis voor het aangezicht van de HERE.

Zo is de Heer Jezus nu als de grote Priester in het hemelse heiligdom, om de Zijnen daar te vertegenwoordigen. Hij ondersteunt ons vanuit de tegenwoordigheid van God en voorziet ons van alles wat nodig is voor de reis door de ‘woestijn’ van deze wereld. Hij is in staat ons volledig te behouden, omdat Hij *altijd* leeft om voor ons tussenbeide te treden (Hebr. 7:25).

‘En u zult in het borstschild van de beslissing de Urim en de Tummim leggen; zij zullen op het hart van Aäron zijn, wanneer hij voor het aangezicht van de HERE komt, en Aäron zal de beslissing voor de Israëlieten voortdurend op zijn hart dragen, voor het aangezicht van de HERE’.

Exodus 28:30

4. De Urim en de Tummim in het borstschild

De aanwijzingen in deze verzen van Exodus 28 vormen de derde en de vierde keer dat er in deze hoofdstukken sprake is van een continue praktijk, een onderdeel van de *voortdurende* eredienst in het heiligdom. Het gaat in beide gevallen om het borstschild van de beslissing, dat bij de priesterlijke efod hoorde. Wij zien hier dat de HERE door middel van de Urim (d.i. ‘lichten’) en de Tummim (d.i. ‘volmaaktheden’) – waarschijnlijk edelstenen die in een zak of een plooi van het borstschild werden bewaard – Zijn wil bekend maakte. Hoe dat precies gebeurde, weten wij niet; maar de hogepriester gebruikte de stenen om antwoord van God te krijgen (Num. 27:21; Deut. 33:8).

Een negatief voorbeeld hiervan vinden wij in de geschiedenis van koning Saul, die geen antwoord meer kreeg van God – zelfs toen de priester de efod gebruikte (1 Sam. 14:18-19 LXX; 28:6). Het is interessant dat het woord Urim begint met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, terwijl het woord Tummim met de laatste letter ervan begint. Dit geeft misschien aan dat God in iedere situatie in staat was Zijn wil kenbaar te maken via de priester die Hij had aangewezen. De Urim en de Tummim worden hier gekoppeld aan ‘de beslissing voor de Israëlieten’, d.i. de bekendmaking van wat goed en rechtmatig voor Gods volk is. De stenen waren in de borsttas voortdurend op het *hart* van de hogepriester, zodat de goddelijke beslissingen niet konden worden losgemaakt van de gevoelens van zijn hart.

Dit bepaalt ons bij het feit dat God *licht* is, maar ook dat Hij *liefde* is (1 Joh. 1:5; 4:8, 16). Zijn wil is altijd wijs en heilig, en Hij handhaaft Zijn unieke rechten. Maar Zijn beslissingen staan niet los van Zijn liefdevolle

hart, evenals Aäron de beslissing voor de Israëlieten voortdurend op zijn hart droeg, *'voor het aangezicht van de HERE'*. Alles gebeurde in de tegenwoordigheid van Jahweh, die een bijzondere relatie had met het volk dat Hij had verlost. Het Nieuwe Testament leert ons dat de Heer Jezus nu leeft in Gods onmiddellijke nabijheid, en dat Hij ons vanuit de heerlijkheid ondersteunt als de Hogepriester van onze belijdenis. Hij treedt voor ons tussenbeide en waarborgt ook Gods soevereine rechten met betrekking tot Zijn volk (Hebr. 3:1; 4:14-16).

‘Zij zal op het voorhoofd van Aäron zijn, en Aäron zal de schuld dragen, gelegen in de heilige dingen die de Israëliëten heiligen bij al de gaven van hun heilige dingen; ja, zij zal voortdurend op zijn voorhoofd wezen, zodat zij welgevallig zijn vóór het aangezicht van de HERE’.

Exodus 28:38

5. De plaat aan de voorkant van de tulband op het hoofd van Aäron

Toen Mozes veertig dagen lang op de berg was, gaf God hem uitvoerige aanwijzingen ten aanzien van de bouw van de tabernakel en het dienstwerk daarin, met inbegrip van de kleding en de taken van de hogepriester. Bovengenoemd vers bevat de vijfde aanwijzing in deze hoofdstukken t.a.v. iets dat *voortdurend* diende te gebeuren. Het gaat in dit geval om de gouden plaat (ook wel heilige diadeem of kroon genoemd in Exodus 29:6), die moest worden vastgemaakt aan de tulband en waarop de woorden stonden gegraveerd: *Aan de HERE gewijd (de HERE heilig)* (Ex. 28:36). Deze gouden plaat of kroon moest voortdurend op het voorhoofd van Aäron zijn als hij dienst deed in het heiligdom. De plaat was met een blauwpuurperen snoer aan de tulband bevestigd, wat ons herinnert aan de kleur en de dingen van de *hemel*.

Wat is de betekenis van dit voorschrift? Alles wat de Israëlieten deden in gehoorzaamheid aan de aanwijzingen die God gaf, werd niettemin uitgevoerd door zondige mensen. Maar dankzij de gouden plaat lette God niet op hun tekortkomingen, mits zij Hem dienden met gehoorzame en toegewijde harten. De HERE kan niet voorbijgaan aan opzettelijke zonden, maar Hij is genadig ten aanzien van tekortkomingen. Dit gebeurt niet omdat Hij er niet om geeft, dat zou een verkeerde conclusie zijn! Maar Hij is verdraagzaam met het oog op onze gebreken bij het dienen van Hem, omdat Hij de dingen wel ziet die wij over het hoofd zien. Door middel van de gouden plaat nam Aäron de schuld weg, die veroorzaakt werd door het falen (de ongerechtigheid) bij het afzonderen van de heilige dingen en het offeren van de gaven die de Israëlieten aan God brachten in overeenstemming met Zijn wil.

Het falen dat ons mensen nu eenmaal eigen is, zelfs bij het dienen van God, werd dus goedge maakt door de gouden plaat op het voorhoofd van Aäron. Dit spreekt van de kracht van de voorbede van onze Heer, die nu gekroond is met eer en heerlijkheid in de hemel. De plaat of kroon was *voortdurend* op het voorhoofd van de hogepriester! Op die manier kon God Zijn volk aannemen en was hun dienst welgevallig voor Hem. Wij weten dat God ons nu aangenaam heeft gemaakt in de Geliefde (Ef. 1:6), die de Bedienaar is van het hemelse heiligdom en van de ware tabernakel (Hebr. 8:2). De heilige kroon van de verheerlijkte Christus, die Hij *altijd* op Zijn voorhoofd draagt, maakt ons falen in de dienst weer goed.

'Dit nu is het wat u op het altaar moet bereiden: elke dag twee lammeren van een jaar oud, en dat voortdurend (...). Het moet een voortdurend brandoffer zijn, al uw generaties door, bij de ingang van de tent van ontmoeting, voor het aangezicht van de HERE. Daar zal ik u ontmoeten om daar met u te spreken.'

Exodus 29:38, 42 HSV

6. Het dagelijks brandoffer op het koperen altaar

Het dagelijks morgen- en avondoffer op het brandofferaltaar in de voorhof van de tabernakel moest elke dag worden gebracht; het mocht nooit worden onderbroken. Het feit dat dit offer *voortdurend* diende te worden gebracht, wordt tweemaal genoemd in de bovengenoemde verzen van Exodus 29. Het dagelijks brandoffer was van fundamenteel belang, want het vormde de morele en wettelijke grondslag waarop God te midden van Zijn verlore volk kon blijven wonen. Zowel het morgenoffer (om negen uur 's morgens) als het avondoffer, dat in de avondschemering (letterlijk: *tussen de twee avonden*) werd bereid, waren brandoffers van éénjarige

lammeren. Ze moesten gaaf zijn, zonder gebrek. Deze offeranden vormden het middel om vrij tot God te kunnen naderen, want ze worden hier duidelijk verbonden met de ingang van de tent van ontmoeting en het wonen van God bij Zijn volk (Ex. 29:42-46).

In alle opzichten werd voldaan aan de rechtvaardige eisen van de HERE, en alles vond plaats *voor Zijn aangezicht*. Op grond hiervan zei God tegen Mozes dat Hij hem daar kon ontmoeten en daar met hem kon spreken (Ex. 29:42). Later gebeurde dit ook vaker en sprak God tot Mozes vanaf het verzoendeksel (Num. 7:89; vgl. Ex. 25:22), terwijl wij eveneens lezen dat Mozes van mond tot mond met de HERE sprak (Num. 12:8). Dit is een mooie illustratie van de vrijheid die wij nu als gelovigen bezitten, doordat wij aangenaam gemaakt zijn in de Geliefde. Wij mogen voortdurend tot God komen en met Hem spreken in onze gebeden en onze aanbedding.

Bovenstaande verzen tonen ons dat deze bijzondere voorrechten nooit kunnen worden losgemaakt van het wonderbare verzoeningswerk dat eens voor altijd is volbracht op het kruis van Golgota. De maten van het brandofferaltaar spreken ervan dat het offer voldoet aan Gods rechtvaardige eisen (*drie* el hoog), en tegelijk ook voorziet in de behoeften van de mens en in diens verantwoordelijkheid tegenover God, die in het getal *vijf* tot uitdrukking wordt gebracht (Ex. 27:1). De kracht van het werk van Christus en van de aangeboden verzoening is universeel, daarvan getuigen de *vier* horens op de *vier* hoeken van het altaar (Ex. 27:2). Bij het altaar vindt onze onrustige ziel een rustplaats (Ps. 84:4). In nieuwtestamentische zin spreekt het brandofferaltaar ook nog van 'de tafel van de Heer', en van onze 'altaardienst' als offeraars en priesters (Ezech. 44:15-16; Mal. 1:7; 1 Kor. 10:18, 21; Hebr. 13:10, 15; 1 Petr. 2:5).

Bij het brandoffer hoorde een spijsoffer van fijn meelbloem (Ex. 29:40), dat ons doet denken aan de volmaakte mensheid van Christus. Het fijne meel werd aangemaakt met olijfolie, wat spreekt van de werking van de Heilige Geest. Jezus' komst was voorzegd in de Schrift door de Heilige Geest. Hij werd door de Geest verwekt, bewaard en geleid; en Hij werd gezalfd met de Geest. Bovendien vonden Zijn offer, Zijn opstanding uit de doden en Zijn verheerlijking plaats in de kracht van de Heilige Geest.

Het brandoffer ging ook nog vergezeld van een plengoffer van wijn (dat spreekt van vreugde en toewijding tot in de dood), en alles steeg op tot een liefelijke reuk voor God (Ex. 29:41). God is volkomen verheerlijkt door het offer van Zijn Zoon, en dat is de grondslag van onze eeuwige zegen en blijdschap (Joh. 17).

*'Dan ga ik op tot Gods altaren,
tot God, mijn God, de Bron van vreugd'.*

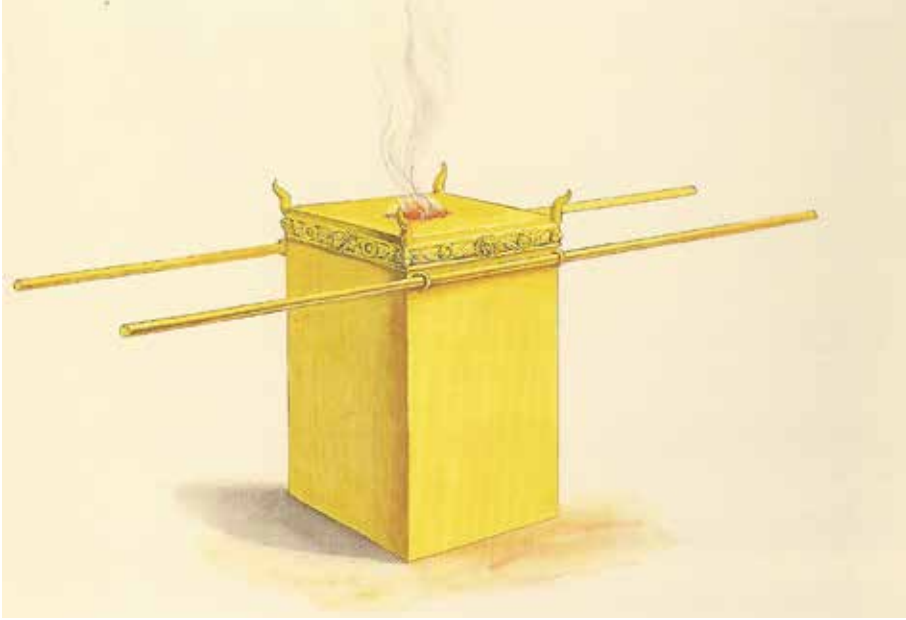
'Aäron nu zal daarop welriekend reukwerk in rook doen opgaan; elke morgen, wanneer hij de lampen in orde maakt, zal hij het in rook doen opgaan. Ook wanneer Aäron de lampen aansteekt in de avondschemering, zal hij het in rook doen opgaan voor het aangezicht van de HERE als een bestendig (of: voortdurend) reukwerk voor uw geslachten.'

Exodus 30:7-8

7. Het welriekend reukwerk dat dagelijks werd ontstoken op het gouden altaar

In het heilige bevond zich – vlak vóór het voorhangsel – het gouden altaar waarop Aäron welriekend reukwerk in rook moest doen opgaan. De hogepriester had de opdracht dit elke morgen te doen, en opnieuw in de avondschemering, op de tijd dat ook de lampen van de kandelaar in orde werden gebracht en buiten in de voorhof het dagelijks brandoffer werd gebracht. Dit altaar was relatief klein, slechts één el in het vierkant, maar twee el hoog (d.i. een halve el hoger dan de andere voorwerpen binnenin het heiligdom). Het spreekt van Christus als de grondslag van onze eredienst in het heiligdom, want alleen *door Hem* kunnen wij als priesters tot God komen in gebed en aanbidding. Hij draagt en schraagt dit dienstwerk in het heilige en geeft kracht aan onze gebeden.

Het reukofferaltaar diende ertoe om tweemaal per dag reukwerk te ontsteken in een vuurpan met brandende kolen, die van het brandofferaltaar werden genomen. Het avondoffer vond plaats tegen het vallen van de avond, ca. 3 uur 's middags. Dan werden ook de lampen op de kandelaar ontstoken, die 's morgens al door de hogepriester waren nagekeken en in orde waren gebracht (Ex. 30:7-8). Later werd dit werk gedaan door een priester die door middel van het lot werd aangewezen, volgens de regel van de priesterdienst. Dit was het geval met Zacharias, de vader van Johannes de Doper (Luc. 1:9). De tijd van het avondoffer was tevens de tijd van het gebed, zoals Lucas toont in zijn geschriften (Luc. 1:10; Hand. 3:1). Op het uur van het reukoffer stond het volk buiten op het tempelplein te bidden. En het gebed wordt wel vaker in de Schrift verbonden met reukwerk (Ps. 141:2; Openb. 5:8; 8:3-4).

Bovengenoemde verzen in Exodus 30 bevatten de laatste instructie waarbij de HERE speciaal aangaf dat iets *voortdurend* moest plaatsvinden. Het gaat dan steeds om dingen die van bijzondere waarde voor Hem waren. Hier leren wij dat het een *bestendig* of *voortdurend* reukwerk was, dat moest worden ontstoken op de tijd dat ook de lampen in het heilige werden verzorgd. In het heilige schijnt het licht, en dit is de plek om reukoffers te brengen. Het werkwoord voor het ontsteken van reukwerk is hetzelfde dat wordt gebruikt voor het in rook doen opgaan van de brandoffers op het brandofferaltaar, tot een liefelijke reuk – een rustgevende geur – voor de HERE. Zoals gezegd, moest het vuur om het reukwerk te ontsteken afkomstig zijn van het brandofferaltaar (vgl. Ex. 30:9; Lev. 6:9, 12-13; 16:12). Toen de beide zonen van Aäron, Nadab en Abihu, in de periode dat de tabernakel werd ingewijd ‘vreemd vuur’ gebruikten, werden zij ten gevolge van hun ongehoorzaamheid gedood (Lev. 10:1-2).

Het voortdurende reukwerk moest worden geofferd ‘voor het aangezicht van de HERE’ (Ex. 30:8). Het gebeurde in *Zijn* tegenwoordigheid, tot *Zijn* welgevallen en in overeenstemming met *Zijn* aanwijzingen. Laten wij ook steeds deze dienst verrichten, niet met behulp van beelden en schaduwen

van de hemelse dingen, maar door het hemelse heiligdom binnen te gaan langs de nieuwe en levende weg die Christus voor ons heeft ingewijd en zó door Hem de Vader te aanbidden in geest en waarheid (Joh. 4:23; Hebr. 10:19-22).

*‘Laat mijn gebeden en handen, Heer, tot U zijn geheven,
tot U zijn gericht als reukwerk voor Uw aangezicht,
als offers die des avonds branden.’*

Repliea van de Tabernakel - Timna park

10. De betekenis van het blauwpurper of hemelsblauw

'U zult het opperkleed van de efod geheel van blauwpurper maken.'

Exodus 28:31

'Bij het opbreken van de legerplaats zullen Aäron en zijn zonen naar binnen gaan en het bedekkend voorhangsel afnemen, en daarmee de ark der getuigenis bedekken; daarover zullen zij een bedekking van tachasvel leggen, en daarover een kleed, geheel van blauwpurper, spreiden en de draagstokken aanbrengen.'

Numeri 4:5-6

'De HERE nu zei tot Mozes: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen, dat zij zich gedenkkwasten maken aan de hoeken van hun kleren, van geslacht tot geslacht, en dat zij in de gedenkkwasten aan de hoeken een blauwpurperen draad verwerken.'

Numeri 15:37-38

Een hemelse Heer en Hogepriester

Blauw is de kleur van de hemel, en van de troon van God (Ex. 24:10); deze kleur was onafscheidelijk verbonden met de tabernakeldienst. Het blauwpurper of hemelsblauw (SV) domineerde (1) in de kleding van de hogepriester, en (2) bij het transport van de ark van het verbond

onderscheidde het blauwpurperen dekkleed de troon van God van de overige heilige voorwerpen die door de Leviëten werden gedragen tijdens de reis door de woestijn. Bovendien speelde deze kleur (3) ook een rol bij de kleding van de gewone Israëliet: in de gedenkkwasten aan de hoeken van hun kleren was een blauwpurperen draad verwerkt.

De tabernakeldienst was een zinnebeeld en schaduw van de hemelse dingen (Hebr. 8:5). De kern van de brief aan de Hebreëen is dat wij als christenen een *hemelse* Hogepriester hebben, die dienst doet in het *hemelse* heiligdom, 'de ware tabernakel, die de Heer heeft opgericht, niet een mens' (Hebr. 8:1-2). Het is treffend dat de kleur van de hemel zo dominant aanwezig was in de oudtestamentische eredienst, die een beeld vormde van de nieuwe en hemelse dingen die nu hun intrede hebben gedaan met de komst van Christus, Zijn verheerlijking in de hemel, en de uitstorting van de Heilige Geest hier op aarde.

In de kleding van de hogepriester was het blauwpurper of hemelsblauw nadrukkelijk aanwezig, met name in het opperkleed van de efod, dat geheel van blauwpurper was vervaardigd. Maar ook in de efod zelf was het verwerkt, in de gordel aan de efod en in het borstschild der beslissing. Het borstschild was bovendien met een blauwpurperen snoer vastgebonden op de efod, en de gouden plaat was met een blauwpurperen snoer bevestigd aan de voorkant van de tulband die Aäron op zijn voorhoofd droeg. Op de zomen van het blauwe opperkleed dat de hogepriester droeg, waren ook nog granaatappels in blauwpurper gezet (Ex. 28). Dit alles bepaalt ons bij het feit dat wij een hemelse Hogepriester hebben, die altijd daarboven leeft om voor ons te bidden en te pleiten (Hebr. 7:25).

Het is goed te weten dat wij een Heer in de hemel hebben, maar wij dragen het getuigenis aangaande Zijn Persoon en Zijn werk ook met ons mee op onze reis door dit leven. Wij doen in dit opzicht hetzelfde als de Leviëten, die de ark op hun schouders droegen tijdens de woestijnreis. De tent van de ontmoeting en de ark van het verbond vormden het middelpunt van de legerplaats van de Israëliëten. Christus is met ons alle dagen, maar Hij is ook *in het midden* van de Zijnen, die in Zijn naam vergaderd zijn (Matt. 18:20; 28:20). Wij mogen Zijn naam met ons meedragen, terwijl wij op weg zijn naar een beter, dat is een hemels vaderland.

Bij de roeping van Saulus zei de Heer tegen Ananias: ‘Ga, want deze is Mij een uitverkoren vat om Mijn naam te dragen zowel voor volken als koningen en zonen van Israël’ (Hand. 9:15). Draagt u de naam van Jezus met u mee? Getuigt u van Hem? Verkondigt u Zijn deugden, Zijn heerlijkheden? Spreekt u over uw Heer in de hemel, die door Zijn Geest ook in ons woont? Wij zien dit in type, zoals gezegd, bij het transport van de ark door de woestijn. Het buitenste dekkleed van de overige heilige voorwerpen was steeds een bedekking van tachasvel, materiaal dat goed bestand was tegen de invloeden van weer en wind. Maar bij de ark der getuigenis was het een kleed, geheel van *blauwpurper* gemaakt (Num. 4:6). Christus is uniek, Zijn naam is uniek. Er is ook onder de hemel geen andere naam aan de mensen gegeven, waardoor wij behouden moeten worden (Hand. 4:12).

In de verplichting voor de Israëlieten om gedenkkwasten aan hun kleren te maken, waarin een blauwpurperen draad was verwerkt (Num. 15:38), zien wij nog een ander aspect van de christelijke levenswandel. De kleding spreekt van onze levensopenbaring, van onze handel en wandel. Is daarin iets zichtbaar van de hemel, van de hemelse dingen die aan ons zijn toevertrouwd? Wij kunnen ook denken aan het kostbare Woord van God, dat wij met ons meedragen als christenen. Kan dat inderdaad zijn stempel drukken op ons leven, zodat wijzelf maar ook anderen telkens weer bepaald worden bij onze hemelse roeping en bij onze hemelse toekomst? Is er die hemelsblauwe draad in ons leven?

In Gods heiligdom

11. De pilaren, planken en voetstukken van de tabernakel

‘Dan zult u de tabernakel oprichten overeenkomstig het plan dat u daarvan op de berg getoond werd.’

Exodus 26:30

*‘Daarom, mijn geliefde broeders, weest standvastig, onbeweeglijk.’
‘Staat vast in het geloof.’*

1 Korintiërs 15:58; 16:13

‘Staat zo vast in de Heer, geliefden!’

Filippenzen 4:1

Vaststaan in de Heer

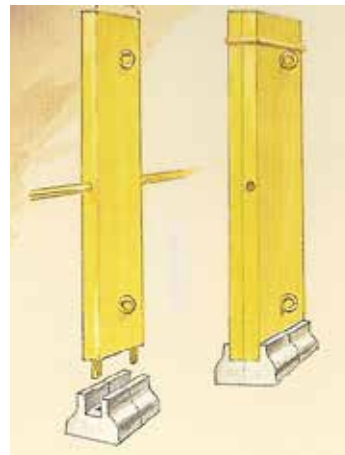
Het gaat ons in dit hoofdstuk om enkele geestelijke lessen naar aanleiding van de pilaren van de voorhof en de planken in de tabernakel zelf. Gods tent in de woestijn is een beeld van de Gemeente als het huis van God vandaag de dag. De tabernakel stond stevig vast in het zand van de woestijn, zodat het gebouw bestand was tegen zandstormen e.d. Het huis van God in het Nieuwe Testament moet ook kunnen standhouden tegen ‘stormen’, anders zou het worden heen en weer bewogen door elke wind van leer (Ef. 4:14). Daarom moeten wij als gelovigen bevestigd worden in

het geloof en vaststaan in verzoeking en beproeving, in de stormen die op ons afkomen en in de geestelijke strijd die ermee gepaard gaat.

Behalve op de hierboven geciteerde schriftplaatsen, zou ik kunnen wijzen op wat we lezen in 2 Korintiërs 1:24; Galaten 5:1; Efeziërs 6:10-18; Kolossenzen 4:12; 2 Tessalonicenzen 2:15 en 1 Petrus 5:12. Het gaat daar achtereenvolgens om het vaststaan of standhouden door het geloof, in de christelijke vrijheid, in de geestelijke strijd, in de kennis van Gods wil, in de gehoorzaamheid aan de apostolische inzettingen, en in de genade van God. Dit is dus een vaak voorkomend thema in het Nieuwe Testament. Vooral bij de planken van de tabernakel zien wij in type dat de gelovigen schouder aan schouder staan in het dienen van de Heer, en dat wij daarin vast met elkaar zijn verbonden.

Binnenin het heiligdom sprak alles van goddelijke heerlijkheid. Want alle voorwerpen van hout, inclusief de planken en de dwarsbalken, waren overtrokken met *goud*. Dat gold ook voor de vier pilaren waaraan het voorhangsel hing. De planken waren stevig met elkaar verbonden door middel van vijf dwarsbalken. Het Nieuwe Testament spreekt o.a. over de band van de vrede die ons samenbindt, en van de liefde als de goddelijke band van de volmaaktheid (Ef. 4:3; Kol. 3:14). In het heiligdom spreekt alles van Christus en van de heerlijke positie van de gelovigen in Christus. Wij zijn bekleed met Zijn heerlijkheid en aangenaam gemaakt in de Geliefde (Ef. 1:6).

De planken van acaciahout stonden ook goed vast. Iedere plank stond op *twee* zilveren voetstukken van een talent zwaar (ca. 30 kg.). Er moet sprake zijn van een goed evenwicht, een goede balans in ons geloofsleven. Alle voetstukken, zowel van de planken als van de vier pilaren binnenin het heiligdom zelf, waren van *silver*. Ze werden gemaakt van het zoengeld dat de strijdbare Israëlieten moesten betalen, een halve sikkels voor ieder die tot de getelden ging behoren (Ex. 30:11-16; 38:25-28). Het zilver spreekt van de dure losprijs

die voor ons is betaald, en daarom van de onwankelbare grondslag van de verzoening waarop wij mogen staan door het geloof (1 Kor. 6:20; 1 Petr. 1:18-19).

De les van het koper en het zilver in de voorhof

De pilaren van de voorhof hadden echter allemaal koperen voetstukken, vermoedelijk ook van een talent zwaar. *Koper* spreekt van geestelijke kracht, opstandingskracht, kracht die de beproeving van het vuur doorstaat (Num. 16:36-40; 2 Kor. 1:8-10; 4:7-14; 13:3-4; Openb. 1:15). Alle pilaren waren even groot, de een was niet langer dan de ander. Dit toont ons dat de ene gelovige in principe *niet* belangrijker is dan de ander. Maar in de praktijk zijn er wel verschillen in het functioneren. Zo is er in Galaten 2:9 sprake van drie broeders, die *steunpilaren* waren in de Gemeente. Iedere overwinnaar krijgt echter van de Heer de belofte, dat Hij hem of haar zal maken tot een pilaar of zuil in de tempel van Zijn God (Openb. 3:12). Onze trouw en standvastigheid hier op aarde zal straks door de Heer worden beloond, want dan zullen wij voorgoed een plaats hebben in Zijn hemelse huis.

Bij de voorhof gaat het speciaal om ons getuigenis naar buiten toe. De gordijnen van de voorhof, die van fijn linnen waren gemaakt, spreken symbolisch van de heiligheid van Gods huis en van de scheiding van het kwaad. Hoe staat het met het getuigenis dat wij naar buiten toe kunnen en mogen afleggen van Gods heiligheid? De buitenstaander die dichtbij de omheining kwam, zag echter ook het *zilver* glanzen bovenop de pilaren, en ook het zilver van de haken en de dwarsstangen die de pilaren met elkaar verbonden. Dit spreekt van de heerlijke bediening van de verzoening, die van Gods Gemeente uitgaat (2 Kor. 5:11-21). De blijde boodschap is nog steeds: Laat u met God verzoenen! De brede toegangspoort van veelkleurig weefwerk spreekt van Christus als de Deur, de unieke Weg tot God (Joh. 10:7; 14:6).

Het overtrek van zilver bovenop de pilaren van de voorhof, vormde een soort kapje waaraan de haken met de dwarsstangen waren bevestigd (Ex. 38:17). Dit spreekt nieuwtestamentisch gezien nog van iets anders, namelijk van 'de helm van het heil', de behoudenis die nu reeds ons deel

is als gelovigen – maar tevens het *volle* heil dat wij verwachten bij de wederkomst van Christus (zie Ef. 6:17; 1 Tess. 5:8-10). Zo hebben deze beelden en schaduwen van de hemelse dingen ons als christenen nog steeds veel te zeggen. Ze roepen ons op tot standvastigheid in onze christelijke wandel en in ons getuigenis, het vaststaan in de Heer!

12. De heffing voor de getelden

Teder die tot de getelden gaat behoren van twintig jaar oud en daarboven, zal de heffing voor de HERE geven. De rijke zal niet meer noch de arme minder dan een halve sikkal opbrengen, om die te geven als heffing voor de HERE ter verzoening voor uw leven’.

Exodus 30:14-15

U weet dat u niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost bent van uw onvruchtbare, door de vaderen overgeleverde wandel, maar door kostbaar bloed, als van een vlekkeloos en onbesmet lam, het bloed van Christus’.

1 Petrus 1:18-19

Geteld en betaald

Aan het begin van de woestijnreis van het volk van God van Egypte naar Kanaän vond er een telling plaats van alle strijdbare mannen van twintig jaar oud en daarboven. De telling van het leger wordt pas beschreven in Numeri 1, maar in Exodus 30 lezen we over de heffing die hierbij moest worden betaald door eenieder die tot de getelden ging behoren. Er was een losprijs nodig voor iedere strijder, een zoengeld dat ieder voor zijn leven moest geven, om zijn schuld te bedekken en te verzoenen, en te voorkomen dat God een plaag onder het volk zou zenden bij de telling (Ex. 30:11-12).

Dit laat ons symbolisch zien dat de toorn van God rust op ieder mens van nature (Joh. 3:36). En dat er verzoening en verlossing nodig is voor ieder die bij het volk van God en bij het leger van God wil horen. Ben ik een kind van God, en is mijn naam ook meegeteld onder degenen die het eigendom van Christus zijn? Dit is een belangrijke vraag, en het is ook belangrijk het goede antwoord hierop te geven. Dit kan namelijk alleen doordat er een losprijs is betaald, niet van zilver of goud maar door het kostbare bloed van Christus, het Lam van God. Ben ik gewassen en gereinigd in het bloed van het Lam (Openb. 1:5; 7:14; 22:14)?

Mozes telde het aantal namen, van twintig jaar oud en daarboven, hoofd voor hoofd, in de woestijn Sinai (Num. 1:19). Het tellen was een goddelijk recht, en Mozes deed dit in Gods opdracht. Zo ging het ook aan het einde van de woestijnreis (Num. 26). Waarschijnlijk heeft David dit uit het oog verloren, toen hij het volk liet tellen door middel van Joab, zijn legeroverste (2 Sam. 24; 1 Kron. 21). Mogelijk heeft hij evenmin gedacht aan het zoengeld dat nodig was bij de telling. Davids motieven waren niet zuiver, want hij wilde weten hoe groot *zijn* leger was. Maar het was het leger van *God*. Hierdoor kwam er een grote schuld op hem en op het volk, en vielen er veel slachtoffers door een dodelijke plaag. Gelukkig wees God toen aan koning David de plaats waar er verzoening moest worden gedaan, en kon hij een altaar oprichten op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan. Het oordeelsvuur trof de offeranden op het brandofferaltaar. Zo werd er verzoening tot stand gebracht, en waren er plaatsvervangende offers voor David en het volk. Op deze plaats moest later de tempel worden gebouwd, en dit was het brandofferaltaar voor Israël (1 Kron. 22:1).

Het is een voorrecht bij het volk van God te mogen horen en Hem te mogen dienen, ook in deze tijd. Dan moet onze naam wel meegeteld zijn door Christus, onze overste Leidsman. Dan moet onze schuld bedekt en verzoend zijn door het bloed van Christus. Zo zijn wij welkom in het leger dat God nu op aarde werft, en kunnen wij dienst doen als goede soldaten van Christus Jezus (2 Tim. 2:3-4). Soms betekent dit verdrukking en lijden, want wij zijn ook nog onderweg 'in de woestijn'. Maar ons grote doel is de Meester te behagen die ons in dienst genomen heeft, Zijn werk te doen, Zijn strijd te strijden. Het Woord van God wil ons hierbij toerusten.

13. Het wasvat en de altaardienst

‘Wanneer zij naar de tent der samenkomst komen, zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij naderen tot het altaar, om dienst te doen en een vuuroffer in rook te doen opgaan voor de HERE’.

Exodus 30:20

‘Ik was mijn handen in onschuld, en maak de omgang om Uw altaar, o HERE, terwijl ik luid een loflied doe horen, en al Uw wonderen vertel’.

Psalm 26:6-7

De noodzaak van het wasvat

Als de priesters dienst deden bij het brandofferaltaar of naar de ontmoetingstent kwamen om daar hun taken waar te nemen, moesten zij eerst bij het wasvat hun handen en voeten *met water* wassen (Ex. 30:17-21). Anders zouden zij sterven, zo groot was Gods heiligheid. Zo was er ook het voorschrift om *nuchter* de tent van ontmoeting binnen te gaan en geen vreemd vuur voor het aangezicht des Heren te brengen (Lev. 10).

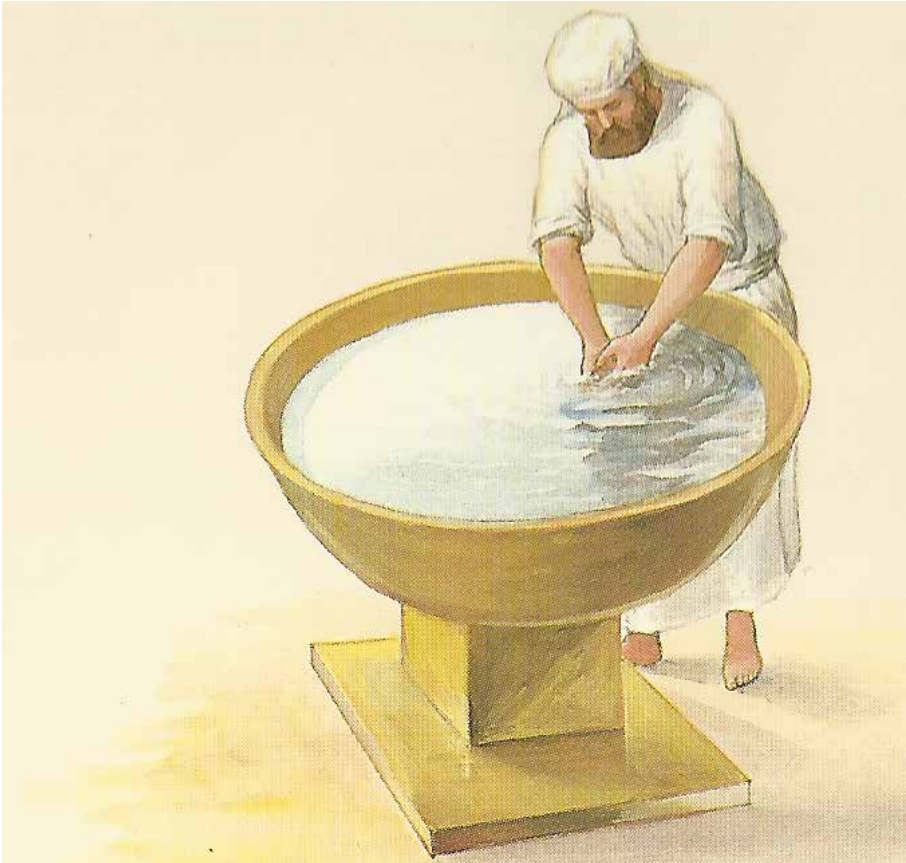
Een andere gelegenheid waarbij het ‘wassen van de handen’ wordt vermeld, vinden wij in Deuteronomium 21:1-9, bij de verzoening van een moord door een onbekende gepleegd. De oudsten van de dichtstbijzijnde stad moesten hun handen wassen boven het offerdier en zo hun onschuld

betuigen ten opzichte van het bloed dat was vergoten. In de Psalmen komt de uitdrukking verder nog voor in Psalm 73:13, maar daar is het al louter *figuurlijk* bedoeld.

In Psalm 26 kunnen wij natuurlijk in eerste instantie denken aan de beide voorwerpen in de voorhof: het wasvat en het koperen brandofferaltaar. Ze worden hier allebei aangeduid in vers 6.

Voor ons als gelovigen in de nieuwtestamentische bedeling geldt uiteraard de *zinnebeeldige* betekenis: wij wassen onze handen (en voeten) in het waterbad van Gods Woord (Ef. 5:26). Alleen zo kunnen wij vrijmoedig tot God naderen om:

- (a) altaardienst te verrichten bij het ‘brandofferaltaar’, dat wil zeggen dóór Christus onze offeranden van lof en dank aan God te brengen, en
- (b) als priesters het hemelse heiligdom te betreden om daar ‘reukwerk’ te offeren en dienst te doen in de tegenwoordigheid van onze God en Vader.

De omgang om het brandofferaltaar

Nadat de offeraar het offerdier zelf had geslacht, moesten de priesters, de zonen van Aäron, het bloed brengen en dat *rondom* op het altaar sprenkelen. Wanneer het offer als vuuroffer moest worden verbrand, moesten de delen ervan worden geschikt op het hout dat op het vuur op het altaar lag (zie o.a. Lev. 1). Bij het verrichten van deze handelingen maakten de priesters dus reeds de *omgang* om het altaar.

Maar ik neem aan dat Psalm 26 ziet op het in rook doen opgaan van het offer, waarbij de offeraar en de priester dat schouwspel van alle kanten vol bewondering gade sloegen en Gods lof bezongen. De acceptatie van de offeraar was immers afhankelijk van het tot as verteren van het offer (Ps. 20:4 SV). Wanneer wij als aanbidders het werk en de Persoon van onze Heiland gedenken, dan maken wij figuurlijk gesproken ook de *omgang* om het altaar. Wij mogen het verzoeningswerk van *alle* kanten bezien en Hem en onze God en Vader prijzen en verheerlijken om het volbrachte werk.

(1) De 'omgang' begint bij de *noordzijde* van het altaar, want dat was de plaats waar de offerdieren werden geslacht (Lev. 1:11). De noordkant is wel vaker de kant van oordeel en toorn (denk aan de Assyriërs, die de roede van Gods toorn waren, en de koning van het noorden in het boek Daniël). Bij deze kant van het altaar kunnen wij dus denken aan het oordeel dat wij hadden verdiend, maar dat Christus plaatsvervangend voor ons heeft gedragen. Hij is voor ons gestorven, opdat de toorn van een heilig en rechtvaardig God ons niet meer zou treffen. God straft de zonden slechts éénmaal. Christus is het Lam dat geslacht is voor onze zonden. Christus is begraven *en* op de derde dag opgewekt, overeenkomstig de Schriften (1 Kor. 15:4).

(2) Van de noordzijde gaan wij naar de *oostzijde* van het altaar, waar de asbelt was (Lev. 1:16). Met de as moest zorgvuldig worden omgegaan (Lev. 6:10-11). Dit herinnert aan het wegnemen van het lichaam van Jezus en Zijn begrafenis door Jozef van Arimatea, die dat samen met Nikodemus deed (Joh. 19:38-42).

De oostzijde, bij de ingang van de tabernakel, was echter *ook* de plaats waar de zon opging (Num. 2:3; 3:38). Dit spreekt van Christus' *opstanding* uit de doden en profetisch gezien ook van Zijn verschijning in heerlijkheid. De dag zal aanbreken en de Zon der gerechtigheid zal opgaan (Mal. 4:2). De heerlijkheid des Heren zal terugkeren door de poort die naar het oosten gericht is (Ezech. 43:4). Begravenis en opstanding horen bij elkaar. Dat is de les van de oostzijde van het altaar. Christus is begraven *en* ten derden dage opgewekt, naar de Schriften (1 Kor. 15:4).

(3) Dan volgt de *zuidzijde*, d.i. de plaats van zegen ten gevolge van het volbrachte verlossingswerk. Isaak woonde in het Zuiderland en werd daar door God gezegend (Gen. 24:62; 25:11). Wij zijn als christenen nu gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten (Ef. 1:3). Wij hebben echter in de praktijk van het leven zowel de koude noordenwind van de beproeving als de warme zuidenwind van voorspoed en zegen nodig, om vrucht te kunnen dragen voor God en een welriekende balsemgeur te kunnen verspreiden (vgl. Hoogl. 4:16).

(4) De omgang om het altaar eindigt bij de *westzijde*, d.i. de plaats waar de zon óndergaat. Psalm 72 bevat enkele verwijzingen naar dit laatste punt. Men zal de Vredevorst eren, ‘zolang de zon er is’ (vs. 5). Het dalen van de zon in het westen is profetisch gezien het einde van het Vrederijk, wanneer Christus het Koninkrijk overgeeft aan God de Vader (vgl. 1 Kor. 15:24). Verder zullen ‘de koningen van Tarsis en de kustlanden’ komen om hun geschenken aan te bieden (vs. 10). Dat zijn de volken uit het westen (zie Gen. 10:4-5). Samen met de andere volken die gespaard zijn, zullen zij optrekken naar Jeruzalem om daar de Vredevorst te huldigen (Zach. 14:16-17).

Zó uitgestrekt zijn de gevolgen van het werk op het kruis van Golgota:

- (a) de zegen reikt tot de einden der aarde,
- (b) tot alle volken,
- (c) en wel tot in de verre toekomst (vgl. ook Ps. 22:28vv.).

Wanneer wij staan bij de *westzijde* van het altaar is er dan ook alle reden om luid een loflied te doen horen en al Gods wonderen te vertellen.

Commiphora myrrha

14. Het heilig reukwerk

‘De HERE zei tot Mozes: Neem u welriekende stoffen: druipende hars, onyx en galbanum, welriekende stoffen en reine wierook, in gelijke delen. Gij zult dit alles maken tot een reukwerk, een mengsel, zoals een zalfbereider bereidt, gezouten, zuiver, heilig.’

Exodus 30:34-35

Voorschriften voor de priesters

Het heilig reukwerk (Hebr. *qetoret*) in de Bijbel was een mengsel van geurige stoffen. Het bestond uit vier ingrediënten: druipende hars, onyx, galbanum en reine wierook, in gelijke delen. Het moest gezouten zijn, evenals al de offergaven (Ex. 30:35; Lev. 2:13; Marc. 9:49 HSV). Het werd verbrand om een aangename geur te verspreiden en werd tweemaal per dag op het reukofferaltaar in het heilige als een gedurig offer aan God aangeboden. Het spreekt symbolisch van de voor God aangename persoonlijke heerlijkheden van onze Heer Jezus Christus Jezus, maar ook van de gebeden en de aanbidding van de heiligen – het priesterlijke gezelschap van hen die in het licht zijn, de gelovigen in Christus (vgl. Ps. 141:2; Openb. 5:8).

Het reukwerk en het vuur werden in een gouden reukschaal of reukvat overgebracht naar het reukofferaltaar om daar ontstoken te worden. Voor de bereiding van het reukwerk dat in de tabernakel moest worden verbrand, waren nauwkeurige voorschriften gegeven. Het reukwerk was een samenstelling van diverse welriekende specerijen, waaronder zuivere wierook. Het moest worden bereid naar de werkwijze van een apotheker of

zalfbereider. Niemand kocht het voor eigen gebruik maken; wie dat deed, werd afgesneden van Gods volk (Ex. 30:34-38). Vreemd reukwerk, dat niet volgens het wettelijk voorschrift was klaargemaakt, of niet was ontstoken door vuur van het brandofferaltaar, was verboden (Lev. 6:13; 10:1).

Het reukwerk moest voortdurend worden verbrand op het gouden reukaltaar, dat vóór het voorhangsel stond dat het allerheiligste afsloot. Dit hield in dat het zowel 's morgens als 's avonds gebeurde: *‘Aäron nu zal daarop welriekend reukwerk in rook doen opgaan; elke morgen, wanneer hij de lampen in orde maakt, zal hij het in rook doen opgaan. Ook wanneer Aäron de lampen aansteekt in de avondschemering, zal hij het in rook doen opgaan voor het aangezicht des Heren als een bestendig reukwerk voor uw geslachten’* (Ex. 30:7-8). Ondertussen werden dus ook de lampen van de kandelaar in orde gemaakt en werd bovendien in de voorhof rond die tijd het dagelijks brandoffer gebracht. Blijkbaar moest een gedeelte van het reukwerk – uiterst fijngebreven – ook worden neergelegd vóór de ark van het verbond in het allerheiligste, om de plaats van samenkomst tussen God en Mozes in de ontmoetingstent te heiligen (Ex. 30:36).

Op de Grote Verzoending moest reukwerk op gloeiende kolen worden gelegd in een vuurpan of wierookvat en door de hogepriester in het heilige der heiligen worden gebracht, opdat de rook het verzoendeksel dat op de getuigenis is, zou bedekken en de hogepriester niet zou sterven. De hogepriester mocht het verzoendeksel, de troon van Jahweh, niet zonder de bedekkende wolk van het reukwerk naderen. Het reukoffer typeert zoals gezegd de persoonlijke voortreffelijkheid van onze Heer, die met Zijn eigen bloed – het bloed van een eeuwige verzoening – is binnengegaan in het hemelse heiligdom (vgl. Lev. 16:12-13; Hebr. 9:14, 24).

Spijsoffers, plengoffers en reukoffers vormden samen de onbloedige offers in Israël. De afgodendienst kende eveneens reukoffers. In Israël waren helaas vele hoogten waar reukwerk en offers werden verbrand (zie o.a. 1 Kon. 22:44). Het branden van reukwerk voor Baäl en andere valse goden wordt regelmatig vermeld (vgl. Jer. 1:16; 7:9).

De bestanddelen van het reukwerk

De wierook, het laatste bestanddeel van het reukoffer, wordt onderscheiden van de eerste drie geurige specerijen (Ex. 30:34). Wierook werd ook wel afzonderlijk als reukwerk gebruikt. Bij de bereiding van het reukwerk voor de tempeldienst probeerde men het in de vijzel zo klein mogelijk te stoten, wat een beeld is van het lijden van Christus en de verbrijzeling die Hij onderging (vgl. Jes. 53:5, 10). Dat de wierook zuiver of rein moest zijn, beklemtoont de reinheid van Zijn Persoon. Hij was geheel zonder zonde (2 Kor. 5:21).

Wierook was een doorzichtig, gomachtig hars, afkomstig van verschillende struiken en bomen van de *Boswellia* familie. Het melkachtige sap uit de boom heette *olibanum*, d.i. olie van Libanon. Deze boomsoort kwam voor in het Arabisch schiereiland en Noord-Afrika, maar in het subtropische Jordaandal zijn er ook aanplantingen geweest. De Hebreeuwse naam *lebonah* (Gr. *libanos*) is afgeleid van wit, glanzend – wat verwijst naar de melkachtige kleur. Wierook was een bestanddeel zowel van het heilig reukwerk als van het spijs- of graanoffer (Ex. 30; Lev. 2).

Maar het eerste bestanddeel van het reukwerk, zoals het hier wordt beschreven, was mirresap (SV), of druipende hars (NBG en HSV). Dit was een gomhars uit de *Commiphora* boom; het werkte desinfecterend en werd ook gebruikt bij het balsemen. Het tweede ingrediënt was oniche (SV), of onyx (NBG en HSV), dat mogelijk afkomstig was van de *Bdellion* struik. De derde welriekende specerij was galban (SV), of galbanum (NBG en HSV), die afkomstig was uit de wortels van bepaalde aromatische planten. Deze stof heeft evenals mirre een bittere smaak en werd gebruikt als geneesmiddel, maar ook als grondstof voor parfums.

De specerijen werden gewonnen door insnijdingen of inkepingen te maken in de betreffende bomen of struiken, het sap druppelde er dan spontaan uit en werd al spoedig hard. Dit spreekt van het bittere lijden dat Christus volkomen geduldig heeft ondergaan, en van de slagen die Hem zijn toegebracht. Door Zijn striemen is ons genezing geworden. Maar al het lijden diende uiteindelijk tot verheerlijking van Zijn God en Vader.

Doordat wij op grond van het werk van Christus nu tot priesters zijn gemaakt voor Zijn God en Vader, mogen wij voortdurend het reukwerk van onze aanbidding opofferen op het gouden altaar dat vóór de troon is (vgl. 1 Petr. 2:5; Openb. 1:5-6; 8:3). Het is niet voor onszelf bedoeld, maar alleen om Zijn naam te verheerlijken en Hem groot te maken in onze liederen en gebeden.

15. Ware toewijding

*‘Wie bij de HERE hoort, moet bij mij komen (...).
U moet zich vandaag aan de HERE wijden.’*

Exodus 32:26, 29

Een belangrijke vraag

Als je op een kruispunt in je leven komt, moet je keuzes maken. Dat is in tal van situaties best wel moeilijk. Maar uiteindelijk gaat het in ons leven om de keus *voor* of *tegen* God, *voor* of *tegen* Christus. Dat is ten diepste de vraag waarom het draait. Wij zien een voorbeeld daarvan in de geschiedenis van Israël na de uittocht uit Egypte. Bij de Sinai kreeg het volk door de bemiddeling van Mozes Gods wetten te horen. Maar wilden de Israëlieten werkelijk de Here God dienen, of hielden ze toch vast aan de afgoden van Egypte, het land waaruit ze waren verlost? Op die keus kwam het aan bij de Sinai. Wie was er echt voor de HERE? Wie hoorde bij Hem? Wie had een hart dat aan Hem was toegewijd?

Dat was de vraag die Mozes stelde, toen hij na de afgoderij rondom het gouden kalf was neergedaald van de berg – waar hij het ontwerp van de tabernakel van God had ontvangen – samen met zijn dienaar Jozua. Jozua zou het volk later ook weer voor deze keus plaatsen: *‘Vreest dan de HERE en dient Hem oprecht en getrouw (...) Kiest dan heden wie u dienen zult’* (Joz. 24:14-15).

Helaas heeft Israël in zijn geheel *niet* voor Mozes gekozen, de middelaar tussen God en het volk, en voor de HERE die hen uit Egypte had geleid. Door de dienst rondom het gouden kalf maakten ze de keus voor een

afgod, voor het *heidendom* dat ze vanuit de slavernij in Egypte zo goed kenden. Ze keerden de ware en levende God de rug toe! *'Maak ons goden, die vóór ons uitgaan'* (Ex. 32:1). Liever een afgod die voldoet aan je eigen wensen en begeerten, dan de ware God, de Schepper en Verlosser! Liever een namaakgod, waarmee je plezier kunt hebben! En Mozes, die man daar boven op de berg, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd – wij weten niet wat er van hem geworden is! Dat was de taal van het volk bij de berg Sinai. Zo kan men de ware God snel vergeten en Hem de rug toekeren. Zo kunnen wij Jezus Christus, de Man in de hemel, die ons wil leiden door Zijn Woord en Geest, ook gemakkelijk uit het oog verliezen. Dat is helaas ook gebeurd in de geschiedenis van het christendom, doordat men aardgericht is gaan denken en handelen en Christus als het hemelse Hoofd uit het oog heeft verloren.

Later in de geschiedenis van Gods volk zou die vraag *opnieuw* klinken: 'Wie is voor de *HERE*?' Wie wil *Hem* dienen en de afgoden verlaten? Ze zou worden gesteld door de profeet Elia, de man die het volk terugbracht tot de dienst van de ware en levende God (vgl. Mal. 4). En het volk moest het wel toegeven, toen het vuur van God neerdaalde uit de hemel: *'De HERE, die is God! De HERE, die is God!'* (1 Kon. 18:39). De keus voor de ware en levende God en voor de Christus der Schriften, is nog steeds relevant.

Een belangrijke opdracht

Als wij de goede keus maken, heeft dat uiteraard *consequenties*. Op de vraag van Mozes volgde zijn opdracht: 'Kom hierheen, kom bij *mij*!' Nieuwtestamentisch gezien is er natuurlijk maar één Persoon die dat tegen ons kan zeggen, en wel onze Heer Jezus Christus. Mozes is een beeld, een type van Hem. Wij lezen dan verder in Exodus 32 dat al de Levieten zich tot hem verzamelden en dat zij het zwaard moesten hanteren om de afgodendienaars in de legerplaats te oordelen en om te brengen. In de zegen van Mozes worden zij hierom geprezen, en wordt aan Levi als Gods gunstgenoot de Tummim en Urim toegezegd (Deut. 33:8-9).

Zo is Christus is het ware Middelpunt van degenen die Hem toebehoren en die Hem willen dienen. Wij moeten eerst *tot Hem* komen, om door

Hem te worden onderwezen en vervolgens het zwaard van de Geest, dat is het Woord van God, te gaan hanteren in de geestelijke strijd (Ef. 6). Zijn wij goede soldaten van Hem (2 Tim. 2:3)?

Van het komen tot Christus vinden wij drie duidelijke voorbeelden in het evangelie van Matteüs:

- (1) Christus roept ons als *zondaars* tot Zich, om ons in de eerste plaats vrede met God te schenken: ‘Komt tot Mij, *allen* die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven’ (Matt. 11:28).
- (2) Hij roept ons ook *individueel* tot Zich, om zoals Petrus op de woelige wateren van de omstandigheden die ons omringen geheel door het geloof te leren wandelen en dichterbij Hem te komen (Matt. 14:28-30).
- (3) Hij roept ons als gelovigen ook *samen* tot Zich, om vergaderd te zijn in Zijn naam en de Vader eendrachtig aan te roepen in Zijn naam (Matt. 18:18-20). Christus is *steeds* het Middelpunt van Gods kinderen! Laten wij groeien in het geloof en deze opdrachten van de Heer in afhankelijkheid van Hem in praktijk brengen.

In Gods heiligdom

16. Zo voltooide Mozes het werk

‘Zo voltooide Mozes het werk. Toen overdekte de wolk de tent van ontmoeting, en de heerlijkheid van de Heere vervulde de tabernakel, zodat Mozes de tent van ontmoeting niet kon binnengaan.’

Exodus 40:33-35 (HSV)

Het werk is volbracht

De laatste hoofdstukken van het boek Exodus beklemtonen heel sterk dat alle arbeid die de bouw van de tent van de ontmoeting met zich meebracht, precies plaatsvond in overeenstemming met wat de HERE Mozes had geboden (Ex. 39:32; 41-43; 40:16, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 32). Telkens klinkt hier het refrein: ‘zoals de HERE Mozes geboden had’. De middelaar Mozes en zijn medewerkers hielden zich nauwgezet aan het hemelse model dat hem op de berg was getoond (Ex. 25:40).

De voltooiing van het werk bij de bouw van de tentwoning herinnert ons aan de voltooiing van de eerste schepping in Genesis 2, maar ze wijst ook vooruit naar de totstandkoming van de nieuwe schepping, waarvan de gelovigen de eerste vruchten zijn (2 Kor. 5:17; Ef. 2:10; Kol. 3:10; Jak. 1:18; 2 Petr. 3:13; Openb. 21:1-7). De voltooiing van de bouw van Gods huis in Exodus 40 correspondeert in de eerste plaats met het nieuwe werk van God op de Pinksterdag, toen de Geest neerdaalde vanuit de hoge – nadat Christus het werk op het kruis had volbracht – en het geestelijke huis van God, de Gemeente van de levende God, vervulde met Zijn

heerlijkheid (Hand. 2:2, 4). De bouw van de Gemeente als een geestelijk huis vindt plaats door Christus Zelf als de grote Bouwmeester, maar Hij schakelt vele anderen hierbij in (Matt. 16:18; 1 Kor. 3:10-16; Ef. 2:20-22; 1 Petr. 2:4-5).

Er valt ook een lijn te trekken van de voltooiing van de eerste schepping naar de herschepping van alle dingen. Die lijn loopt eveneens via Golgota, waar de Heiland de woorden heeft uitgeroepen: 'Het is volbracht' (Gen. 2:1-3; Joh. 19:28-30; Openb. 21:6). Hij heeft hier op aarde het werk voleindigd dat de Vader Hem te doen had gegeven (Joh. 17:4). Zijn volbrachte werk is de grondslag van de vorming van de Gemeente van God in deze tijd, maar straks ook van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde die God tot stand zal brengen, en van de verzoening van alle dingen, hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen (Kol. 1:19-20). Hij die op de troon gezeten is, maakt op Zijn tijd alle dingen nieuw. En Johannes mag eraan toevoegen: Het is gebeurd! (Openb. 21:5-6). Dan is het werk van God voorgoed volbracht.

Op de eerste dag van de eerste maand

De tijdsaanduiding in Exodus 40:1 wijst op *een nieuw begin*. De tabernakel moest door Mozes worden opgericht op de eerste dag van het nieuwe jaar. Uit het verband blijkt dat het de nieuwjaarsdag was van het tweede jaar na de uittocht uit Egypte (Ex. 19:1; 40:17; Num. 9:15; 10:11). Het was een nieuw begin in Gods wegen met Zijn volk, het begin ook van de lange reis door de woestijn. Maar God was bij Zijn volk en Hij trok met hen mee in de wolkkolom en de vuurkolom, die neerdaalde op de tent van de samenkomst toen Mozes het werk had voltooid.

Typologisch gezien is er in verband met de Gemeente ook sprake van een geheel nieuw begin, en wel in drieërlei opzicht:

- de oudtestamentische eredienst en offerdienst heeft zijn vervulling bereikt in het werk van Christus, die eens voor altijd het offer van Zijn leven heeft gebracht op het kruis om de zonde af te schaffen door het slachtoffer van Zichzelf (Hebr. 9:26);

- Christus is met (of: gekenmerkt door) Zijn eigen bloed eens voor altijd binnengegaan in het hemelse heiligdom, na een eeuwige verlossing verworven te hebben (Hebr. 9:12). Daar wacht Hij nu aan Gods rechterhand, totdat Hij terugkomt in heerlijkheid en Zijn vijanden gelegd worden tot een voetbank voor Zijn voeten;
- de Heilige Geest, die op de Pinksterdag is neergedaald uit de hemel, getuigt het ons en vergadert de Gemeente bijeen uit de Joden én de volken om het huis van God hier op aarde te vormen, de woonplaats van God in de Geest (Hebr. 10:10-15).

Mozes als bouwer van Gods huis

Dit nieuwe begin in Gods wegen, dit nieuwe werk van God in de roeping en de bijeenvergadering van de Gemeente, krijgt gestalte in het boek Handelingen. Maar als *Zoon* over Zijn huis overtreft Christus de middelaar Mozes, die slechts een trouw *dienaar* was in het huis dat hij voor God mocht bouwen, de tentwoning die hij moest oprichten. Als christenen moeten wij nu zien op Jezus, de grote Apostel en Hogepriester van onze belijdenis (vgl. Num. 12:7; Hebr. 3:1-5). Hij is de Bedienaar van het hemelse heiligdom, de ware tabernakel die de Heer heeft opgericht, niet een mens (Hebr. 8:1-2).

Mozes is in Exodus 40 echter wel een mooi type van Christus als Bouwheer, doordat hij op één dag het huis bouwde en toebereidde als de woning van de Eeuwige. Zo was de Gemeente reeds compleet op de Pinksterdag, en geschikt voor de vervulling met Gods Geest, ook al zouden er nadien nog velen worden toegevoegd aan het getal van degenen die behouden moesten worden (Hand. 2:47).

De tabernakel met alles wat erin was, moest worden gezalfd met de heilige zalfolie, evenals het brandofferaltair en het wasvat in de voorhof (Ex. 40:9-11). Dit spreekt van de zalving met de Geest, die onmisbaar is om God te kunnen dienen. De priesters, de dienaars van het heiligdom, moesten ook worden gezalfd en geheiligd – nadat ze met water waren gewassen (Ex. 40:12-16).

Dit laatste spreekt van de principiële reiniging door het waterbad van het Woord en de daaropvolgende verzegeling met de Geest (Joh. 13:10; Ef. 1:13).

De bouw begon met de constructie van het huis zelf en het aanbrengen van de bijbehorende tentkleden, en daarna volgde de hele inrichting vanaf het heilige der heiligen tot en met de voorhof (Ex. 40:18-33). Zo voltooide Mozes het werk op die gedenkwaardige dag en kon de wolk van Gods heerlijkheid het huis vervullen. De laatste verzen van het hoofdstuk spreken uitvoerig over het functioneren van de wolk in verband met de tocht door de woestijn. Wij zijn als Gemeente ook onderweg naar onze eindbestemming, het hemelse Kanaän, en de Geest wil ons leiden.

Paulus als een wijs bouwmeester

Natuurlijk gaat de opbouw van de Gemeente nog steeds door in deze tijd (Ef. 4:1-16). In zekere zin is ze pas compleet als het laatste lid is toegevoegd en de Gemeente verheerlijkt aan Christus kan worden voorgesteld (Ef. 5:27). Dat zal gebeuren bij de opname, als wij de Heer zullen ontmoeten in de lucht en worden binnengevoerd in het Vaderhuis met de vele woningen (Joh. 14:1-3; 1 Tess. 4:15-18). Dan zal in de hemel ook de bruiloft van het Lam plaatshebben, voordat Christus met de Zijnen in heerlijkheid zal verschijnen (Openb. 19:6-10).

Het is goed om zo na te denken over Mozes als de bouwer van Gods huis, met zijn medewerkers Besaleël en Oholiab en andere vaklieden die hielpen bij de bouw (Ex. 35:30-36:7). Ik zie in deze twee helpers vooral een beeld van de beide apostelen Petrus en Paulus, die prominent naar voren komen in het eerste resp. het tweede hoofddeel van het boek Handelingen. Paulus beschouwde zichzelf als een wijs bouwmeester (1 Kor. 3:10), maar hij noemt hier en elders in zijn brieven vele andere medewerkers. De praktische vraag die wij onszelf moeten stellen, is deze: *Hoe bouwen wij op het fundament dat er ligt, dat is Jezus Christus?*

*'Het is volbracht!', het werk van eeuw'ge waarde,
en God is nu verheerlijkt op de aarde
door Zijn geliefde Zoon, die riep met kracht:
'Het is volbracht! Het is volbracht!'*

In Gods heiligdom

17. Globale indeling van de levitische offers

De HERE nu riep Mozes en sprak tot hem uit de tent der samenkomst: Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemand onder u de HERE een offergave brengen wil, dan zult u uw offergave brengen van het vee, zowel van het rundvee als van het kleinvee.

Leviticus 1:1-2

Twee groepen van twee offers

Wij kunnen bij de levitische offeranden *vier* hoofdtypen onderscheiden: brandoffers en spijsoffers, vredeoffers en zondoffers. De Schrift geeft hiervan een andere indeling in Psalm 40, die profetisch spreekt over de komst en het werk van Christus, die de wet heeft vervuld (Matt. 5:17; Rom. 10:4). Zijn verzoeningswerk vormt de vervulling van de offers die onder het oude verbond werden gebracht. De vier hoofdtypen van de offers worden hier als volgt opgesomd: *slachtoffers* (of: *vredeoffers*) en *spijsoffers*, *brandoffers* en *zondoffers* (Ps. 40:7). Het Nieuwe Testament hanteert dezelfde rangschikking, want in Hebrreeën 10:5-9 wordt hiernaar verwezen en wordt ook deze volgorde gebruikt. Om de veelzijdigheid van het *werk* van Christus te kunnen uitbeelden, waren er *vier* verschillende offers nodig – evenals er ook *vier* verschillende evangeliën nodig waren om de heerlijkheid van Zijn *Persoon* te beschrijven.

De vier hoofdtypen kunnen worden verdeeld in twee groepen van twee offers. De eerste twee offeranden waren zogenoemde ‘maaltijdooffers’, de

laatste twee ‘verzoeningsoffers’, offers die voor de *verzoening* noodzakelijk waren. Bij de maaltijdooffers stond de Israëliet een deel van zijn voedsel af voor de HERE en voor de priesters. Het vredeoffer had daadwerkelijk het karakter van een gemeenschapsoffer, doordat zowel de HERE alsook de priester en de offeraar deelnamen aan een gemeenschappelijke *maaltijd*. Dit offer is een beeld van het offer van Christus als de grondslag van de vredige gemeenschap tussen God en Zijn volk, en ook van onze *onderlinge* gemeenschap als kinderen van God. Onze gemeenschap is met de Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus (1 Joh. 1:3). Het spijsoffer was een ónbloedig offer en daarom is dit een beeld van het volmaakte, aan God toegewijde *leven* van Christus als Mens op aarde. Dit leven eindigde in Zijn offerdood, waarin de toewijding jegens Zijn God en Vader haar hoogtepunt vond. Volgens de offerwetten van het Oude Testament werd een brandoffer nooit gebracht zónder een bijbehorend spijsoffer. Evenzo is de waarde van Christus’ offerdood gegrond op Zijn reine *mensheid*. Het was déze unieke Mens, die Zijn leven uitstortte in de dood; dat verleende aan Zijn sterven een bijzondere glans.

De overige twee offers, brandoffers en zondoffers, waren offeranden ter *verzoening*, resp. van de *persoon* en van de *zonden* van de offeraar. Het brandoffer werd in zijn geheel aan God geofferd op het altaar, en de liefelijke reuk ervan steeg op voor Gods aangezicht. Dit offer is een beeld van Christus als Degene die Zichzelf op het kruis geheel en al aan God heeft geofferd tot een welriekende reuk (Ef. 5:2; Hebr. 9:14). Daarentegen kwam van de zondoffers alleen *al het vet* op het brandofferaltaar in de voorhof. Gods heilige toorn ten opzichte van de zonde werd in de offerwetten tot uitdrukking gebracht door het voorschrift dat de zondoffers waarvan het bloed in het heiligdom werd gebracht, geheel en al verbrand moesten worden *buiten de legerplaats*. Zo heeft Christus geleden in de absolute eenzaamheid, in het vuur van het gericht. Het schuldoffer was eigenlijk een bijzondere vorm van het zondoffer; hier gaat het om de vraag hoe de relatie met God of de naaste weer kon worden goedgeemaakt, bijv. na eigendomsvergrepen. De gevolgen van menselijk falen werden ongedaan gemaakt door middel van het brengen van een schuldoffer en het betalen van een ruime *vergoeding*.

Het verband met de psalmen en de evangeliën

Het is mooi dat de psalmen in het Oude Testament en de evangeliën in het Nieuwe Testament licht werpen op de levitische offers. Het *brandoffer*-aspect van het werk van Christus staat in Psalm 40 op de voorgrond. Hij kwam met het uitgesproken doel de wil van God te vervullen. Hij wilde God verheerlijken op de plaats waar de mens door zijn zonde God had onteerd. Daartoe offerde Hij Zichzelf vrijwillig en volkomen: 'Ik heb lust om Uw wil te doen, Mijn God' (Ps. 40:9; Hebr. 10:7). Deze zijde van het werk van Christus, dus het *brandoffer*-aspect, vinden wij ook in het evangelie naar Johannes. Het gebod van de Vader hield in dat Hij Zijn leven *moest* afleggen, maar Hij had de *macht* dat te doen en het daarna weer te nemen (Joh. 10:17-18). Zo heeft Christus Gods wil volbracht, de Vader verheerlijkt op de aarde en het werk voleindigd dat Hij Hem te doen had gegeven (Joh. 13:31; 17:4; 19:30).

Het *zondoffer*-aspect van het werk van Christus wordt in Psalm 40 wel genoemd (vs. 7, 13), maar dit is toch meer het onderwerp van Psalm 22. Daar zien wij het lijden van de godverlatenheid, dat over Christus kwam in de drie uren van duisternis. Toen werd Hij de Zondendrager en moest God Zijn heilig aangezicht voor Hem verbergen (Ps. 22:2,4). Christus werd voor ons tot zonde gemaakt, en Hij onderging de dood van de zondaar. God legde Hem toen in het stof van de dood, voordat Hij in de opstanding het antwoord van God ontving op Zijn lijden (Ps. 22:16).

In vers 22 vindt de grote wending plaats. Het tweede hoofddeel van de psalm beschrijft de heerlijke resultaten die voortvloeien uit het verlossingswerk (Ps. 22:23-32). Wij zien de rijke zegen voor (a) de Gemeente, (b) voor het volk Israël en (c) voor de volken in het Vrederijk. Christus heft nu te midden van Zijn verlostten, die Hij Zijn *broeders* noemt, het loflied van de verlossing aan. Hij verkondigt de *Vadernaam* aan de Zijnen. Dat is het bijzondere voorrecht van de Gemeente, die in de tijd van Christus' verwerping bijeenvergaderd wordt uit de Joden en uit de volken (Ps. 22:23; Joh. 20:17; Hebr. 2:12).

Psalm 69 belicht het *schuldoffer*-aspect van het werk van Christus: ‘Wat Ik niet geroofd heb, moet Ik toch teruggeven (...). Mijn schuldige daden zijn voor U niet verborgen’ (Ps. 69:5-6). Maar het was *vreemde* schuld die Hij droeg, de schuld van de velen voor wie Hij Zichzelf ten schuldoffer stelde (vgl. Jes. 53:10).

Psalm 85 kan men in verband brengen met het *vredeoffer*. God spreekt van *vrede* tot Zijn volk en tot Zijn gunstgenoten, want aan al Zijn eisen is voldaan. ‘Goedertierenheid en trouw ontmoeten elkaar, gerechtigheid en *vrede* kussen elkaar’ (Ps. 85:9-12). Psalm 118 wordt echter ook wel beschouwd als de psalm van het *vredeoffer*. Wij zien hier de vredige gemeenschap tussen God en Zijn volk op de dag die de *HERE* gemaakt heeft.

Psalm 16 is bij uitstek de psalm van het *spijsoffer*. Hier vinden wij Christus’ reine mensheid en Zijn volkomen toewijding jegens Zijn God en Vader – een onderwerp dat in het Nieuwe Testament wordt geaccentueerd in het evangelie naar Lucas.

Het evangelie naar Marcus correspondeert met het *zondoffer*, het evangelie naar Matteüs meer met het *schuldoffer*. Zo zien wij dat de Schriften een eenheid vormen en *samen* getuigen van de wonderbare Persoon van onze Heer en Heiland en van het werk dat Hij heeft volbracht (Joh. 5:39).

De offers van het boek Leviticus zijn terecht een geliefkoosd onderwerp en zeker in het Engelse taalgebied is er genoeg lectuur hierover beschikbaar.³

3 Bijvoorbeeld: *Notes on the Pentateuch* by C.H. Mackintosh; *The Offerings of Leviticus* by W. Kelly; *The Levitical Offerings* by H.A. Ironside.

18. De taken van de Levieten bij het transport van de tabernakel

(...) de Levieten, ieder die dienstplichtig was tot dienen en tot dragen aan de tent der samenkomst. Naar het bevel des HEREN door de dienst van Mozes droeg men ieder op, wat hij te dienen en te dragen had, te weten de getelden, zoals de HERE Mozes geboden had'.

Numeri 4:47-49

Gods tent in de woestijn

Bij de voorbereidingen die volgens Numeri 1-10 voor de woestijnreis moesten worden getroffen, draaide eigenlijk alles om de plaats en het transport van de tabernakel, het draagbare heiligdom dat Mozes op Gods bevel had laten maken. Het bijzondere kenmerk van het volk Israël was immers dat God – die hen had verlost uit Egypte en Zichzelf aan hen had bekendgemaakt op de berg Sinai – bij hen was en met hen meeging op de tocht naar het Beloofde Land. Dat onderscheidde hen van alle andere naties, die de levende God niet kenden en de afgoden dienden. Omdat God echter een *heilig* God is – een verterend vuur, een eeuwige gloed – kon Hij alleen op de grondslag van de verzoening te midden van Zijn volk wonen. Dat werd mogelijk gemaakt door middel van de tabernakeldienst en de offerdienst die daarvan het centrum vormde.

In het tweede jaar na de uittocht vond er een telling plaats van alle strijdbare mannen ‘in de woestijn Sinai’ (Num. 1:1, 19). Deze telling vond plaats met het oog op de opstelling van de legerafdelingen in een wijde kring rondom de tabernakel: drie vendels aan de oostzijde, drie aan de zuidzijde, drie aan de westzijde en drie aan de noordzijde van de tent van ontmoeting. De Levieten werden niet samen met hen geteld, omdat zij de speciale zorg voor het heiligdom hadden. Zij moesten de tabernakel der getuigenis en al zijn gerei dragen en bovendien moesten zij zich direct rondom de tabernakel legeren, ‘opdat er geen toorn rust op de vergadering der Israëlieten’ (Num. 1:53).

De HERE nam de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen der Israëlieten, opdat zij Zijn eigendom zouden zijn en de dienst bij de tent van ontmoeting zouden verrichten. De Levieten werden vervolgens als helpers geschonken aan Aäron en zijn zonen, die uitsluitend het priesterambt moesten waarnemen. Mozes en Aäron en diens zonen legerden zich vóór de tabernakel aan de oostzijde en de drie Levietenfamilies – de Gersonieten, de Kehatieten en de Merarieten – resp. aan de westzijde, de zuidzijde en de noordzijde van de tabernakel.

De bedekking van de heilige voorwerpen

De Gersonieten hadden de zorg voor alle tentkleden en gordijnen, de daarbij behorende touwen en de voorhangsels voor de beide ingangen. Aan de Merarieten was opgedragen de zorg voor de planken van de tabernakel, de balken, de pilaren, de voetstukken, de pinnen en de touwen daarvan. Maar de Kehatieten waren verantwoordelijk voor ‘het heilige’, voor ‘de allerheiligste dingen’ in de tent van ontmoeting (Num. 3:28, 32; 4:4).

Hieronder moet men verstaan: de ark, de tafel der toonbroden, de kandelaar, de altaren, het gereedschap dat nodig was voor de altaardienst, en het voorhangsel dat het heilige scheidde van het allerheiligste. Deze heilige voorwerpen waren in eerste instantie het werkterrein van de priesters, Aäron en zijn zonen, die alleen bevoegd waren om het heiligdom te betreden en voor het aangezicht van God te verschijnen. Zij moesten de heilige voorwerpen bedekken met enkele dekkleden, de draagstokken

aanbrengen, en het dienstgerei op een draagbaar plaatsen. Pas dan konden de Levieten naar binnen gaan om volgens de aanwijzingen van de priesters hun schouders onder al de draagbomen te zetten en zo het heilige mee te dragen te midden van de lange legeroptocht door de woestijn. Zij mochten de heilige voorwerpen echter zelf niet zien en ook niet aanraken, want dan zouden zij sterven (Num. 4:15, 20).

Er wordt hier dus een scherp onderscheid gemaakt tussen de taken van de priesters en van de Levieten. Deze indeling gaat in het Nieuwe Testament niet meer op, omdat iedere gelovige in principe zowel een priester als een Leviet, een dienaar is. Beide facetten komen in hem naar voren (1 Petr. 2:5, 9; 4:10-11). Toch kunnen wij wel iets leren uit deze voorschriften bij de tabernakeldienst. De les is dat priesterdienst in het heiligdom vooraf moet gaan aan het 'dragen' van Gods getuigenis door deze wereld.

Alleen de priesters waren gewend het heiligdom te betreden en zich daar bezig te houden met de allerheiligste dingen. Het gaat erom dat wij *priesterlijke* waardering hebben voor de voorwerpen van het heiligdom, die stuk voor stuk spreken van de Persoon van Christus. Er zijn *priesterlijke* gevoelens nodig om op gepaste wijze hiermee om te gaan.

De diverse dekkleden die over deze voorwerpen werden gespreid, spreken van de eerbied, het respect waarmee ons getuigenis aangaande de Heer Jezus Christus moet worden omgeven. Het moet worden beschermd tegen verkeerde invloeden van buiten en het hemelse karakter ervan moet zorgvuldig worden bewaard.

De priesters begonnen met de ark, het verzoendeksel en het voorhangsel. Deze voorwerpen spreken van de Persoon, het leven en het sterven van Christus. Gods wet was in Zijn binnenste (Ps. 40:9). Het voorhangsel is Zijn vlees (Hebr. 10:20). De vier kleuren ervan – blauwpurper, roodpurper, scharlaken en smetteloos wit – vinden wij terug in de wijze waarop de Heer wordt voorgesteld in de vier evangeliën. Het bloed dat Hij heeft gestort, opent voor ons de toegang tot God. De gestorven Heiland is zodoende het zoenmiddel, d.i. het verzoendeksel oftewel de genadetroon (Rom. 3:25; Hebr. 9:5). Nadat de ark was bedekt met het voorhangsel en een bedekking van tachasvel (sommigen denken aan zeekoehuiden), werd er nog een kleed van blauwpurper of hemelsblauw over uitgespreid. Daarna werden de draagstokken aangebracht. Dan volgden de voorwerpen in het heilige: de tafel der toonbroden, de kandelaar en het gouden altaar. Dan al het dienstgerei dat in het heilige werd gebruikt.

Steeds vinden wij hierbij een blauwpurperen kleed en een buitenste bedekking van tachasvel; alleen bij de tafel der toonbroden werd er nog een derde, scharlakenrood kleed tussengevoegd. Ten slotte kwam het koperen altaar in de voorhof aan de beurt. Er werd een roodpurperen kleed overheen gespreid, daarop werd al het gerei gelegd en daarover werd weer een bedekking van tachasvel gespreid (Num. 4:5-15).

Bij deze werkzaamheden werd dus de volgorde aangehouden die wij ook vinden bij de beschrijving van de bouw van de tabernakel in het boek Exodus. God begint steeds met de ark, Zijn troon, die in het allerheiligste was geplaatst (zie Ex. 25). En dan bewegen wij ons als het ware door het heilige naar buiten tot wij bij het koperen brandofferaltair in de voorhof komen, dat is de plaats van ontmoeting hier op aarde.

Wat de verschillende dekkleden betreft, zien wij toch een bepaalde uniformiteit, vooral bij de voorwerpen die in het heilige stonden. Het eerste kleed was steeds van blauwpurper of hemelsblauw en het buitenste was een bedekking van tachasvel. Alle voorwerpen in het heilige werden dus in de eerste plaats gekenmerkt door de kleur blauw. Het heilige is een beeld van de hemel en het is dus niet verwonderlijk dat wij hier de kleur van de hemel aantreffen. Als Levieten zijn wij dragers en getuigen van de hemelse dingen die verband houden met Christus en de Gemeente. Het hemelsblauw wijst erop dat wij het juiste karakter daarvan moeten bewaren. De bedekking van tachasvel die wij steeds aan de buitenkant vinden, wijst op onze verantwoordelijkheid om deze dingen te beschermen tegen verkeerde invloeden, tegen allerlei 'wind van leer' (Ef. 4:14).

De draagstokken

Al deze heilige voorwerpen van de tabernakel moesten tijdens de reis door de woestijn worden gedragen op de schouders van de Levieten. Daartoe dienden de draagstokken of draagbomen. Het kon niet gebeuren op een nieuwe wagen, zoals David later probeerde (2 Sam. 6:3-14; 1 Kron. 13:5-14; 15:1-15). Menselijke hulpmiddelen waren hier niet toegestaan.

En wat onszelf betreft als nieuwtestamentische gelovigen: de heilige dingen die ons zijn toevertrouwd met betrekking tot de Persoon van Christus moeten worden gedragen door de kracht die God ons daartoe verleent, de kracht van het geloof en de liefde, de kracht van de Heilige Geest (Rom. 12:3; 1 Petr. 4:10-11). Als wij het op een andere manier proberen, zal dat ook mislukken. De vraag is dus *hoe* wij het getuigenis aangaande de Persoon van Christus met ons meedragen? De Gemeente is immers de pilaar en grondslag van de *waarheid*. Zij is de woonplaats van de levende God in deze bedeling (1 Tim. 3:15). De waarheid van God wordt door de Gemeente tentoongespreid in de wereld en het grote onderwerp van dit getuigenis is Gods openbaring in de Persoon van Christus. Dit zien wij in type in de heilige voorwerpen van de tabernakel, die spreken van de verheerlijkte Mens Christus Jezus in Zijn verbondenheid met de Gemeente.

Wij dragen dit getuigenis met ons mee op onze pelgrimsreis door deze wereld. De Gemeente heeft geen vaste woonplaats op aarde. Zij bestaat uit vreemdelingen en bijwoners, die een kostbare schat met zich meedragen (vgl. 2 Kor. 4:6, 7, 10). Dragen wij deze rijkdom op de wijze die God heeft voorgeschreven? Dat is de typologische les van Numeri 4. Daartoe hebben wij behoefte aan de kracht die God ons schenkt. Eens zullen de draagbomen overbodig zijn, zoals wij ook zien in de geschiedenis van Gods tent in de woestijn (vgl. 1 Kon. 8:6-9 SV). Maar dat is pas wanneer de woestijnreis voorbij is en de Vredevorst – van Wie Salomo een beeld is – Zijn heerschappij hier op aarde heeft gevestigd. Tot dan zijn wij pelgrims, Levieten met een boodschap en met een opdracht.

19. De tempeldienaren

‘De HERE sprak tot Mozes: Neem voor de Israëlieten wraak op de Midjanieten; daarna zult u met uw voorgeslacht verenigd worden (...). Verder sprak de HERE tot Mozes: Neem het aantal op van wat meegenomen is aan gevangenen, aan mensen en aan dieren, (...) en zestienduizend mensen – van die helft voor de Israëlieten nam Mozes één gevangene uit vijftig, van de mensen en van de dieren; en hij gaf ze aan de Levieten, die de taak ten behoeve van de tabernakel van de HERE vervulden, zoals de HERE Mozes geboden had’.

Numeri 31:1-47

‘Heel Israël werd in geslachtsregisters ingeschreven, en zie, zij zijn geschreven in het boek van de koningen van Israël (...). De eerste inwoners die zich in hun bezit, in hun steden, vestigden, waren Israëlieten, de priesters, de Levieten en de tempeldienaren’.

1 Kronieken 9:1-2

Slaven voor het heiligdom

Het is algemeen bekend dat de tabernakeldienst in Israël werd verricht door de priesters en de Levieten. Veel minder bekend zijn de slaven, die het ruwe en zware werk voor hun rekening namen, zoals het hakken van hout en het putten van water. Deze werkzaamheden waren voor het functioneren van de tabernakeldienst echter net zo goed nodig als het andere dienstwerk. Zoals de Levieten aan de priesters werden gegeven om

dienst bij het heiligdom te doen, zo werden de slaven – die uit overwonnen volken werden gerecruteerd – op hun beurt aan de Levieten geschonken (vgl. Num. 8:19; 31:47). Dit impliceerde dat zij aan het heiligdom werden gegeven en daarmee voor de dienst van God werden afgezonderd. Uiteraard was dit een geweldige verandering vergeleken met hun vroegere positie te midden van het heidendom!

Als aparte groep met de naam *nethinim* of tempelhorigen treden deze dienaars pas naar voren *na* de Babylonische ballingschap. Soortgelijke groepen slaven hebben echter steeds een rol gespeeld in Israëls geschiedenis. Uit Ezra en Nehemia blijkt dat David en Salomo slaven aan het heiligdom hebben geschonken, maar in Numeri en Jozua zien wij dat dit ook door Mozes en door Jozua is gedaan. Hun positie is echter sterk verbeterd in de tijd na de ballingschap en sindsdien nauw gekoppeld aan die van de priesters en de Levieten.

In de priesters in het Oude Testament zien wij een beeld van de gelovigen in de huidige bedeling, zoals zij met geestelijke offeranden in Gods tegenwoordigheid verschijnen (Hebr. 10:19-22; 13:15; 1 Petr. 2:5; Openb. 1:5-6). De Levieten tonen ons meer het aspect van de dienst, zowel ten opzichte van God als ten opzichte van medegelovigen, zowel met materiële als met geestelijke goederen (Hand. 6:2; 1 Kor. 12:5; Ef. 4:12; 1 Petr. 4:10-11). De taak van de tempeldienaren ligt in het verlengde van de dienst van de Levieten. Hier ligt de nadruk op het feit dat wij *slaven* van God en van Christus zijn. Wij zijn gekocht en betaald en wij kunnen onze dienst niet naar eigen goeddunken invullen.

Het feit dat deze slaven afkomstig waren uit overwonnen volken, heeft ons zeker iets te zeggen. Zij waren oorspronkelijk vijanden van God en van Zijn volk, mensen die geen deel hadden aan het burgerschap van Israël. Zo waren wij als behorend tot de heidenvolken ook vijanden van God, mensen die volkomen van Hem waren vervreemd (Rom. 5:10; Ef. 2:12; Kol. 1:21). Maar Christus heeft ons door Zijn overwinning op het kruis tot Zijn buit gemaakt, tot 'krijgsgevangenen' die Zijn eigendom zijn (vgl. Ef. 4:8). De dood die wij hadden verdiend is door Gods genade omgezet in een nieuw leven. Hij heeft ons een plaats gegeven in Zijn nabijheid om Hem te dienen en te eren, zoals destijds de tempeldienaren het voorrecht

kregen verbonden te worden aan de tempeldienst. Als de psalmdichter zegt dat één dag in de voorhoven van Gods huis beter is dan duizend elders (Ps. 84:11), dan waren deze tempeldienaars wel bijzonder bevoorrecht! Zij hadden immers dagelijks een taak te vervullen bij Gods heiligdom. Dit is nu in nog hogere mate het voorrecht van de christen, die door het verlossingswerk van Christus tot God is gebracht (1 Petr. 3:18).

Een ander belangrijk beginsel in verband met de tempeldienaren komt tot uitdrukking in de naam *nethinim*, d.i. ‘gegevenen’. Deze tempeldienaars werden aan de Levieten gegeven om hen bij te staan in hun werk. Zo heeft Mozes ruim driehonderd krijgsgevangenen uit de Midjanieten aan de Levieten gegeven, die zorg droegen voor de tabernakel. Zo heeft ook Jozua de Gibeonieten tot knechten gemaakt, tot houthakkers en waterputters voor het huis van God (Num. 31:25-47; Joz. 9:16-27). Later hebben koning David en zijn vorsten slaven aan de Levieten gegeven; terwijl wij ook lezen over de nakomelingen van Salomo’s knechten, die onder de tempeldienaren werden gerekend (Ezra 2:55-58; 8:20). Waarschijnlijk hebben David en Salomo dus ook krijgsgevangenen aan het heiligdom geschonken, in overeenstemming met het gebruik om een deel van de oorlogsbuit af te staan en te heiligen voor de dienst van God (vgl. 1 Kron. 26:26-27).

Volgelingen van de Triomfator

In het Nieuwe Testament zien wij hoe dit gebruik in Christus zijn vervulling heeft gevonden. Christus heeft de macht van Zijn vijanden – de wereld, de satan, zonde en dood – tenietgedaan en een grote overwinning behaald. Hij heeft rijke buit verworven en vele krijgsgevangenen meegevoerd op Zijn zegetocht, zoals wij zien in Efeziërs 4:7-12. Daarom kan Hij als de grote Overwinnaar gaven uitdelen aan Zijn volk, Zijn Gemeente. Zo geeft Hij ook ‘slaven’ aan het heiligdom, mensen die Hij eerst ontrukkt aan de macht van de tegenstander en dan ten dienste stelt van Zijn Gemeente. Deze is immers de woonplaats van God in de Geest, ‘een heilige tempel in de Heer’ (Ef. 2:21-22).

Zoals de tempelhorigen het heiligdom in Israël dienden, zo heeft de verhoogde Christus nu mensen aan de Gemeente gegeven voor het werk van de bediening (Ef. 4:12). Hoewel wij slaven van Christus zijn, dienen wij Hem met heel ons hart. Christus heeft deze gaven aan Zijn Gemeente gegeven als Degene die méérder is dan Mozes of Jozua, dan David of Salomo. In deze leiders van Israël zien wij mooie voorbeelden van Hem, en daarom is het goed te overwegen wat het ons heeft te zeggen dat juist deze vier vorsten tempeldienaars hebben geschonken aan het heiligdom.

Mozes was de leidsman van Israël bij de uittocht uit Egypte en tijdens de reis door de woestijn. De wetgever Mozes is een beeld van Christus als de grote Apostel van het huidige volk van God (Hebr. 3:1-6). Christus heeft Zijn volk verlost uit de macht van de wereld en haar overste. Hij wijst ons de weg naar een beter, dat is een hemels vaderland. Hij heeft ons Gods gedachten bekendgemaakt in de boeken van het Nieuwe Testament – niet in de vorm van wettische verplichtingen, maar wel als Zijn volmaakte wil voor ons. In Numeri 31 was Mozes de leider die het volk van God de opdracht gaf tegen de Midjanieten te strijden en die daarna ook aanwijzingen gaf voor de verdeling van de behaalde buit. In Midjan zien wij een beeld van de uiterlijk godsdienstige wereld, die een geweldige zuigkracht uitoefent op het ware volk van God en het in haar strikken weet te vangen (vgl. Openb. 2:14).

De overwinning hierover kunnen wij slechts behalen door nauwkeurig acht te geven op het Woord van de grote Mozes en door dit als een scherp, tweesnijdend zwaard te hanteren. Vervolgens zien wij de reinigende en heiligende kracht van ditzelfde Woord: de behaalde buit moest door het vuur óf door het water gaan. Dit wijst op de louterende en de wassende werking van het Woord als een voorwaarde om mensen of dingen uit de wereld te heiligen voor de dienst van God (Num. 31:21-24; Jer. 23:29; Ef. 5:26; Hebr. 4:12). Heel het volk deelde in de overwinning over Midjan. De buit werd in tweeën verdeeld: de ene helft was voor degenen die de wapens hadden gehanteerd en de andere helft was voor de hele vergadering van Israël. Deze regel werd later ook toegepast door Jozua en David (Joz. 22:8; 1 Sam. 30:24-25). De ene helft van de buit was dus voor de strijders en de andere helft voor het thuisfront. Maar bij dit alles mocht men God niet

vergeten: Hij ontving een heffing van beide helften van de buit. Daaronder bevonden zich ook enkele honderden krijgsgevangenen, die voortaan de Levieten en zelfs de priester Eleazar terzijde zouden staan (Num. 31:28-47). Gods genade had deze jonge mensen gespaard en die genade schonk hun zelfs een plaats en een taak bij het heiligdom.

Om de lijn weer door te trekken naar het Nieuwe Testament: evenzo moet iedere dienstknecht van God ervan doordrongen zijn dat zijn roeping en taak louter een zaak van Gods genade is. Wij zijn gespaard gebleven voor het oordeel dat ons had moeten treffen, en God heeft ons in Zijn grote genade apart gezet voor Zijn dienst. De gaven zijn in het Nieuwe Testament steeds *genadegaven* (Rom. 12:6; 1 Kor. 12:4,31; Ef. 4:7). De soevereine genade van de verhoogde Christus komt erin tot uitdrukking, maar ook Zijn soevereine wil. Hij bepaalt het dienstwerk dat geschikt voor ons is, want Hij geeft gaven aan Zijn Gemeente.

Jozua en de Gibeonieten

De tweede leider van Israël die slaven schonk aan het heiligdom, was Jozua, de opvolger van Mozes. Jozua voltooide het werk van Mozes door Israël in het Beloofde Land te brengen. Mozes had het volk uitgeleid uit Egypte, maar Jozua bracht het in het toegezegde erfdeel. Zo kreeg het heil van de HERE, waarvan de doortocht door de zee de eerste aanzet vormde (Ex. 14:13; 15:2), door Jozua ten volle gestalte. De naam Jozua betekent ook 'Jahweh is heil'.

Jozua is een beeld van Christus als de Leider die de Zijnen invoert in de rust van de hemel, en hen nu reeds in het bezit stelt van het erfdeel in de hemelse gewesten (Ef. 1:3-6; 2:5-6). Wij zijn niet alleen verlost uit het land van de slavernij, maar tevens in Christus gezet in het hemelse Kanaän. Deze beide zijden van het grote heil dat ons is geschonken, zijn nauw met elkaar verweven. Het grote doel van de verlossing is de uiteindelijke zegen in het Beloofde Land, zoals reeds blijkt uit het lied van Mozes (zie Ex. 15:13). Wij zijn in Christus gezegend met eeuwige, hemelse, geestelijke zegeningen.

In Jozua zien wij dus een beeld van onze Heer als de Leider die Zijn volk door de doodsrivier (de Jordaan) heenleidt en het aanvoert in de geestelijke strijd die verband houdt met de inbezitneming van de zegeningen in de hemelse gewesten (Kanaän). Het boek Jozua toont ons in type hoe deze strijd in de praktijk verloopt met vallen en opstaan. Hoewel de macht van de boze in principe gebroken is op het kruis, worden wij nog steeds bedreigd door zijn listen (vgl. Ef. 6:10-12). De list van de Gibeonieten is daarvan een voorbeeld.

Ook hier zien wij echter weer de triomf van Gods genade, doordat de Gibeonieten werden gespaard en dienstbaar werden gemaakt aan de Israëlieten. Zij werden tot knechten gemaakt, tot houthakkers en waterputters voor het huis van God en het altaar van de HERE (Joz. 9:16-27). Het hout dat zij moesten hakken was onder meer nodig voor het brandofferaltaar, voor de instandhouding van de offerdienst. Zo moet er ook nu dienstwerk worden verricht in de Gemeente van God, om de eredienst aan de tafel van de Heer in stand te houden en geestelijke offeranden te kunnen opofferen. Het putten van water, waarschijnlijk o.a. voor het wasvat in de voorhof, wijst op het werk dat er moet gebeuren om 'de wassing met water door het Woord' mogelijk te maken. In nieuwtestamentisch perspectief kan men dit dienstwerk beschouwen als een eervolle taak. Gods genade neemt onwaardigen en Hij gebruikt hen voor Zijn heilige dienst. Zo moeten wij als dienstknechten van God eraan denken dat wij door de grote Jozua, de verheerlijkte Heer in de hemel, aan de Gemeente gegeven zijn met het oog op de instandhouding van de eredienst.

David en Salomo

Uit het boek Ezra blijkt dat David en Salomo ook tempelslaven aan het huis van God hebben geschonken. David en zijn vorsten hebben tempelslaven gegeven voor de dienst van de Levieten, en zo is er ook sprake van de nakomelingen van Salomo's knechten onder de tempeldienaren die met Zerubbabel terugkeerden uit de ballingschap (Ezra 2:55-58; 8:20).

Evenals Mozes en Jozua vormen ook David en Salomo een prachtig dubbelbeeld van Christus. David was de veelgeliefde, de man naar Gods hart, die door veel lijden heen het koningschap bereikte. Hij is een type van Christus als de lijdende Knecht des Heren, die na Zijn diepe vernedering op aarde verhoogd is aan Gods rechterhand in de hemel. Salomo was de vredevorst, de ‘man van rust’ (1 Kron. 22:9), die de heerschappij van zijn vader bevestigde en regeerde van zee tot zee, van de Rivier tot aan de einden der aarde (Ps. 72:8). Hij is een beeld van Christus als de ware Vredevorst, die Zijn gezag nu op *geestelijke* wijze uitoefent te midden van de Zijnen – door de werking van Woord en Geest. Bij Zijn wederkomst zal Hij Zijn openbare heerschappij aanvaarden en met macht en majesteit regeren in het komende Vrederijk.

Wij hebben echter nu reeds een plaats ontvangen in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Kol. 1:13). Christus is *meerder* dan David of Salomo en het is dus een groot voorrecht onder Zijn gezag te staan. Welke gelovige zou Hem niet willen dienen? Als de apostelen het blijkens hun brieven als een voorrecht beschouwden dienstknechten, ja, slaven van Hem te zijn, zouden wij er dan anders over denken?

In Gods heiligdom

20. Het paleis- en tempelcomplex van koning Salomo

vrij naar Thru The Bible/Trans World Radio

1 Koningen 7 en 8

De bouw van het paleis van Salomo

In 1 Koningen 7 lezen wij eerst de beschrijving van het paleisterrein van koning Salomo, waar hij verschillende bouwwerken liet maken. Het terrein was een afzonderlijk te verdedigen vestingwerk, te vergelijken met een citadel. Na de beschrijving van de verschillende bouwwerken wordt er uitgebreid aandacht gegeven aan de inventaris van de tempel. In twaalf verzen wordt verteld over de gebouwen in de citadel, daarna volgen 39 verzen over het materieel in en bij de tempel. Dit laat zien dat de tempel van Salomo veel meer aandacht krijgt dan zijn andere bouwwerken, hoewel de bouw van Salomo's paleiscomplex aanzienlijk meer tijd kostte dan de tempel. De tempel van Salomo werd in 6,5 jaar gebouwd, de overige werken in het complex namen 13 jaar in beslag.

Vers 1 moeten we waarschijnlijk lezen als een inleiding op de gebouwen die in dit hoofdstuk worden genoemd (1 Kon. 7). Deze gebouwen waren: (1) het paleis dat 'Woud van de Libanon' werd genoemd, (2) de zuilenhal, (3) de troonzaal of rechtsaal, (4) het woonhuis van Salomo, en (5) het huis voor de Egyptische prinses. Samen vormden deze gebouwen het

paleiscomplex, de citadel op de noordwestelijke Ofelheuvel. Hoe deze gebouwen precies hebben gelegen, is onzeker. Op de Ofelheuvel was oorspronkelijk de oude burcht van de Jebusieten gebouwd, die later de berg Sion werd. De restanten van de burcht zijn de bouwresten van het oudste gedeelte van Jeruzalem, dat door koning David werd veroverd op de Jebusieten (2 Sam. 5). Het is merkwaardig dat de plaats van deze burcht buiten de zuidelijke muren van het huidige Jeruzalem ligt. Het was immers de stad van David, die ook wel Sion werd genoemd. Het behoorde tot het Jeruzalem van het Oude en Nieuwe Testament.

1 Koningen 7 begint met de vermelding dat Salomo 13 jaar deed over de bouw van zijn eigen paleis. Het paleis kreeg de naam 'Woud van Libanon'. Het was 45 meter lang, 22,5 meter breed en 13,5 meter hoog. De grote cederhouten dakbalken rustten op vier rijen van cederhouten pilaren. Salomo's paleis zal een centrum zijn geweest voor landsbestuur, rechtspraak en militaire aangelegenheden, zoals paleizen in andere hoofdsteden dat ook waren (Mari, Nineve, Babylon en Susan). Het meest waarschijnlijk is dat Chiram van Tyrus de aannemer was.

Het is moeilijk om vanuit de Hebreeuwse grondtekst vat te krijgen op de beschrijving van het gebouw in de verzen 2 t/m 5. In de weergave van diverse Nederlandse vertalingen moesten keuzes worden gemaakt, omdat er veel onduidelijkheden in de tekst zijn. De volgende reconstructie is mogelijk: er waren vier parallelle rijen cederhouten pilaren, daarop rustten de grote cederhouten dakbalken. De buitenste rijen vormden de basis voor de buitenmuren, zodat er binnen drie gangen waren van ongeveer 7,5 meter tussen elke rij pilaren. Eén rij bestond uit 15 pilaren, dus om de 3,5 meter stond er een pilaar. Er stonden zoveel cederhouten pilaren, dat de naam 'Woud van de Libanon' niet verwonderlijk was. Voor de verlichting waren in de buitenste betimmering om de twee à drie meter aan weerszijden ramen gemaakt. De raamopeningen aan weerszijden waren vlak tegenover elkaar aangebracht, wat een samenspel van lichtstralen tussen de cederhouten pilaren gaf.

Na de beschrijving van het paleis 'Woud van de Libanon' wordt de rest van de citadel beschreven. Salomo liet ook een hal met pilaren bouwen, die even lang was als de breedte van zijn paleis. Deze zuilenhal had zelf ook

een voorkant met zuilen, waarop een balkon rustte. Een ander bouwwerk was de troonzaal, waar de koning recht sprak. Deze rechtszaal was van de vloer tot het plafond toe betimmerd met cederhout. Meer achter in de hof, voorbij de troonzaal en gebouwd in dezelfde stijl, lag Salomo's eigen woonhuis. Er zijn geen details bekend over Salomo's eigen huis. Ten slotte wordt vermeld dat Salomo een huis liet bouwen voor zijn Egyptische vrouw. Volgens 1 Koningen 7:8 waren de persoonlijke vertrekken van Salomo verbonden met de rechtszaal en waren ze ook vergelijkbaar in bouw. Hij ontwierp soortgelijke verblijven van dezelfde afmetingen in het paleiscomplex voor de dochter van de farao, met wie hij getrouwd was. De bouwstijl van Salomo's citadel, met een rechtszaal voorzien van een zuilengalerij die toegang gaf tot de koninklijke residentie, is ook gevonden in de citadel Chatussas in Turkije, en in Hamat in Syrië. De architectuur van de citadel past dan ook goed in de context van de tijd van Salomo.

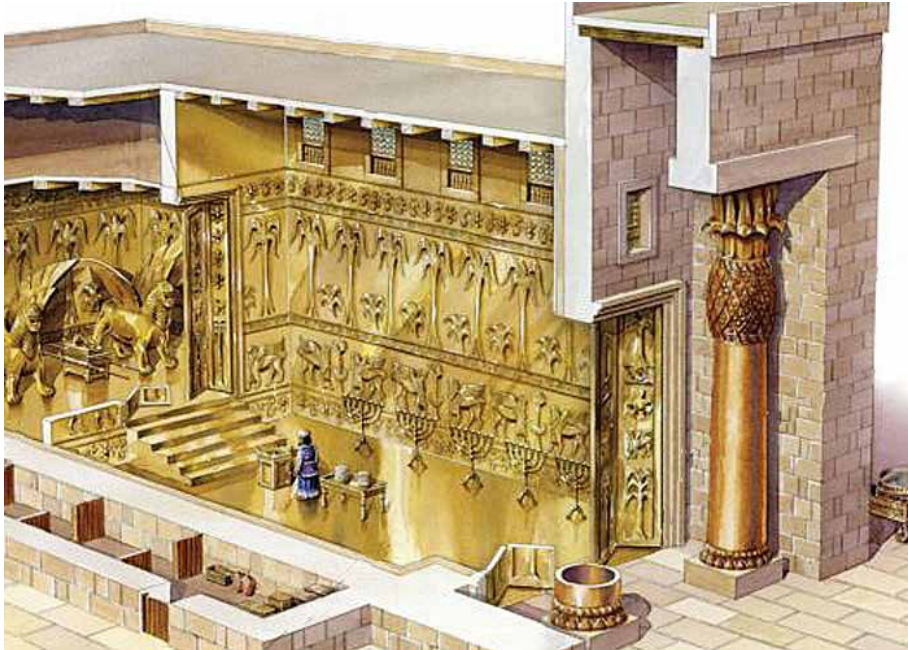
In 1 Koningen 7:9-12 lezen wij over de grote en kostbare stenen die bij de bouw werden gebruikt. Dit is een beeld van de levende stenen waarmee God nu Zijn huis bouwt, de Gemeente van de levende God (1 Petr. 2:5). De stenen waren zorgvuldig op maat afgewerkt. De stenen werden overal gebruikt, zowel binnen als buiten, in het fundament en in de muren van alle gebouwen van de citadel. Het gaat om grote bouwstenen van wel 3 tot 4 meter lang. Met deze stenen werden muren opgetrokken met cederhouten balken erbovenop. De buitenmuren van de citadel werden op dezelfde manier gebouwd als de muur van de binnenhof van de tempel en het toegangsportaal van het paleis.

Het interieur van de tempel

Koning Salomo liet daarna een zekere Chiram uit Tyrus komen (1 Kon. 7:13-14). Deze had een Joodse moeder uit de stam Naftali, en hij was de zoon van een voorname koperslager uit Tyrus. Zo kwam hij voor koning Salomo werken. Omdat hij uit een familie van koperbewerker stamde, was hij een vakman en kunstenaar van de eerste orde. Hij wordt net zo beschreven als Besaleël, die voor de tabernakel werkte (Ex. 31 en 35). Hij

kreeg van Salomo de opdracht het benodigde koperwerk te maken, en hij was dus degene die al de prachtige voorwerpen voor de tempel vervaardigde.

In de verzen 15 t/m 22 lezen wij dat als eerste werk van Chiram twee zuilen werden vervaardigd van ruim 8 meter hoog, met een omtrek van 5,4 meter. Bovenop elke zuil kwam een van koper gegoten kapiteel van 2,25 meter te staan. De kapitelen op de beide zuilen werden versierd met zeven koperen netten of gevlochten koperen slingers. Een verdere versiering op beide kapitelen bestond uit twee rijen koperen granaatappels en twee meter lange afbeeldingen van lelies. De zuilen stonden opgesteld voor de voorhal van het heiligdom en hadden ook namen. De rechterzuil heette Jachin (dat betekent: ‘Hij zal grondvesten’), en de linker heette Boaz (dat betekent: ‘in Hem is kracht’). De zuilen verwijzen door de naamgeving naar Gods bevestiging van Davids dynastie. Boaz was Davids grootvader; door zijn optreden in de geschiedenis van Ruth werd David indertijd geboren (Ruth 4). Zo spreken de zuilen over de kracht en de stabiliteit van het koninkrijk van David en Salomo, maar tevens over de afhankelijkheid van de Here God. Om de tempel binnen te kunnen gaan, moest men langs deze zuilen.

Interieur van de tempel

De zuilen waren waarschijnlijk bedoeld als markering van de toegangsweg tot de tempel. Het is goed mogelijk dat de namen in de zuilen gegrift stonden. Een andere uitleg is dat 'Jachin' en 'Boaz' de eerste woorden waren van een langere tekst, een zin of een gebed dat op de zuilen stond.

De zuilen Jachin en Boaz vormden een belangrijke plaats voor de koning. Bij een speciale gebeurtenis ging de koning bij deze zuilen staan (zie 2 Kon. 11 en 23). In Psalm 96 zien we de kracht van God, die door de beide zuilen wordt gesymboliseerd: Gods grootheid en macht gaan voor Hem uit, en Zijn kracht en eer omringen Hem (Ps. 96:6). Deze woorden tonen de nietigheid van de mens tegenover de Heer. Hij is geheel anders en niet te vergelijken met een mens. Maar wij mensen mogen Hem aanbidden. Gereinigd en geheiligd door het offer van Christus mogen wij nu met vrijmoedigheid naderen tot de troon van de genade. Een mens mag bidden tot God – wat een voorrecht! Maar een zondig mens kan niet verontreinigd door de zonde voor God verschijnen of met Hem spreken. De Heer Jezus leerde Zijn leerlingen bidden: *'Onze Vader die in de hemelen bent, moge Uw naam worden geheiligd, Uw koninkrijk komen, Uw wil gebeuren, zoals in de hemel, zo ook op aarde. Geef ons vandaag ons toereikend brood. En vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars hebben vergeven. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in eeuwigheid. Amen'* (Matt. 6:9-13).

Als een mens zichzelf ziet in het licht van de grootheid en de heiligheid van God, dan wordt hij klein en roept hij met Jesaja uit: *'Wee mij, ik ga ten onder, want ik ben een man, onrein van lippen – en mijn ogen hebben de Koning, de Here der heerscharen, gezien'* (Jes. 6:5). Voor Jesaja is het niet bij deze uitroep gebleven. Een hemelse boodschapper mocht hem Gods genade en ontferming verkondigen en zeggen: *'Nu is uw ongerechtigheid geweken en uw zonde verzoend'* (vs. 7). Lezer, die mogelijkheid is er ook voor u! Een vertwijfelde cipier vroeg in Handelingen 16 aan de boodschappers van het evangelie: *'Heren, wat moet ik doen om behouden te worden?'* En het antwoord was en is vandaag nog steeds: *'Geloof in de Heer Jezus en u zult behouden worden, u en uw huis'*. De predikers verkondigden hem en zijn huisgenoten de blijde boodschap van het heil in Christus.

In 1 Koningen 7:23-26 vinden wij vervolgens de beschrijving van de koperen zee. Chiram maakte een groot koperen bassin van 2,25 meter hoog en 4,5 meter doorsnede van rand tot rand, met een totale omtrek van 13,5 meter. Het was dus een reusachtig koperen waterbassin van ruim 2 meter hoogte en een omtrek van meer dan 13 meter; het stond bekend als 'het koperen wasvat' of 'de koperen zee'. Het water diende voor de reiniging van de priesters met het oog op de tempeldienst (vgl. 2 Kron. 4:6 en Ex. 30:17-21). Het bassin rustte op twaalf afbeeldingen van stieren, die per drie stuks naar de vier windrichtingen waren gericht. Het waterbekken was een handbreedte dik en had een bekervormige rand. De inhoud was ongeveer 44.000 liter. In de tabernakel was er slechts één koperen wasvat.

Daarna volgt de beschrijving van de tien onderstellen van koper met wielen eronder, die dienden als waterwagens voor de tien koperen wasvaten die erop werden geplaatst (1 Kon. 7:27-39). De waterwagens bezaten dezelfde vorm en maten. Op elke waterwagen stond een waterbekken met een doorsnede van 1,8 meter; er kon 880 liter water in. Vijf van de wagens bevonden zich aan de linkerkant van de tempel en vijf aan de rechterkant, terwijl het grote waterbassin meer vooraan stond. Het water was voor uiterlijk gebruik, namelijk om de benodigdheden voor het brandoffer af te spoelen. Maar het staat ook symbool voor innerlijke reiniging en verfrissing. Het Woord van God is levend water voor een mens, en is nodig om het hart te reinigen. Er zijn veel kerken die mooie diensten hebben, maar toch reinigen ze de gemeente niet en brengen ze de toehoorders niet in de nabijheid van God. Ze verfrissen de zielen niet en brengen geen vreugde in de harten. Het was het water in de wasvaten dat ceremoniële reinheid teweeg bracht, maar voor ons als christenen is er innerlijke reiniging en heiliging door het levende water van Woord en Geest (vgl. Ef. 5:26).

In 1 Koningen 7:40-41 lezen wij ten slotte dat Chiram de potten, scheppen en sprengbekkens maakte en zo het werk in de tempel voltooide, dat koning Salomo hem had opgedragen. Chiram maakte dus ook het gereedschap voor de offerdienst. In de verzen 41-46 wordt het koperwerk voor de tempel nog eens opgesomd. Het meeste offergereedschap was afkomstig uit de tijd van de tabernakel, maar werd opnieuw gemaakt voor de tempel. Alles was van gepolijst koper. Het werd gegoten op de vlakte

bij de Jordaan tussen Sukkot en Saretan. Het behoeft geen uitleg dat er een enorme hoeveelheid koper is gebruikt voor alles wat Chiram heeft gemaakt; daarom lezen we in vers 47 dat het totale gewicht van de koperen voorwerpen niet bekend was. Het was eenvoudig teveel om te wegen. Niet alles zal te zwaar zijn geweest om te wegen, maar het aantal voorwerpen was eenvoudig teveel om ze allemaal te kunnen wegen.

In 1 Koningen 7:48-49 gaat het vervolgens om de gebruiksvoorwerpen voor de tempel die van *louter goud* waren gemaakt. Dat gold voor het reukofferaltaar, de tafels waarop de toonbroden lagen, de kandelaars waarvan er vijf links en vijf rechts vóór de achterzaal stonden, de bloemen, lampensnuiters, koppen, offerschalen, lepels, vuurpannen, wierookvaten, de scharnieren van de toegangsdeuren van het heilige der heiligen en de deuren van de hoofdingang van de tempel. Al deze voorwerpen waren gemaakt van puur goud.

Vier gouden voorwerpen worden apart genoemd. Ten eerste het reukofferaltaar (vgl. Ex. 30). Het was al ter sprake gekomen in 1 Koningen 6:22, en was bestemd voor het offeren van reukwerk. Ten tweede de tafels voor de toonbroden (2 Kron. 4:8). Het toonbrood was een offer aan de God van Israël, die steeds weer zorgde voor voedsel. Wekelijks werden twaalf broden op deze tafel gelegd in de tabernakel (Lev. 24). In oude oosterse culturen bestond de gedachte dat men de godheid moest voeden door hem brood aan te bieden, maar de God van Israël heeft geen behoefte daaraan (Ps. 50:13). Het is omgekeerd, het brood werd door de priesters gegeten (1 Sam. 21). Priesters eten letterlijk van Gods tafel, en zijn Hem daarvoor dank verschuldigd. Ten derde waren er tien kandelaars, die vóór de achterzaal stonden. Deze waren versierd met bloemen. Bij de kandelaars of lampenstandaards hoorden ook de ontsteeklampen en de tangen. Al deze voorwerpen waren van zuiver goud. Verder liet Salomo schalen, messen, sprengbekkens, schotels en vuurpannen van zuiver goud maken, evenals de scharnieren van de binnendeuren in de tempel.

Behalve deze voorwerpen voegde Salomo aan de tempelschat dingen toe die zijn vader David op de vijanden van Israël had buitgemaakt en had geheiligd voor Jahweh (2 Sam. 8 en 1 Kon. 14 en 15). In 1 Koningen 7:51 staat: *‘Toen de tempel ten slotte klaar was, vulde Salomo de schatkamer*

van de tempel met zilver, goud en alle andere voorwerpen die zijn vader David daarvoor had bestemd'. Door al deze voorwerpen was de tempel onlosmakelijk verbonden met de tabernakel in het boek Exodus. De uittocht uit Egypte en de bouw van de tempel worden in deze hoofdstukken ook chronologisch met elkaar verbonden (1 Kon. 6:1). De verlossing uit het diensthuis leidt tot het wonen van God bij Zijn volk.

De inwijding van de tempel

Ook bij de inwijding van de tempel spreekt Salomo over de verlossing uit het land Egypte (1 Kon. 8). In 1 Koningen 8:1 staat dat Salomo al de leiders van Israël, de stamhoofden en familiehoofden naar Jeruzalem riep om getuige ervan te zijn hoe de ark van het verbond vanuit het heiligdom in Sion, de stad van David, naar de tempel werd overgebracht. 1 Koningen 8 is het langste hoofdstuk uit dit boek; het beschrijft de inwijding van de tempel. Het is het hoogtepunt waar naartoe is gewerkt in de drie hoofdstukken over de bouw van de tempel. 1 Koningen 8 is opgebouwd uit zeven delen en heeft zelf een spiegelende structuur, met een zevenvoudig gebed in het midden. Het volk verzamelde zich (vs. 1-2). In de verzen 3 t/m 13 volgen de offers en die komen weer terug in de verzen 62 t/m 64. In de verzen 14 t/m 21 zegent Salomo het volk, en dat doet hij ook in de verzen 54 t/m 61. In de verzen 22 t/m 53 vinden we het gebed van Salomo, met zeven bijzondere situaties. Aan het eind van het hoofdstuk viert het volk feest en stuurt Salomo de mensen terug naar huis.

Alle geledingen van het volk Israël waren vertegenwoordigd om de tempel in te wijden. Het begon met het overbrengen van de ark uit de tent waar David hem had neergezet (2 Sam. 6), en van de tabernakel uit Gibeon naar de tempel. Deze grootse gebeurtenis vond vermoedelijk plaats in het twaalfde regeringsjaar van Salomo, in de zevende maand, de maand van het Loofhuttenfeest. In aanwezigheid van alle leiders droegen de priesters en Levieten de ark met de tabernakel en de bijhorende voorwerpen. De optocht naar de tempel ging gepaard met talloze offermomenten, waarna de ark uiteindelijk in het allerheiligste werd geplaatst.

De plaatsing van de ark in het heiligdom is het laatste wat we over dit heilige voorwerp vernemen in de geschiedenis van Israël, tot de plundering door de Babyloniërs (2 Kon. 25).

Terwijl de priesters terugkeerden uit het binnenste heiligdom, vulde een heldere wolk de tempel en konden de priesters niet meer de tempel betreden om er dienst te doen (1 Kon. 8:10-11). Jahweh daalde neer in een wolk en Zijn heerlijkheid vulde het hele gebouw. Deze ervaring was zo krachtig, dat de priesters hun taak niet meer konden verrichten. De aanwezigheid van de Here God was verborgen in een dikke wolk, zoals bij de Sinai (Ex. 24). Salomo herinnerde eraan dat Jahweh eerder verkoos te verschijnen in een wolk.

Nu de tempel voltooid was en de ark van het verbond erin stond, kon Salomo Hem een koninklijk huis aanbieden. David had al de wens gehad een tempel te bouwen voor de God van Israël (1 Kon. 8:17-20). Maar God sprak tot David: *'U hebt er goed aan gedaan dat u van plan was een tempel te bouwen voor Mijn naam. Toch mag u die tempel niet bouwen, maar uw zoon zal dat doen'*. Nu is Hij Zijn belofte nagekomen, zegt Salomo. Ik ben mijn vader opgevolgd als koning van Israël en ik heb dit huis gebouwd voor de God van Israël. Daarna volgt het gebed van Salomo, waarin hij de tempel opdraagt aan zijn God. Het is geen heidense tempel waarin een afgod is geplaatst, en het is ook niet de eigenlijke plaats waar God woont. Salomo heeft begrepen dat het huis dat hij had laten bouwen God niet kon bevatten. In vers 27 zegt hij: *'Is het wel mogelijk dat U op aarde wilt wonen? Zelfs de hoogste hemelen kunnen U niet bevatten, laat staan deze tempel die ik heb gebouwd'*. De bouw van een huis voor de Here, waar Hij Zijn naam wilde doen wonen (vs. 29), herinnert aan het boek Deuteronomium. De naam vertegenwoordigt de naamdrager en Zijn gezagsorde.

De tempel met de ark van het verbond was het centrum van Gods bezit en gezag, en daarom ook het oriëntatiepunt van gebed, niet alleen in Jeruzalem, maar in heel Israël en overal ter wereld. Daniël bad in Daniël 6 in de richting van Jeruzalem, want daar had Jahweh verkozen Zijn naam te doen wonen. Geen menselijk handelen had Hem bewogen tot de keuze om met Israël een verbond te sluiten en Zijn naam te midden van hen te doen wonen, het was uitsluitend Zijn verkiezende liefde.

Zijn beloften zijn betrouwbaar. Wat Hij aan David had beloofd, werd in 1 Koningen 8 vervuld toen de tempel was voltooid door Davids zoon: *'Luister dan naar hen vanuit de hemel en geef antwoord op hun gebeden. Alle volken van de aarde zullen Uw naam kennen en ontzag voor U hebben, net als Uw volk Israël, en de hele wereld zal weten dat U in deze tempel in ons midden bent'* (1 Kon. 8:43).

21. Tempeltaferelen in het Lucasevangelie

Lucas' bijdragen aan het Nieuwe Testament

Een groot deel van het Nieuwe Testament hebben wij te danken aan Lucas, de geliefde arts en de naaste medewerker van de apostel Paulus (Kol. 4:14; 2 Tim. 4:11). Zoals bekend is hij de enige evangelist die een lang vervolg heeft geschreven op zijn evangelie, namelijk de Handelingen der apostelen (vgl. Luc. 1:1-4 met Hand. 1:1). Dit tweede boek vormt de *schakel* tussen de evangeliën en de rest van het Nieuwe Testament, met name de brieven van Paulus. Het laat ons zien hoe het leven en het werk van de Heer Jezus uitmondde in het leven van de jonge Gemeente en de arbeid van de apostelen.

Lucas was vermoedelijk ook de enige auteur van heidense origine (veelal wordt aangenomen dat hij een bekeerde Griek was), die een bijdrage heeft geleverd aan het Nieuwe Testament. Zijn evangelie is ook geadresseerd aan een bekeerde Griek, Teofilus, d.i. 'liefhebber van God' of 'vriend van God'. Terwijl Matteüs zich speciaal richt tot de Joden en Christus voorstelt als de beloofde Koning der Joden, maakt Lucas ons duidelijk dat de genade van God, zoals die in de Mens Christus Jezus is verschenen, zich uitstrekt *tot alle mensen*. De menswording van Christus is het bewijs dat God in *mensen* een welbehagen heeft gevonden (Luc. 2:14). Het *universele* karakter van het heil van God wordt door Lucas beklemtoond. In het boek Handelingen zien wij dan hoe het evangelie daadwerkelijk wordt uitgedragen *onder de volken*.

Jeruzalem en de tempel

Deze wereldwijde strekking van de boodschap van Lucas maakt het des te opmerkelijker dat hij zoveel aandacht besteedt aan Jeruzalem en de tempel, het centrum van de joodse godsdienst. Zijn evangelie begint én eindigt met mensen die zich in de tempel bevinden. Zacharias was een priester en zijn vrouw Elizabet was uit de dochters van Aäron. Zacharias kwam in de tempel om te reukofferen (Luc. 1:9). Wij zien hier ook Simeon en Anna bij het Kind Jezus in de tempel, en wij vinden Hem opnieuw als twaalfjarige jongen te midden van de leraren in de tempel (Luc. 2:21vv.). De climax van de verzoeking in de woestijn vindt hier plaats op de dakrand van de tempel (Luc. 4:9).

Zo vinden wij vele 'tempeltaferelen' in dit evangelie, dat besluit met de aanwezigheid van de discipelen in de tempel na Christus' hemelvaart (Luc. 24:50-53). Het is de moeite waard over die taferelen na te denken en daaruit de nodige geestelijke lessen te putten voor onszelf. De interesse die Lucas toont voor Jeruzalem en voor de tempel heeft hij overigens gemeen met Johannes, de vierde evangelist, die een bekende was van de hogepriester (Joh. 18:15). Jeruzalem is de plaats van de kruisiging, de opstanding en de hemelvaart van Christus. Het is de plaats van Zijn 'uitgang' uit deze wereld en Zijn 'opneming' in de hemel (Luc. 9:31, 51). Het is de plaats waar het 'tempelhuis van Zijn lichaam' is afgebroken en in drie dagen weer is opgericht (Joh. 2:19-22).

De symbolische betekenis van de tempel

Op die manier bepalen beide evangelisten ons bij de centrale gebeurtenissen uit de heilsgeschiedenis die zich hier hebben afgespeeld, terwijl Johannes direct al zinspeelt op een belangrijke symbolische betekenis van de tempel te Jeruzalem. Dit godshuis was een beeld van een andere 'woning' van God, en wel de 'tempel' van Christus' lichaam. Want in Christus woont de hele volheid van de Godheid lichamelijk (Kol. 1:19; 2:9). In de tweede plaats was de tempel een type van het 'lichaam' van Christus in de huidige bedeling, namelijk de Gemeente die een heilige tempel is in de Heer en de woonplaats van God in de Geest (Ef. 2:18-22). In de derde plaats vormden

tabernakel en tempel onder het oude verbond een symbolische voorstelling van de woonplaats van God Zelf in de hemel (Hebr. 8:1-2; 9:11,24).

De taferelen die Lucas schetst in en rondom de tempel zijn dus ook toepasbaar op onszelf als 'het huis Gods, dat is de Gemeente van de levende God' (1 Tim. 3:15). De Gemeente is immers Gods *huidige* tempel in de Geest, en haar leden naderen als priesters in Gods heilige tegenwoordigheid (1 Petr. 2:5).

Een priesterlijk volk

In Lucas 1 en 2 zien wij echter *Israël* als een priesterlijk volk bij uitstek. Wij worden hier geconfronteerd met een gelovig overblijfsel, dat staat in de traditie van Maleachi 3:16-17. Het is een overblijfsel dat de *HERE* vreest en dat Zijn aangezicht zoekt in Zijn tempel. Zacharias en Elizabet, Simeon en Anna, en anderen die de verlossing van Jeruzalem verwachtten, vormen hiervan de vertegenwoordigers. Zij worden in kennis gesteld van de vervulling van Gods beloften ten aanzien van de Messias die zou komen. God openbaart Zich aan hen en Hij toont hun hoe Hij Zich over Zijn volk ontfermt door de zending van resp. Johannes de Doper – de voorloper, de heraut van de Koning – en de Koning Zelf, de beloofde Messias uit het geslacht van David.

Het is in de tempel, in Gods heilige tegenwoordigheid, dat deze dingen worden bekendgemaakt – en wel aan een *priesterlijk* volk dat voor Gods aangezicht verschijnt. Dat behelst deze praktische les voor onszelf: wij dienen te naderen in de tegenwoordigheid van God in het heiligdom om daar iets te horen over de heerlijkheid van Christus (die voor ons nog moet wéderkomen), en Hem daar te zien met het oog van het geloof (vgl. Hebr. 10:19-22). Hoeveel eenvoudiger is dat voor ons die leven in de tijd van de genade en die door Christus altijd vrij tot God mogen naderen, dan dat het was voor deze gelovigen uit Israël die zich naar de tempel te Jeruzalem moesten begeven en nooit vrij het heiligdom zelf mochten betreden!

Samenvatting

Samenvattend vinden wij de volgende tempeltaferelen in Lucas en de praktische toepassing daarvan voor onszelf in de huidige bedeling:

(1) *Eerste tafereel: reukofferen in de tempel* (Luc. 1:5-23). Wij zien hier de priester Zacharias in de tempel te Jeruzalem. Als christenen mogen wij nu priesterdienst voor God verrichten en geestelijke offeranden brengen in het hemelse heiligdom. Anders dan Zacharias hebben wij daartoe altijd vrijmoedigheid door het bloed van Jezus (Luc. 1:8v.; Hebr. 10:19-22; 1 Petr. 2:5). Ware aanbidding is niet aan tijd of plaats gebonden (vgl. Joh. 4:23-24).

(2) *Tweede tafereel: Woord en Geest leiden ons naar de tempel* (Luc. 2:22:35). Christus werd geboren uit de maagd Maria, geboren onder de wet (Gal. 4:4). Hij werd overeenkomstig de voorschriften van de wet aan God voorgesteld in de tempel te Jeruzalem. De met Gods Geest vervulde Simeon kwam op dat moment 'door de Geest in de tempel'. Gelovigen komen nu zoals hij geleid door Woord en Geest in de tempel, in het huis van God, om daar Christus te zien. De Heilige Geest brengt ons in Gods tegenwoordigheid en toont ons de heerlijkheid van Christus, ook in Diens vernedering op aarde (Luc. 2:25vv.; Joh. 16:13-14).

(3) *Derde tafereel: God onafgebroken dienen in de tempel* (Luc. 2:36-38). Wij zien hier ook de profetes Hanna in de tempel. Zoals Hanna (of: Anna) zullen wij niet uit de tempel willen wijken. Voortdurend zullen wij in Gods tegenwoordigheid leven om Hem te dienen, terwijl wij anderzijds tegenover anderen van Christus getuigen en over Hem spreken (Luc. 2:36-38).

(4) *Vierde tafereel: Jezus vinden in de tempel* (Luc. 2:40-52). Evenals Jozef en Maria mogen wij Christus zoeken en vinden 'in de tempel'. Hij is nog steeds het grote Middelpunt van allen die naar Hem luisteren en die door Hem worden ingewijd in de dingen van de Vader (Luc. 2:49).

(5) *Vijfde tafereel: een offer voor de reiniging in de tempel* (Luc. 5:12-16). Als mensen die principieel en praktisch gereinigd zijn van onze 'melaatsheid', de bezoedeling van de zonde, vertonen wij ons aan de grote Priester over het huis van God en brengen wij een dankoffer voor onze reiniging. In Lucas 17 herhaalt zich dit toneel en zijn het *tien* melaatse mannen die worden gereinigd, maar één van hen is een Samaritaan. De genade die in Christus is verschenen, doorbreekt de scheidsmuur van de omheining tussen Israël en de volken en doet uiteindelijk de wet van de geboden teniet (Luc. 17:14; Ef. 2:14-15; Hebr. 10:21; vgl. Lev. 14).

(6) *Zesde tafereel: opgaan naar de tempel om te bidden* (Luc. 18:9-14). Het huis van God is ook nu een plaats van gebed. Maar *hoe* bidden wij: zoals de farizeër of zoals de tollenaar (Luc. 18:11-13)?

(7) *Zevende tafereel: tempelreiniging vandaag* (Luc. 19:45-48). Wij mensen zijn in staat van het huis van God een 'rovershol' te maken en alleen nog aan onze eigen belangen te denken. Zo maakte Israël van de dienst van God ooit een dienst rondom het gouden kalf (Luc. 19:45-46; vgl. Ex. 32-33). Christus maakt radicaal een einde aan zulke misstanden, want het oordeel *begint* bij het huis van God (1 Petr. 4:17).

(8) *Achtste tafereel: onderwijs in de tempel* (Luc. 20:1-8). Gods huis is niet alleen een huis van gebed, maar ook van *onderwijs*. Dit onderwijs wordt door Christus als de grote, hemelse Leraar aan Zijn volk gegeven (Luc. 19:46, 48; 20:1; 21:37-38; vgl. Ef. 4:1-16).

(9) *Negende tafereel: offeren in de tempel* (Luc. 21:1-4). Wij verschijnen niet alleen met offers van lof en dank, maar ook met offers van weldadigheid en mededeelzaamheid in Gods nabijheid. Bij het geven ziet God het hart aan, zelfs al kunnen wij zoals de arme weduwe slechts twee koperstukjes afstaan (Luc. 21:1-4; Hebr. 13:15-16).

(10) *Tiende tafereel: het voorbijgaan van de tempel* (Luc. 21:5-38). Geen steen van de tempel van Herodes zou op de andere worden gelaten, ondanks alle schone schijn (Luc. 21:5-6). Zo zijn er prachtige geestelijke én letterlijke bouwwerken opgetrokken op christelijk erf, maar kunnen ze standhouden in de dag van het oordeel?

Wij moeten onderscheid maken tussen het huis van God zoals het *doormensen* wordt gebouwd, en zoals het *door God* wordt opgebouwd tot een geestelijke tempel in de Heer (1 Kor. 3; Ef. 2). Het gaat uiteindelijk om het contrast tussen het grote Babylon en het Nieuwe Jeruzalem. Hoe bouwen wij aan het ‘huis van God’?

(11) *Elfde tafereel: het gescheurde voorhangsel in de tempel* (Luc. 23:44-49). Toen Christus stierf en het verlossingswerk had volbracht, scheurde het voorhangsel van het tempelhuis doormidden (Luc. 23:45). Volgens Matteüs en Marcus scheurde het van boven naar beneden. God Zélf haalde daarmee om zo te zeggen een streep door de joodse eredienst als de weg om tot Hem te naderen.

(12) *Twaalfde tafereel: lofprijzen in de tempel* (Luc. 24:52-53). Ook wij mogen voortdurend ‘in de tempel’ zijn om God te loven en te prijzen, en dat op grond van het volbrachte verlossingswerk en in de kracht van de Geest die door de verhoogde Heer nu is uitgestort over de Zijnen (Luc. 24:53; Hand. 2).

22. Het tabernakel- of tempelplan in het evangelie naar Johannes

Jezus antwoordde en zei tot hen: Breekt dit tempelhuis af en in drie dagen zal Ik het oprichten'.

Johannes 2:19

Wat is het tabernakel- of tempelplan?

Met deze uitdrukking wordt bedoeld op de opbouw van de tent van ontmoeting, die uit de voorhof, het heilige en het allerheiligste bestond. Deze indeling in drieën vinden we ook terug in de tempel. Er is een zekere progressie, een voortgang, een bepaalde geestelijke groei verbonden met het betreden van de voorhof en het ingaan in Gods heiligdom. De voorhof spreekt van een afgezonderde plek op aarde, waar het volk van God toegang heeft om Hem te dienen en offeranden te brengen bij het brandofferaltaar. Het heilige was speciaal het werkterrein van Aäron en zijn zonen, de priesters, die in de voorhof ook dienst deden bij het brandofferaltaar.

Maar om hun taken goed te kunnen verrichten, moesten zij eerst hun handen en voeten wassen in het koperen wasvat⁴ dat tussen de tentwoning en het brandofferaltaar stond (Ex. 30:17-21).

Het allerheiligste mocht slechts eenmaal per jaar worden betreden door de hogepriester, namelijk op de Grote Verzoendag. Hij ging dan in eenvoudige linnen kleren naar binnen met welriekend reukwerk in een vuurpan en met het bloed van zondoffers in een sprengbekken om dat op en ook zevenmaal vóór het verzoendeksel te sprenkelen (Lev. 16:14). Het verschijnen in het heilige der heiligen, in Gods directe tegenwoordigheid, is uiteraard het hoogtepunt van onze geestelijke groei. Het maximaal haalbare voor een mens is immers God te aanschouwen in het heiligdom, en daar Zijn sterkte en heerlijkheid te zien (Ps. 63:3) – hoewel dit onder het oude verbond slechts zeer beperkt mogelijk was, doordat God in donkerheid woonde in de wolk en de beslotenheid van het heilige der heiligen.

Als priesters onder het nieuwe verbond bezitten wij echter vrijmoedigheid om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, langs de nieuwe en levende weg die Hij ons heeft ingewijd door het voorhangsel heen, dat is Zijn vlees (Hebr. 10:19-20). Het is de verhoogde en verheerlijkte Mens, de Bedienaar van het hemelse heiligdom, die de toegang tot de genadetron voor ons heeft ontsloten (Rom. 3:25; Hebr. 4:16; 9:4-5). Wij mogen Hem eerbiedig volgen op al Zijn schreden en met Hem de Vader prijzen.

4 Vergelijk in dit verband de voetwassing van de discipelen in Johannes 13, die voor hen nodig was – en die figuurlijk gesproken ook voor ons noodzakelijk is – om deel mét Christus te kunnen hebben in de positie die Hij nu inneemt in de hemel. Hier zien wij dus al een parallel met de tabernakel, hoewel de voetwassing méér beoogt dan het geschikt maken voor priesterdienst. Het gaat in Johannes 13 tot 17 om het deelhebben aan de dingen waaraan Christus Zelf deel had, het genot van de zegen die Hijzelf steeds genoot en die nu ook eeuwig ons deel is (Zijn blijdschap, Zijn liefde, Zijn vrede, Zijn kennis van de Vadernaam, en ook Zijn heerlijkheid).

De tempel in het evangelie naar Johannes

In dit evangelie plaatst Christus Zichzelf tegenover de rituelen in de tempel van Herodes, en vervangt Hij die door Zijn eigen Persoon en Zijn werk. Als wij ons afvragen naar aanleiding van de tempelreiniging in Johannes 2, waar nu werkelijk de glorie van God woonachtig was in die tijd, dan is het antwoord dat de tempel van Christus' lichaam de ware woonplaats van Gods heerlijkheid was. De discipelen hebben die heerlijkheid door het geloof aanschouwd in de Mens Christus Jezus, de eniggeboren Zoon van de Vader, en dat zal ook met ons het geval zijn als wij biddend de Schriften bestuderen (Joh. 1:14; 1 Joh. 1:1-4).

Christus sprak in Johannes 2 over de tempel van Zijn lichaam, die zou worden afgebroken door de Joden, maar dan in drie dagen weer zou worden opgericht (Joh. 2:19-22). Het teken van Zijn eigen dood en opstanding was het bewijs dat Hij inderdaad de bevoegdheid had het huis van Zijn Vader hier op aarde te reinigen. Maar het eigenlijke tempelhuis was voortaan dat van Christus' lichaam, en Hij zou het weer oprichten – dus opstaan uit de doden – in de kracht van Zijn eeuwige godheid. Hij zou Zijn eigen leven afleggen en het ook hernemen (Joh. 10:17-18). Maar in Zijn opstanding zou ook de heerlijkheid van God de Vader worden gemanifesteerd, evenals dat was gebeurd bij de opwekking van Lazarus (Joh. 11:4, 40; 12:28; Rom. 6:4). Zo was het later ook bij de verheerlijking van de Zoon des mensen in de hemel: het was een toneel van morele en van daadwerkelijke goddelijke glorie, het onderpand van onze eigen verheerlijking (Joh. 13:32; 17:1-24; Rom. 8:29-30).

In de hoofdstukken die volgen in dit evangelie, bevinden wij ons telkens weer in de *voorhoven* van de tempel, zoals soms ook expliciet wordt aangegeven (Joh. 7:10-14, 37; 8:2, 20, 59; 10:22-23). De Heer gaf onderwijs bij de schatkist, en ook terwijl Hij wandelde in de zuilengang van Salomo. Maar uiteindelijk verliet Hij de tempel en kondigde Hij aan dat Hij Zijn eigen schapen naar buiten zou leiden, en dat Hij nog andere schapen wilde toebrengen en hen zou toevoegen aan de éne kudde die zou worden gevormd op grond van Zijn dood en opstanding, de éne familie van Gods kinderen (Joh. 10:3-4, 16; 11:51-52).

De Heer wandelt dan niet meer vrijuit onder de Joden, omdat zij van plan zijn Hem te doden, maar Hij wordt toch geëerd resp. als de Zoon van God, de Koning van Israël en de Zoon des mensen (Joh. 11 en 12). Telkens wijst Hij in de hoofdstukken 8 tot en met 12 ook op Zichzelf als het Licht van de wereld, dit in contrast met de grote kandelaars in de voorhof die het tempelplein verlichtten.

Het heilige en het allerheiligste

Pas bij de tonelen in de bovenzaal gaan wij om zo te zeggen het heiligdom binnen, en de voetwassing van Johannes 13 is de voorbereiding hiertoe. Wij hebben nu nog steeds de wassing met water door middel van het Woord nodig om werkelijk deel *met Christus* te hebben en van onze zegeningen in de hemelse gewesten te kunnen genieten (Joh. 13:8; Ef. 1:3; 5:26).

In Johannes 14 tot 16 spreekt Christus eerst met Zijn discipelen over het Vaderhuis met de vele woningen – waarvan de tempel met zijn vertrekken ook een beeld vormde volgens Johannes 2:16 –, en daarna over het werk van de Trooster, de Heilige Geest, die Hij hun zou zenden van de Vader om voor altijd woning bij hen en in hen te maken.

De kandelaar in het heilige spreekt van de verheerlijkte Heer als de Drager van het getuigenis van de Heilige Geest; en het is van belang dat de zeven lampen hun licht verspreidden in de richting van de voorzijde van de menora zelf (Num. 8:2). De Geest is gekomen om van *Christus* te getuigen en Hem te verheerlijken, maar daarnaast toont Hij ons ook onze verbondenheid met Hem en onze plaats in Hem voor Gods aangezicht. Christus draagt al de Zijnen voortdurend voor het aangezicht van God; daarvan spreekt de tafel van de toonbroden.

Het reukofferaltaar vinden wij aan het slot van Johannes 16, waar de Heer Jezus spreekt over de kracht van het bidden in Zijn naam (Joh. 16:23-28). En het welriekende reukwerk van gebed en aanbidding hebben wij uiteraard ook in Johannes 17, met het bekende gebed van de Zoon Zelf. Soms wordt dit aangeduid als het hogepriesterlijk gebed, maar de relatie is intiemer, namelijk die van de Zoon tot de Vader. Zoals bekend mag worden verondersteld, bevond het gouden altaar zich direct vóór het voorhangsel dat de ark van het verbond onttrok aan het oog van de dienstdoende priesters. Naar zijn aard hoorde dit altaar eigenlijk in het *allerheiligste* thuis, maar het kon daar niet worden geplaatst zolang de dienst van de schaduwen stand hield (vgl. Hebr. 9:4, 6-12).

Op de ark van het verbond zelf en het verzoendeksel van louter goud wordt gezinspeeld in Johannes 19, waar wij lezen dat de Heer wist dat na Zijn bittere kruislijden alles was volbracht. Nadat nog een laatste profetie in vervulling was gegaan, kon Hij uitroepen: 'Het is volbracht!' (Joh. 19:28-30). Ik twijfel er niet aan dat op ditzelfde moment de kracht en de waarde van Zijn offerbloed voor de troon van God was gebracht in het hemelse heiligdom. Dit gebeurde niet pas na Zijn opstanding, zoals ook blijkt uit de geweldige tekenen die direct op het sterven van de Heer volgden: het voorhangsel van het tempelhuis scheurde van boven naar beneden, de aarde beefde en de rotsen scheurden, de graven werden geopend en vele lichamen van de ontslapen heiligen werden opgewekt (Matt. 27:50-54). En in Johannes 20 verschijnt de opgestane Heer om zo te zeggen als de grote Hogepriester met opgeheven, zegenende handen vanuit het heiligdom aan de vergaderde discipelen, zoals Hij later bij Zijn komst in heerlijkheid ook zal verschijnen aan het berouwvolle overblijfsel van Zijn aardse volk, dat Hem dan zal erkennen als hun Heer en hun God!

23. Ware aanbidding

‘De vrouw zei tot Hem: Heer, ik zie dat U een profeet bent. Onze vaders hebben op deze berg aangebeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden. Jezus zei tot haar: Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden. U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden. Maar er komt een uur, en het is er, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid; immers, de Vader zoekt zulke personen die Hem aanbidden. God is een geest, en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.’

Johannes 4:19-24

De plaats van aanbidding

Als de Heer Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de bron van Jakob spreekt over het levende water, komt ook het thema ‘aanbidding’ ter sprake. De Samaritaanse zei tegen de Heer: *‘Onze vaders hebben op deze berg – d.i. de berg Gerizim – aangebeden, en u zegt dat in Jeruzalem de plaats is waar men moet aanbidden’*. De Samaritanen meenden oude aanspraken te hebben op hun heilige berg, de Joden echter hielden vast aan de tempelberg als de juiste plaats van eredienst. Mozes had inderdaad aanwijzingen gegeven om het volk Israël te zegenen op de berg Gerizim, maar de permanente plaats van eredienst bleek toch elders te zijn, en wel op de dorsvloer van de Jebusiet Arauna (of: Ornan), waar David een plaatsvervangend offer voor het hele volk bracht en Salomo de tempel bouwde (Deut. 11:29; 27:12; Joz. 8:33; 2 Sam. 24; 1 Kron. 21:1-22:1; 2 Kron. 3:1; Ps. 132).

Het antwoord van de Heer was dat er nu een *nieuwe* tijd was aangebroken, waarin men noch op de berg Gerizim⁵, noch te Jeruzalem de Vader zou aanbidden: *'Geloof Mij, vrouw, er komt een uur dat u noch op deze berg, noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden.'* De hele discussie tussen Joden en Samaritanen over de juiste plek van eredienst was in feite achterhaald door het aanbreken van de nieuwe bedeling, het 'uur' van Christus' komst in het vlees en alles wat daaruit zou voortvloeien: Zijn werk op het kruis, Zijn hemelvaart en de daaropvolgende uitstorting van de Heilige Geest. Zelfs de gebedsrichting naar Jeruzalem was nu niet meer nodig.

De Heer koos overigens wel de kant van de Joden tegenover de Samaritanen, want de Joden hadden kennis van de levende en waarachtige God, terwijl de godsdienst van de Samaritanen een mengvorm was (2 Kon. 17:24-41). Vandaar dat Hij opmerkte: *'U aanbidt wat u niet weet; wij aanbidden wat wij weten, want de behoudenis is uit de Joden'*. Het heil, de behoudenis is uit de Joden. De Messias is geboren uit het Joodse volk, zoals Paulus zegt: *'Uit hen is naar het vlees de Christus, die God is over alles, gezegend tot in eeuwigheid. Amen'* (Rom. 9:5).

In Johannes 2 zien wij echter hoe de Heer ook afstand nam van het jodendom, zoals het zich toen had ontwikkeld tot een menselijke godsdienst. De tempel te Jeruzalem was een rovershol geworden, een huis van koophandel, terwijl hij bedoeld was als bedehuis voor alle volken (Jes. 56:7). De tempel zou uiteindelijk worden verwoest door de Romeinen, maar Christus Zelf zou een nieuwe tempel bouwen in de Geest, d.i. de Gemeente. Door Hem hebben zowel Joden als heidenen nu in één Geest de toegang tot de Vader en groeit de hele Gemeente op tot een heilige tempel in de Heer (Ef. 2:18-22).

5 De Samaritanen hadden een eigen tempel gebouwd op de berg Gerizim, die echter in 129 v. Chr. was verwoest. Maar de plaats bleef hun heilig.

Aanbidding in geest en waarheid

Dat houdt dus in dat Jeruzalem niet meer de ware en enige plaats van aanbidding zou zijn. In het christendom aanbidden de ware aanbidder de Vader, die in de hemelen woont, in geest en waarheid. Ten eerste rijst de vraag: Hoe kan ik een *ware* aanbidder worden? Let hier op de volgorde van de onderwerpen in Johannes 3 en 4: er is éerst de noodzaak van de nieuwe geboorte uit de Geest (3:5-8), dan volgt de gave *van* en de vervulling *met* de Heilige Geest (4:10vv.). De Geest voorziet in al onze geestelijke noden en behoeften en vervolgens is Hij de bron van aanbidding in onze harten, een bron van water dat springt tot in het eeuwige leven. Ten tweede is het zo dat de ware aanbidder nu de *Vader* aanbidden, want God de Vader heeft Zichzelf volkomen geopenbaard in *Zijn Zoon*, onze Heer Jezus Christus. De VADERNAAM is de kroon van Gods heerlijke namen.

Dan zijn er nog twee dingen die de aanbidding kenmerken. De christelijke eredienst is een aanbidding in *geest* en ook in *waarheid*. Deze begrippen zijn nauw met elkaar verbonden, het gaat om één enkele grondgedachte: 'in geest en waarheid'. Dat is namelijk in overeenstemming met het wezen van God, die 'geest' (Gr. *pneuma*) is (Joh. 4:24). God is niet stoffelijk, en kan daardoor niet aan één bepaalde geografische plaats gebonden zijn. Ook is Hij niet afhankelijk van materiële offers, die Hem door mensen worden aangeboden (Hand. 17:24-25). Aanbidding is een geestelijke zaak, die niet afhankelijk is van 'heilige' plaatsen, personen of zaken. Het gaat om de juiste gezindheid van ons hart tegenover Hem, die geestelijk in wezen is. De mens ziet aan wat voor ogen is, maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:7).

Dat de aanbidding in *waarheid* is, geeft aan dat ze in overeenstemming moet zijn met de hele waarheid aangaande God, zoals die nu in en door Christus bekendgemaakt is. Ze is op het niveau van Gods wezen, van alles wat God van Zichzelf heeft geopenbaard in het Nieuwe Testament. Wij roepen Hem niet aan als Jahweh of Adonai, maar als onze God en *Vader*. De aanbidding dient ook waarheidsgetrouw, waarachtig te zijn, als het gaat om de situatie van ons eigen hart en leven. God zoekt waarheid in het binnenste, in het verborgene (Ps. 51:8). God zoekt aanbidder die voldoen aan de voorwaarden die hiervoor gelden.

Wij moeten naderen met ‘een waarachtig hart, in volle zekerheid van het geloof, de harten door besprenkeling gezuiverd van het kwaad geweten en het lichaam gewassen met rein water’ (Hebr. 10:22). Ons hart is gereinigd door het bloed van Christus en ons leven is vernieuwd door het waterbad van het Woord van God. Alleen zó kunnen wij tot God naderen, en onze praktische toestand moet daaraan beantwoorden en telkens weer daaraan worden getoetst.

God *zoekt* degenen die Hem zo aanbidden, zij zijn welbehagelijk voor Hem. De Vader zoekt aanbidders. Maar er is ook een goddelijke noodzaak, een heilig moeten: ‘(...) *en wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.*’ Er is geen andere weg om tot God te komen. De hemel is nu open, en Christus heeft ons gemaakt tot priesters voor Zijn God en Vader, aanbidders die kunnen naderen in het hemelse heiligdom. Een mens *moet* opnieuw geboren worden, maar hij *moet* God ook leren aanbidden in geest en waarheid.

24. Ik ben de Deur

*‘Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Ik ben de deur van de schapen (...);
als iemand door Mij binnengaat, zal hij behouden worden,
en hij zal ingaan en uitgaan en weide vinden.’*

Johannes 10:7, 9

De goede Herder en de grote Herder van de schapen

In Johannes 10 stelt de Heer Jezus Zichzelf voor als de goede Herder, maar ook als de Deur van de schapen. Hij was gekomen om Zijn leven af te leggen voor de schapen, en hun vervolgens Zijn opstandingsleven te schenken en vele andere zegeningen die verband houden met Zijn positie aan Gods rechterhand en de uitstorting van de Heilige Geest hier op aarde. Hij zou hun leven en overvloed geven, en de toegang voor hen openen tot een nieuw terrein van zegen buiten het jodendom. In feite was Hijzelf de Deur (1) tot de behoudenis (het volle heil naar lichaam en ziel), maar ook (2) tot geestelijke vrijheid (kunnen ingaan en uitgaan), en (3) tot een overvloed aan voedsel (weide vinden). Het gaat hier om de grazige weiden waarin Hij hen als de Opgestane, de grote Herder van de schapen, zou leiden, nadat Hij eerst als de goede Herder Zijn leven voor hen had afgelegd op het kruis (vgl. Joh. 10:14-15 en Hebr. 13:20).

De drie zegeningen die de Heer aan Zijn schapen beloofde, kon het judaïsme hun niet bieden. Daarin was alles tijdelijk en was de verzoening nooit volledig. Hier kon geen sprake zijn van volle verlossing, vrijmaking van de slavernij van de zonde en een rijkdom aan eeuwige en geestelijke zegeningen. Daarom zou Christus Zijn schapen uit de joodse schaapskooi

leiden en, samen met andere schapen uit de volken, één nieuwe kudde vormen (Joh. 10:16). Het slotvers van Johannes 8 toont al hoe de Heer de tempel verliet, waarin Hij regelmatig onderwijs gaf⁶; en in deze hoofdstukken wordt de breuk met de joodse leiders steeds meer zichtbaar.

Christus stelde Zichzelf ook voor als Degene die de tempeldienst vervulde en deze dienst verving door de heerlijkheid van Zijn Persoon en Zijn werk (vgl. reeds Joh. 2:19-22). Niet het licht van de grote kandelaars, die de tempel en de lagergelegen stad verlichtten, maar Hijzelf was het Licht van de wereld. Niet het water dat werd uitgestort op het tempelplein tijdens het Loofhuttenfeest, maar Hijzelf was de Bron van stromen van levend water. Niet Mozes gaf hun het brood uit de hemel, maar Hijzelf was het ware Brood van het leven. Wie tot Hem komt, zal nooit meer honger hebben; en wie in Hem gelooft, zal nooit meer dorst hebben. Welke geestelijke zegen men maar kan bedenken: het is Christus Zelf die de toegang ertoe geeft. Hij is de Deur, en door het geloof in Zijn naam krijgen wij deel aan de schatten van wijsheid en kennis die in Hem verborgen zijn. Hij is de Deur, en Hij opent voor ons de toegang tot het hemelse heiligdom en het Vaderhuis met de vele woningen.

Drie ingangen, drie gordijnen

Toch vinden wij in het onderwijs van het Oude Testament telkens weer rijke lessen in verband met dit thema: Christus als de Deur. Als we teruggaan naar Exodus 26 en 27, is daar sprake van drie ingangen en drie gordijnen. Het eerste gordijn dat bij de bouw van de tabernakel wordt genoemd, is het voorhangsel dat scheiding maakte tussen het heilige en het heilige der heiligen. Het moest de heilige ark onttrekken aan de blikken van de dienstdoende priesters. Het was vervaardigd van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en fijn linnen, met figuren van cherubs erin geweven.

6 De Heer wandelde in de zuilengang van Salomo, vlakbij de Schone Poort, de toegangspoort in de oostelijke muur van het tempelcomplex. Later zien wij daar ook de apostelen onderwijs geven en tekenen verrichten (Joh. 10:23; Hand. 3:1-11; 5:12).

Het voorhangsel werd met gouden haken opgehangen aan vier pilaren van acaciahout, met goud overtrokken. Deze pilaren stonden op vier zilveren voetstukken (Ex. 26:31-33).

Volgens het onderwijs van de brief aan de Hebreëen spreekt het voorhangsel van Christus' vlees, Zijn stoffelijke lichaam, dat elders 'het lichaam van Zijn vlees' wordt genoemd (Kol. 1:22; Hebr. 10:20). Als de opgestane en verheerlijkte Mens stelt Hij nu de toegang tot het binnenste heiligdom voor de Zijnen open. Omdat Hij leeft, is er een nieuwe en levende weg voor ons⁷. Zo kunnen wij nu als aanbidders en priesters tot God naderen. De kleuren van het voorhangsel houden verband met Zijn persoonlijke heerlijkheid, zoals wij die vinden voorgesteld in de vier evangeliën. Het blauwpuurper getuigt van Zijn hemelse glorie als de Zoon van God (Johannes), het roodpurper van Zijn universele heerlijkheid als de Zoon des mensen (Lucas), het scharlaken van Zijn koninklijke majesteit (Matteüs), het fijne linnen van Zijn waardigheid als de Dienstknecht-Profeet (Marcus). De cherubs spreken ervan dat de verheerlijkte Mensenzoon nu hoger is dan de engelen, en dat Hij hen als dienende geesten gebruikt om Zijn wil te volbrengen.

Exodus 26 noemt ook de tweede deur, het gordijn voor de ingang van de ontmoetingstent. Dit was prachtig borduurwerk van stoffen met dezelfde kleuren die wij zojuist al hebben genoemd, maar zonder cherubs. Het werd opgehangen aan vijf pilaren van acaciahout, die op vijf koperen voetstukken werden geplaatst. Hier leren wij de les dat Christus de Zijnen de toegang verschaft tot het heilige, de ware tabernakel in de hemelen (Hebr. 8:1-2).

In het heilige, of de voorhal, stonden drie voorwerpen: de gouden kandelaar, de tafel van de toonbroden en het reukofferaltaar. Het gaat hierbij in typologische zin om Christus als de Drager van de Zijnen in het heiligdom (de tafel), de Drager van het goddelijke licht van de Geest (de kandelaar), en ook het Altaar voor de reukofferdienst. Wat een groot

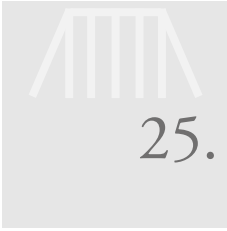
7 Zijn dood en Zijn offerbloed waren inderdaad nodig om de toegang voor ons vrij te maken, maar wij volgen Hem nu als de grote Priester over het huis van God en het is dóór Hem dat wij kunnen naderen tot God de Vader. Vgl. de voetnoot op pag. 68 van *'Gods tent in de woestijn'*, door Roger P. Daniel.

voorrecht is het dat Hij Zich zo met ons verbindt en ons binnenleidt in Gods tegenwoordigheid in de hemelse gewesten! Zoals de vier pilaren die het voorhangsel droegen een beeld vormen van de vier evangelisten, zo mogen wij in de vijf pilaren voor de ingang van de tent een voorstelling zien van de vijf brieveschrijvers van het Nieuwe Testament (Paulus, Jakobus, Petrus, Johannes en Judas). Zij dragen de boodschap uit van de heerlijke naam van de Heer Jezus en houden Hem hoog voor het oog van het geloof. Het koper spreekt van de geestelijke kracht die hiertoe nodig is, kracht die de beproeving van het vuur kan doorstaan.

In Exodus 27 vinden wij ten slotte het gordijn voor de poort van de voorhof. De voorhof van de tabernakel besloeg een gebied van 100 bij 50 el, en de hoogte van de omheining van wit, fijn linnen was 5 el. In het midden van de oostzijde was de ruime toegangspoort van 5 el hoog en 20 el breed (ca. 10 meter). Dit was tweemaal zo breed als bij de andere genoemde deuren, maar de hoogte daarvan was 10 el, zodat het oppervlak van alle drie gordijnen toch 100 vierkante el was. Dit getal bepaalt ons erbij dat Christus volledig heeft voorzien in de verantwoordelijkheid van de mens (denk aan de 10 geboden), en dat Hij voor ons de weg heeft geopend om tot God te kunnen naderen. De ruime en uitnodigende ingang tot de voorhof, met daarin het brandofferaltaar en het wasvat, getuigt hiervan.

Wij vinden in deze poort ook weer de bekende vier kleuren, die spreken van Christus' veelkleurige heerlijkheid. En dit gordijn werd ook opgehangen aan vier pilaren, evenals het voorhangsel dat het allerheiligste afsloot, maar de voetstukken hiervan waren niet van zilver maar van koper (Ex. 27:9-19; vgl. 26:32). De witte, hoge omheining bepaalde de Israëliet erbij dat de God die in hun midden woonde, een heilig God was, die de zonde niet kon zien. Maar de ruime en kleurrijke ingang, die aan iedereen die wilde komen toegang bood, getuigde van Zijn liefde voor Zijn volk en het welkom dat Hij hun toeriep in Zijn huis.

*Ik zie een poort wijd openstaan,
waardoor het licht komt stromen'.*

25. Het kruis en het brandofferaltaar

‘Want er staat geschreven: Vervloekt is ieder die aan een hout hangt.’

Deuteronomium 21:23; Galaten 3:13

Soms hoort men wel eens de vraag of het terecht is om over het ‘kruisaltaar’ te spreken, als we denken aan Christus en Zijn volbrachte werk op het kruis. De moeilijkheid is dat het hierbij om typologie gaat, dingen met een symbolische betekenis. Het hele Oude Testament getuigt natuurlijk van Christus, van Zijn Persoon en Zijn werk. Het kruis hoort hier indirect ook bij.

De staak waarop Mozes de koperen slang verhoogde, spreekt m.i. wel duidelijk over het kruishout zelf (Num. 21:9; Joh. 3:14-16). De Heer Zelf knoopt hier immers een heldere evangelieboodschap aan vast tegenover Nikodemus. De Mensenzoon zou worden verhoogd aan het hout. Ook in het boek Deuteronomium hebben een type van het kruishout zelf. Ik denk dan aan de uitspraak van Mozes dat eenieder die aan het hout hangt, vervloekt is (Deut. 21:23). Dit wordt aangehaald in de Galatenbrief en toegepast op Christus’ kruisdood (Gal. 3:13).

Het is algemeen bekend dat er bij de tabernakel-typen drie toepassingen mogelijk zijn:

1. allereerst de toepassing op Christus Zelf en Zijn volbrachte werk;
2. de toepassing op onszelf als een priesterlijke familie;
3. de symboliek van de weg tot God, vanaf het kruis tot in het heiligdom, in verband met de prediking van het evangelie.

Alleen bij de laatste toepassing denk ik dat je met een zekere vrijheid over het 'kruisaltaar' kunt spreken, om op die manier de evangelieboodschap te verduidelijken. Ik beperk me wat het brandofferaltaar betreft liever tot de eerste beide toepassingen. De voorwerpen van de tabernakel zijn een beeld van de openbaring van God Zelf in de Persoon van Christus.

Als ik denk aan het koperen altaar, dan zie ik daarin een type van Zijn Persoon en het werk dat Hij op het kruis heeft volbracht. Christus heeft Zichzelf aan God geofferd door de eeuwige Geest (Hebr. 9 en 10). Hij heeft de toorn van God gedragen, en het oordeelsvuur woedde in Zijn heilige Persoon tijdens de drie uren van duisternis. Het rooster was namelijk *inwendig* aangebracht in het altaar. Het hout van het altaar spreekt van Zijn *mensheid*, het koper van Zijn *goddelijke gerechtigheid* die het oordeel kon verdragen en het op Zich kon nemen.

De gelovigen zijn ook een priesterlijke familie (vgl. 1 Petr. 2). Ze vormen samen het volk van God en hebben door het eten van de offeranden deel aan, of gemeenschap met het altaar (1 Kor. 10:14-21; Hebr. 13:10-15). 'Wij hebben een altaar', zegt de brief aan de Hebreeëen, en dat is de Persoon van Christus Zelf als het Middelpunt van de Zijnen. Wij mogen tot Hem uitgaan buiten de Joodse legerplaats, en het is *door Christus* dat wij nu geestelijke offeranden opofferen, waarbij wij in onze aanbidding in de geest teruggaan naar Golgota, maar ook vooruitzien naar Zijn wederkomst in heerlijkheid.

26. Ingaan in het heiligdom

‘Daar wij dus, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, langs de nieuwe en levende weg die Hij ons heeft ingewijd door het voorhangsel heen, dat is zijn vlees, en wij een grote Priester over het huis van God hebben, laten wij naderen met een waarachtig hart, in volle zekerheid van het geloof, de harten door besprenkeling gezuiverd van het kwaad geweten en het lichaam gewassen met rein water. Laten wij de belijdenis van de hoop onwankelbaar vasthouden (want Hij die beloofd heeft, is getrouw), en laten wij op elkaar achtgeven tot aanvuring van liefde en goede werken; en laten wij onze eigen bijeenkomst niet verzuimen, zoals sommigen gewoon zijn, maar elkaar vermanen en dat zoveel te meer naarmate u de dag ziet naderen.’

Hebreeën 10:19-25

Laten wij...

Dit gedeelte in Hebreeën 10 bevat een viertal vermaningen, die telkens beginnen met de woorden *‘laten wij’*:

(1) Laten wij naderen (vs. 22). Wij zien hier duidelijk het contrast met het jodendom, waarin de weg tot het heiligdom nog niet bekend gemaakt was. Er is nu een nieuwe en levende weg door Jezus ingewijd door het voorhangsel heen, dat is Zijn vlees (vs. 20). Het jodendom kende een uiterlijke besprenkeling en de reiniging van het lichaam. Het was een rituele godsdienst. Christenen mogen echter naderen in volle zekerheid van het geloof (vgl. 6:11), zonder vrees, met een waarachtig hart. Wij zijn innerlijk gereinigd door het bloed van Christus en de wassing met water

door het Woord. Dat is de ware priesterwijding, de principiële reiniging die ons in staat stelt priesterdienst te verrichten in Gods nabijheid.

(2) Laten wij de belijdenis van de hoop vasthouden (vs. 23). De Joodse christenen liepen door de vervolgingen gevaar de christelijke belijdenis prijs te geven en terug te keren naar het jodendom. Vandaar de oproep het getuigenis aangaande Jezus Christus onwankelbaar vast te houden.

(3) Laten wij op elkaar acht geven (vs. 24). Dit is niet letten op elkaar in wettische zin, om te zien waar wij falen. De vermaning is positief bedoeld, en wel tot aanvuring van liefde en goede werken. In de verzen 22-24 vinden wij de bekende trits *geloof, hoop en liefde*.

(4) Laten wij onze *eigen* bijeenkomst niet verzuimen (vs. 25). Hier gaat het dus niet om het samenkomen als Israëlieten, maar om het samenzijn als *Christusgelovigen*. In de christelijke bijeenkomst luistert men naar het Woord van de Heer, viert men het Avondmaal van de Heer, en verheft men het hart in gebed en aanbidding tot Hem. In deze dingen moeten wij volharden.

Priesters, altaar en tempel

Wanneer wij over dit gedeelte nadenken, en wel speciaal over het thema van het ingaan in het heiligdom, moeten wij beklemtonen dat het ingaan in het heiligdom niet beperkt is tot de uren waarin gelovigen bijeenkomen in de naam van de Heer. Christenen hebben te allen tijde het voorrecht te mogen naderen in Gods heilige tegenwoordigheid. Toch is het waar dat wij dit voorrecht bij uitstek genieten wanneer wij als gelovigen samenkomen in de naam van de Heer. De gebruikte termen in dit gedeelte en in de hele brief (priesters, altaar, heiligdom) wijzen eveneens in die richting. Het gaat hier om collectieve zaken die in verband kunnen worden gebracht met het samenkomen van de Gemeente.

Het is een bekende beeldspraak die wij hier vinden. De Gemeente wordt ook elders vergeleken met een *tempel* (1 Kor. 3:16; 2 Kor. 6:16; Ef. 2:20-22; 1 Petr. 2:5). De gelovigen worden ook gezien als vergaderd rondom het

altaar (vgl. 13:10,15). Volgens 1 Korintiërs 10 is de nieuwtestamentische tafel van de Heer de rechtstreekse tegenhanger van het oudtestamentische brandofferaltaar. Verder worden de gelovigen ook gezien als *priesters* (vgl. 1 Petr. 2:5,9; Openb. 1:6). Hier in Hebreeën worden wij niet rechtstreeks als priesters aangesproken, omdat alle aandacht valt op Christus Zelf als de *grote* Priester over het huis van God (vs. 21). Wij worden echter wel ertoe aangespoord in te gaan in het heiligdom – en dat was in het Oude Testament het exclusieve voorrecht van de priesters.

Dagelijks betrad de priester het heiligdom, dat wil zeggen het heilige, om de zeven lampen van de kandelaar te verzorgen en reukwerk op het reukofferaltaar te ontsteken. Eenmaal per week moest hij ook de twaalf toonbroden vervangen. De dienstdoende priester was alléén als hij het heiligdom binnenging. Dat wijst op het *persoonlijke* element in de eredienst: onze eigen geestelijke toestand bepaalt mede of wij werkelijk ingaan in Gods heiligdom. De handelingen van de priester daarbinnen stonden echter niet op zichzelf, maar waren verbonden met een samenkomst buiten op het tempelplein. Want het volk stond bij het brandofferaltaar en keek hoe het dagelijkse offer werd gebracht, terwijl de tempelkoren zongen en musicerden. Een mooi voorbeeld daarvan vinden wij in Lucas 1, waar Zacharias in de tempel was om te reukofferen en de hele volksmassa buiten in gebed was (vgl. ook Hand. 3:1).

Dit geeft dus zeker aanleiding het ingaan in het heiligdom in Hebreeën 10 in verband te brengen met het samenkomen als Gods gemeente, met name met de samenkomst tot *aanbidding* en de daarmee verbonden viering van het Avondmaal.

De nieuwe en levende weg

Het gedeelte begint met het woordje ‘daar’, dat teruggrijpt op wat is betoogd over Christus als de grote Priester en het betere Offer en over Zijn ingaan in het ware, hemelse heiligdom. Het volbrachte werk van Christus geeft ons, die daardoor eens voor altijd geheiligd zijn, volle vrijmoedigheid om te naderen in Gods tegenwoordigheid. De nieuwe en levende weg is de met bloed besprenkelde weg die Christus voor ons heeft gebaand in Gods

tegenwoordigheid. Op grond van Zijn volbrachte werk en Zijn volmaakte offer hebben wij als ‘priesters’ vrije toegang in het heiligdom.

Dit tekent het grote contrast met de situatie onder het Oude Verbond, waarin de vergeving slechts tijdelijk was en de offers telkens moesten worden herhaald. Wij hoeven niet zoals het volk Israël buiten te blijven staan, maar mogen vrij naar binnen gaan. De christelijke positie is volgens Hebreëen 10 het werk van de drie-ene God, want het offer van *Christus* (vs. 5vv.) was in volkomen overeenstemming met de wil van *God*, die ons apart wilde stellen als een heilig priesterdom (vs. 10). En de *Geest* past deze dingen toe op ons hart en getuigt van de nieuwe positie die ons deel is (vs. 15).

Vrijmoedigheid om in te gaan

Het woord ‘vrijmoedigheid’ bevestigt ook het grote contrast met de vroegere situatie. In de evangeliën wordt het gebruikt ten aanzien van Christus Zelf (Marc. 8:32; Joh. 7:26), maar vanaf de Pinksterdag hebben de discipelen eveneens met vrijmoedigheid gesproken (Hand. 2:29; 4:13, 31). Dat was

dus pas ná de uitstorting van de Heilige Geest, en dat laat zien dat onze vrijmoedigheid gebaseerd is op twee belangrijke heilsfeiten: het offer van Christus én de uitstorting van de Geest. Het is de Geest die gezag heeft en die leiding geeft in de tempel van de Heer, in de samenkomsten van de gelovigen. In onderworpenheid aan Zijn wil schenkt Hij ons de nodige vrijmoedigheid. Dat verleent een bijzondere glans aan de onderlinge bijeenkomst en het ingaan in het heiligdom.

In het Nieuwe Testament wordt dit woord op drie manieren gebruikt: vrijmoedigheid tegenover God, vrijmoedigheid tegenover elkaar, en vrijmoedigheid in onze houding tegenover de wereld. De oorspronkelijke betekenis van het Griekse woord was dat iemand alles kon zeggen: *allespreken*. Toch zou het verkeerd zijn de zin ervan te beperken tot het hardop spreken, het hoorbaar deelnemen aan de samenkomsten door het uitspreken van een gebed, het opgeven van een lied of het voorlezen van een Schriftgedeelte. Het is belangrijk dat hier staat dat wij vrijmoedigheid hebben *om in te gaan in het heiligdom* (vs. 19).

Het gaat dus om vrijmoedigheid in overdrachtelijke zin, vrijheid om zich te bewegen voor Gods aangezicht in het heiligdom. Dat voorrecht kenden de priesters in de tempel niet. Zij hadden altijd een zekere huivering of zelfs angst voor Gods tegenwoordigheid. De vrijmoedigheid die wij hier vinden, valt in het Oude Testament slechts bij Mozes te bespeuren, die van aangezicht tot aangezicht met God sprak zoals iemand spreekt met zijn vriend (Ex. 33:11; Num. 12:7-8). Hij had vrije toegang tot het heiligdom en verkeerde daar op vertrouwelijke wijze met God. Vrijmoedigheid is echter géén familiariteit; een diep besef van eerbied zal ons als het goed is niet ontbreken.

Het zou overigens een groot misverstand zijn te denken dat het uitoefenen van priesterdienst beperkt is tot het hardop deelnemen aan de onderlinge bijeenkomst. Ook de broeders die hun mond houden en de zusters, die volgens het voorschrift van de apostel dienen te zwijgen in de gemeenten (1 Kor. 14:34), zijn actief als ‘priesters’ doordat zij in stilte aanbidden en ook doordat zij instemmen met de lofliederen die worden gezongen en de gebeden die worden uitgesproken met hun ‘Amen’ bekrachtigen.

Het gaat om het werkelijk *naderen* tot God, het verschijnen in Zijn tegenwoordigheid in geest en waarheid.

Zoals gezegd hadden de priesters in het Oude Testament slechts zeer beperkte mogelijkheden om het heiligdom te betreden. De priesters konden tweemaal per dag, bij het brengen van het dagelijks morgen- en avondoffer, het heilige binnengaan. Het heilige der heiligen mocht slechts eenmaal per jaar door de hogepriester worden betreden, en wel tijdens de Grote Verzoendag. Volgens de joodse traditie moest de hogepriester dan zo snel mogelijk weer naar buiten komen om het volk niet in twijfel te laten over zijn welstand. Dit is wel enigszins begrijpelijk tegen de achtergrond van Leviticus 10, waar wordt verhaald hoe Nadab en Abihu stierven voor het aangezicht des Heren toen zij met vreemd vuur wilden reukofferen (vgl. ook Luc. 1:21). Volgens sommigen dienden de belletjes aan de zoom van het kled van de hogepriester ook ertoe te laten horen dat hij nog leefde en nog dienst deed in het heiligdom. Daartegenover hebben wij als christenen onbeperkte mogelijkheden om in te gaan in het heiligdom: op ieder moment van de dag, en zonder enige begrenzing qua tijdsduur.

Onze dienst in het heiligdom

Christenen hebben volle vrijmoedigheid om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus (vs. 19). En wij worden daartoe ook opgeroepen: '(...) *laten* wij *naderen*' (vs. 22). Maar wat *doen* wij dan bij en in het heiligdom? Dat wordt nu juist niet beschreven in Hebreeën 10. Het wordt wel aangeduid in Hebreeën 13:15, waar sprake is van het voortdurend brengen van een lofoffer (lett. 'het opofferen van een slachtoffer van lof'). Daar gaat het om de dienst bij het brandofferaltaar.

In ieder geval is dit een *andere* priesterdienst dan die wij vinden in Hebreeën 4, waar soortgelijke bewoordingen worden gebruikt ten aanzien van het vrijmoedig *naderen* tot God. Hierbij gaat het duidelijk om de dienst van de *voorbede*, om het (ook gezamenlijk) uitspreken van onze noden, moeiten en zorgen: '*Laten wij dus met vrijmoedigheid naderen tot de troon van de genade, opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden tot hulp op de juiste tijd*' (Hebr. 4:16).

De genadetroon

De ‘troon van de genade’ herinnert aan het met bloed besprenkelde verzoendeksel op de ark van het verbond (vgl. Hebr. 9:5; Rom. 3:25). Deze bevond zich in het heilige der heiligen, in de directe tegenwoordigheid van God. Christus is met Zijn eigen bloed eens voor altijd ingegaan in de hemel zelf, in het binnenste heiligdom. Zijn bloed spreekt tot in eeuwigheid van het verzoeningswerk dat Hij heeft volbracht, en dat door God is aangenomen.

Het heiligdom staat nu open voor allen die Hem toebehoren en die door Hem tot priesters zijn gemaakt voor Zijn God en Vader. De troon is een *genadetroon* voor ons, die met vrijmoedigheid mogen naderen met het reukwerk van onze gebeden (vgl. Ps. 141:2; Openb. 5:8; 8:3-4). Het reukwerk spreekt echter in de eerste plaats van Christus’ persoonlijke heerlijkheden, want in Openbaring 8 wordt het onderscheiden van de gebeden van de heiligen. Het reukwerk is daar het middel dat *kracht* verleent aan de gebeden. Onze gebeden komen voor Gods aangezicht in de kracht en de welaangenaamheid van Christus; dat is wat ons zwakke gebed zo waardevol maakt (vgl. ook Rom. 8:26).

Christus, de grote Priester over het huis van God

Terwijl het in Hebr. 4 om de dienst van voorbede gaat, gaat het in Hebr. 10 met name om de eredienst, onze aanbidding, onze priesterlijke bediening in het heiligdom. Inderdaad wordt in deze brief het woord ‘priester’ voor Christus Zelf gereserveerd, maar er wordt toch ook vaak gezinspeeld op onze priesterlijke taken en voorrechten. Door Hem kunnen wij namelijk tot God naderen (7:25). Christus is de grote Priester, de Hogepriester over het huis van God (10:21). Maar als er een Hogepriester is, is er *ook* een priesterlijk huis (vgl. 3:6), een priesterlijke familie die met deze grote Priester verbonden is en dienst doet in het heiligdom.

In deze brief wordt dus niet afzonderlijk over *ónze* taken en voorrechten gesproken, maar worden wij steeds in Hem gezien. *Christus* staat op de voorgrond, en wij zijn in Hem begrepen. Hij is de grote Priester, die Zijn

bloed in het heiligdom heeft gebracht (10:19-21). Hij is ook Degene die de lofzang aanheft te midden van Zijn broeders, de Zanger in het midden van de Gemeente (2:12). Hij is de Bedienaar (Gr. *leitourgos*, vgl. ons woord liturg) van het heiligdom en van de ware tabernakel (8:2).

Kunnen wij eredienst verrichten in het heiligdom? Ja, maar dat is slechts in verbinding met Hem, de Bedienaar van die heilige plaats. Kunnen wij zingen in Gods tegenwoordigheid? Ja, maar het is slechts in navolging van de grote Koorleider, die de lofzang aanheft te midden van Zijn verlost volk. Mogen wij als priesterzonen naderen met een waarachtig hart, in volle zekerheid van het geloof, de harten door besprenkeling gezuiverd van het kwaad geweten en het lichaam gewassen met rein water (10:22)? Ja, maar dat is slechts door onze verbondenheid met de ware Aäron, de grote Priester over het huis van God (vgl. Lev. 8).

Het reukofferaltaar

De typologie van de tabernakel toont de diverse aspecten van onze priesterdienst. De dienst in het heiligdom omvat méér dan de altaardienst die in Hebreëen 13:15 wordt genoemd. Daar gaat het om lofoffers, dankoffers of vredeoffers die op het brandofferaltaar in de voorhof werden gebracht. Dat spreekt van onze dienst op aarde aan de Tafel van de Heer. Wat wij daar doen – ons zingen en bidden, het verkondigen van de dood van de Heer – is een openbaar getuigenis in deze wereld en tegenover de machten in de hemelse gewesten.

Maar wat de wereld *niet* kan zien, is dat wij tevens mogen ingaan in het heiligdom met het welriekend reukwerk van onze aanbidding, om dat te ontsteken op het gouden altaar voor Gods troon (vgl. Openb. 8:3; 9:13). Het reukofferen in het heiligdom vond plaats in samenhang met het bereiden van het dagelijks morgen- en avondoffer op het koperen altaar bij de ingang van de tent van ontmoeting. De priester ging als het ware in de kracht van het brandoffer met zijn handen vol reukwerk het heiligdom binnen. Zo naderen wij in de kracht van Christus' offer met de welaangenaamheid en de heerlijkheid van *Zijn* Persoon om die als heilig reukwerk aan God aan te bieden.

De kandelaar

Verbonden met de reukofferdienst in het heilige was de verzorging van de zevenarmige kandelaar. Terwijl het reukwerk omhoog steeg, werden elke morgen de lampen in orde gemaakt, en in de avondschemering werden ze weer aangestoken (Ex. 30:7-8). Het licht van de zeven lampen viel op de *voorzijde* van de kandelaar (Num. 8:2), en het verlichtte ook het heiligdom zelf en de overige voorwerpen die zich daar bevonden.

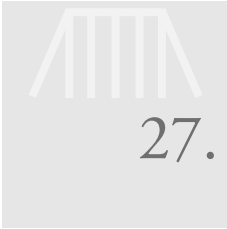
Het heiligdom is de plaats waar wij door de werking van de Heilige Geest – daarvan spreekt de olie in de lampen – licht mogen werpen op de dingen van de hemel (het gaat hier dus *niet* om licht in de wereld, zoals bij de gouden kandelaars in Openbaring 1). Het licht valt allereerst op de veelkleurige heerlijkheid van Christus Zelf (de kandelaar toont ons Hem als de Levensvorst), maar vervolgens ook op onze eigen hemelse positie. Want het licht viel ook op de tafel met de toonbroden, die tegenover de kandelaar was geplaatst (Ex. 40:24).

De tafel van de toonbroden

Welnu, deze tafel met daarop twaalf toonbroden, bedekt met zuivere wierook, spreekt van wat de Gemeente is voor Gods aangezicht. Zij toont de plaats van zegen die het hele volk van God, geschraagd door Christus en aangenaam gemaakt in Hem, inneemt in het hemelse heiligdom. De broden moesten wekelijks worden verwisseld, en wel op de sabbatdag. Zij waren bestemd voor Aäron en zijn zonen, die ze op een heilige plaats moesten eten (Lev. 24:5vv.). Dat wat wij in Christus geworden zijn en waartoe God ons bestemd heeft in Zijn raad, is ons geestelijk voedsel.

De priesterlijke taken illustreren de grote voorrechten die wij als nieuwtestamentische priesters, als aanbidders in geest en waarheid bezitten. Wij mogen door Christus met onze aanbedding tot God naderen, voor Zijn aangezicht verkeren in het licht, genieten van de gemeenschap met Hem in het hemelse heiligdom.

Uiteraard is dit niet beperkt tot één soort samenkomst, zoals de bidstond (Hebr. 4) of de eredienst, de samenkomst tot aanbidding (Hebr. 10). Deze voorrechten gelden ook wanneer wij samenkomen rondom Gods Woord. Dan bevinden wij ons ook in het heiligdom, evenals Mozes in de tent van ontmoeting luisterde naar Gods stem, die tot hem sprak van boven het verzoendeksel (Ex. 25:22; Num. 7:89). Laten wij zo met vrijmoedigheid naderen in Gods tegenwoordigheid en ingaan in Zijn heiligdom.

27. De tempel in de hemel

'En de tempel van God in de hemel werd geopend en de ark van Zijn verbond werd gezien in Zijn tempel'.

Openbaring 11:19

Acht verschillen met het aardse heiligdom

Wij kunnen ons afvragen wat de betekenis is van de tempel in de hemel, zoals wij die vinden in het boek Openbaring (Openb. 6:9; 11:19). Het is opmerkelijk dat er in het laatste bijbelboek zo'n hemelse tempel te zien is, die veel overeenkomsten vertoont met de aardse tempel in Jeruzalem, resp. de tabernakel. Wij willen graag op enkele parallellen wijzen en daarbij aantekenen dat het naar onze overtuiging bij de tempel in de hemel niet om een *stoffelijke* tempel gaat. De hemelse en geestelijke werkelijkheid wordt op *symbolische* wijze beschreven, zoals wel vaker gebeurt in het boek Openbaring. Wij lezen bijvoorbeeld dat er zielen onder het altaar zijn, dat het altaar *spreekt* en dat er vuur van het altaar op de aarde wordt geworpen.

Er zijn een aantal verschillen en overeenkomsten tussen het aardse heiligdom en de tempel in de hemel te noemen:

1. In de voorhof van de tempel te Jeruzalem bevond zich het koperen *altaar*, waarop slachtoffers en offeranden gebracht werden. In Openbaring 6:9 zien wij onder het *altaar* in de *hemel* de zielen van martelaars in de eindtijd, die geslacht zijn om het woord van God en om het getuigenis dat zij hebben. Het altaar heeft verder ook een functie bij de uitoefening van de *oordelen* die over de wereld komen

(Openb. 8:5; vgl. ook 14:18 en 16:7, maar niet 11:1-2, want bij dit altaar in de herbouwde tempel te Jeruzalem gaat het om dingen en gebeurtenissen die op *aarde* plaatsvinden).

2. In de voorhof stond tussen het altaar en het heiligdom een koperen *wasbekken* voor de priesters, ook wel de koperen zee genoemd (1 Kron. 18:8; 2 Kron. 4:2-6). De hemelse tegenhanger is de *glazen zee* van Openbaring 4:6 en 15:2. Het reinigingswater is als het ware gestold tot kristalheldere hemelse heiligheid.
3. Als men de tent van de ontmoeting binnenging, stond daar aan de zuidzijde de gouden, zevenarmige *kandelaar* (in de tempel waren er echter tien kandelaars, 1 Kon. 7:49). In Openbaring 4:5 zien wij zeven vurige fakkels branden vóór de troon: dit zijn de zeven Geesten van God, oftewel het getuigenis van Gods Geest in zijn volheid in het *hemelse* heiligdom, terwijl de zeven gouden kandelaars van Openbaring 2 en 3 het getuigenis van Gods Geest in de Gemeente op *aarde* voorstellen!
4. Vlak vóór het voorhangsel van het allerheiligste stond het *gouden reukofferaltaar*, waarbij ook een wierookvat hoorde (vgl. Hebr. 9:4). Het tegenbeeld daarvan vinden wij in Openbaring 8:3-4, waar wij lezen over een engel met een gouden wierookvat, die de gebeden van de heiligen offerde op het gouden altaar vóór de troon.
5. In het allerheiligste zelf stond de *ark van het verbond*, de troon van God. Openbaring 11:19 zegt dat de tempel van God in de hemel geopend werd en dat de ark daar gezien werd. God blijft trouw aan Zijn beloften jegens Israël, dat zal in de eindtijd zichtbaar worden. In de ark lagen de beide wetstafels, de tafels van het verbond dat God met Zijn volk had gesloten (vgl. weer Hebr. 9:4). Openbaring 11:19 spreekt dan ook over 'de ark van *Zijn* verbond'.
6. Verder was in de ark een kruikje met *manna* verborgen. En is het niet treffend dat wij dat ook in het laatste bijbelboek vinden? In Openbaring 2:17 is namelijk sprake van het verborgen manna, dat de overwinnaars te genieten krijgen als beloning voor hun trouw.

7. Vóór de tempel van Salomo stonden twee grote koperen zuilen, Jakin en Boaz geheten (1 Kon. 7). De overwinnaars in Filadelfia krijgen van de Heer de belofte dat Hij hen zal maken tot pilaren in de tempel van God (Openb. 3:12). Zij zullen dan dus een toonbeeld van kracht vormen, hoewel zij hier op aarde slechts kleine kracht hadden.
8. In de ark lag ook nog de *staf* van Aäron, die gebloeid had. Dat voorwerp wordt niet vermeld in Openbaring, mogelijk omdat het spreekt van de voorbede van onze hemelse Hogepriester in het heiligdom. Dat heeft meer te maken met de *huidige* bedeling, waarin wij ook met vrijmoedigheid mogen naderen in Gods tegenwoordigheid. Maar dit is niet het thema van het laatste bijbelboek, en mogelijk ontbreekt om die reden ook de tafel van de toonbroden in Openbaring.

Drie tempels in het laatste bijbelboek

Het boek Openbaring is een rijk boek en nodigt uit tot nadenken. Dat geldt zeker ook voor de parallellen tussen de tempel op aarde en in de hemel. In totaal zijn er in het laatste bijbelboek zelfs *drie* tempels aan te wijzen:

- (a) de tempel van God in de hemel, d.w.z. Gods troonzaal en heiligdom; er zijn vele plaatsen die hiernaar verwijzen (Openb. 4 en 5; 8:3-5; 11:19; 15:5,6,8; 16:1,17);
- (b) de tempel die in Jeruzalem zal worden herbouwd in de eindtijd, met de herstelde offerdienst e.d., die in het midden van de laatste jaarweek van Daniël echter zal worden ontwijfd door de antichrist (Openb. 11:1-2; 13:14-15);
- (c) het nieuwe Jeruzalem, dat in het Vrederijk dienst doet als de hemelse woonplaats van God en daarna in de eeuwige toestand de tabernakel van God zal zijn bij de mensen (Openb. 21:3; 21:22-23). De héle stad is om zo te zeggen tempelgebied, want alles is gewijd en geheiligd door de tegenwoordigheid van God en van Christus. God Zélf is haar

tempel, en het Lam. De heerlijkheid van God verlicht haar en haar lamp is het Lam. Er is in de hemelstad voor de verlost en dus geen afstand meer van God, en geen enkele scheiding van Christus!

Distributie:

CBC 't Gulden Boek te Houten

Website: www.cbcboek.nl

E-mail: info@cbcboek.nl

In Gods heiligdom